

RMK. I.

1203

PONCIANUS HISTOR.

1203

C. O. lat.

~~2292. v.~~

24KT.

1203

Hlauprik: amlas.

Cronka: A₂, B₈, F₁,
F₄₋₅, I₃, L₇ (as
utolsó) lev.

1203

RMK I. 1203.

Poncianus historia-
ja.

Löcse, 1676. 8v.

1676

*(Teljesen 88 szittan levél.
& példány címle vele hiány-
zik.)*

A' KEGYES

tet mond a' Könyv

Dz ony az, hogy egyev-
zaink volnának, melyekben ke-
lene foglalatofnak lenünk, mei-
lyekből nagyobb haszon is követ-
kezzék az emberi társaság között
kei-ál képpen lelki dolgokban,
hogy nem mint ez Poncius Traszár Historiájá-
ból, De miért hogy az isten meg engedte, hogy
akadály essék a' jó dolgokban előnkbe; Nint
mit tennünk: Mert egyebet nem mondhatunk,
hanem hogy az mi halladatlanságunkkal ugyan
jól meg érdemlettük. De bizunk azért az isten-
köz, az mi kegyelmes Atyánkhoz, hogy az ő
igaz haragjában és elvárásban, a' bűnös-
ságáról meg emlékezzék. Amen.

De noha ez az ünnep, az Pon-
Historiájának lei-tyomtatása, sok
tettzeni: Azért ugyan nem o-
i. Mert valaké ezeket ez dol-
meg akarják mértékeln, nyilván-
múltságok ez világi életre, igaz élet-
ked. Azért emiatt, vándorok benne
ültször, Poncius példáját
jospágokat. Látunk

kat-is. Szép jószág ez, hogy nem uralkodik, hanem arról-is visel gondot, hogy szép és nemes tudományok nélkül nem lehet az ő birodalmok. Ennek-okaért nem az ő édes fiát, hanem bölts Mesterek tanítására adja. Mert az paraszt birodalom, olyan mint az három kerekű szekér, vagy mint az sajtalan étek, mellyel az ember igen hamar meg-tsömörlik.

Hitván dolog pedig ez Poncianus Tsászárban,
hogy olly igen álhatalatlan, és az ítéletben olly igen
hajlandozó, mint az tekenőbéli víz. Mert elősz-
ször szereti és bősüll: az ő elébbeni jámbor Fele-
ségét, és annak Testamentomát ditsíri, és enged
annak: Hogy meg-hal, igen bánkodik rajta, és
erőssen gyászolja azt. Másf vévén, mindgyárt
elveti az Testamentomát hátra
elveti pedig az új Menyets-
egyen fektetve fejébe, és zabolás
a hajtogatja, mint egy barmot,
és éktelen dolgokra. Kút és szí-
edgy férfinak, kiváltképpen
hossznyi-állatnak avagy hizel-
sinak ollyan-képpen rabbá ad-
Töbélletes és észesnek kell az férfi-
nem az fejedelmeknek lenni.

Anna-utánna, az Tsászár fiába, Dioclecia-
nusba láttjuk, melly igen hasznos dolog legyen,
mikor az szülők nem tsak arra igyekeznek,
hogy mind igazsággal, mind hamissággal sok
marhát keressenek, és azt hagyhaszák az ő fia-
nak: Hanem mikor őket fel-neveltetik Osko-
lában, avagy bűlts emberekenél, nemes tudomá-
nyokban, és jó erkölcsökben. Nem de nagy hasz-
son-é ez, hogy az jó nevelésből olyan álhatalos
szívet vett, hogy az ő mostoha anyjának, az fer-
telmes asszonyi állatnak, semmi östökülésének nem
enged? Melly igen szép vallást téssen néki az czé-
dulában, mellyet írt eleibe. Ez mostani iffiak, mi-
ért hogy otrombául, minden nemes tudományok
nélkül fel nevelték őket, tudom ugyan, hogy meg-
nevetik és szidalmazzák ezt az Diocleciánust,
mondván: Bolondese. Még az lónál alább va-
ló: Mert az jó Ló nem veti-meg az zabot, mellyet
palotnak eleibe. De jaj ő nékik. Mert bolondok,
és olly álhatalnok, mint az víz. Mint Jakob Pa-
triarcha meg-feddi és meg-átkozza az ő első fiát,
melly ollyan undok vétekben találhatott vala.
Lám ollyan vóltál (ugy mond néki) mint az víz:
az az, vóltál minden Isteni félelem-nélkül, nyak-
ra főre mentél az undokságos bűnre. Ez okáért
meg-átkozván őtet. Ki-rekeszté őtet, és meg fosz-
tá őtet mind az Királyi méltóságtól, mind az
papságtól. Honnét vagyon mostan is, hogy az Ur-
fiakban, és az gazdagoknak fiaiban nem talál-
tatnák nyomosok, hanem réttül el-vevőnek, &c.

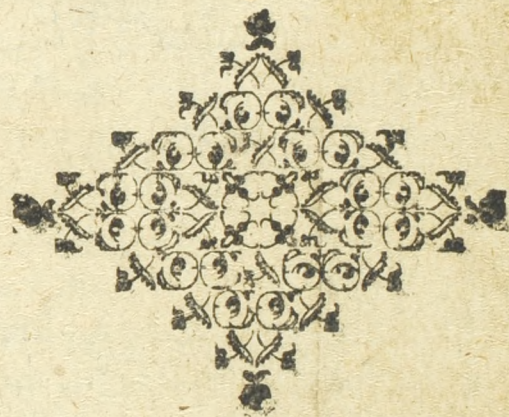
Nem de nem innét vagyon-e, hogy őket testi szabadsgba, mind az ő kívánságok szerint felnevelik, minden oktatás és tanítás-nélkül, Az gonosz nevelésben sokást vesznek magoknak, melly annak-utánna természetűé válik benne. Ezt az gonosz természetet el-nem hadhattyák soha. Es ekképpen vesznek-el, ki bujaságban, ki frantzuhan, ki kössvényben, ki kolyikában, ki résségben, &c. Példa legyen ezokáért Dioclecianus minden iffiaknak, sőt fő-képpen az szüléknek.

Harmadszor, az Tsásár feleségében láttyuk, melly igen veszedelmes dolog legyen, és melly igen ártalmas, az tíftelességnek és birodalomnak kívánsága. Mert láttya az Tsásárné, hogy az Tsásári birodalom törvény-szerént néz Dioclecianusra: De mind azon-által arra igyekezik, hogy az ártatlant meg-öllye. Nem gondolván sem Istennel, sem emberekkel. Mint bolondittya ez undok bűn az gonosz-afsonyi-állatot. Mért ezt gondollya: Im ki-vestem az örökös, Dioclecianust, az útból, hogy ne bírasson: Ekképpen sál az Tsásári birodalom az én fiaimra. Maga meddő és edgy gyermeke sint: sem tudgya, ha léssen-e valahgyermeke, avagy nem.

E mellett, látod-e melly igen bolondá teszi az Tsásárnét ez undokságos kívánság: Mert életlen becsédeket sáll az nemes iffiúnak, ölölgeti, meg-mutattya neki gömbölyeg tsötseji, és szép-hölgyes testét: Maga ez edgy tíftelességes jámbor afsonyhoz is nem illenék, ki az ő testét örök kötéssel

téssel csak az ő Urának és férjének kötötte. Undok Monstrum vólt ezokáért ez az Tsásárné.

Utolszor, ebből az Historiából láttyuk, hogy Salamon igazat mondott az afsonyi-állatoknak álnoksága és gonofsága felől: Hogy jobb az embernek lakni vipera kigyókkal és scorpiókkal egy házba, hogy nem mint edgy versenyes afsonyi-állattal. Höl láthatna az ember nagyobb álnokságot, mint ebbe az Tsásár feleségébe? Mint hirtollya az Tsászart alá s' fel az ő álnok becsédelével. Bóldog ezokáért, kit az Isten meg-oltalmaz afféle monstromtól. Az jámbora pedig Istennek ajándéka, mint Salamon mondgya.

I. RÉSZ.

VAla régenten edgy Romai Császár, kinek Poncianus vala neve eszes és bölts ember. Es ez vón feleséged magának edgy Romai Királynak leányát, edgy igen szép személyt, kit igen szeret vala, Ez teröbe esvén, fiat szülc, kit nevezének Diocletianusnak. Ez fel-nevekedék és szép iffú lön, kit igen kedvelnek vala az emberek. Mikoron pedig hét esztendő s löt volna, meg-betegüle az ő anyja a' Tsászárné, és mikoron meg-érzené hogy halálos volna az ő betegsége, hivatá az ő Urát a' Tsászárt. Mikoron hozzája jutott volna, szólla néki, mondván: Szivem szerelmes Uram, ugyan jól érzem hogy e' beteg ágyból fel nem támadok, hanem meg-halok: Ennek-okáért alázatosan könyörgök te felségednek, hogy könyörgésemet meg-halgassad. Felele: Szerelmes galambom, kéri tőlem valamit akarsz, és ha lehetleges leszen, meg-mivelem, és meg-adom.

Es monda a' Tsászárné: Erzem immár hogy életemnek a' vége el-érkezett. Tudom penig hogy minek-utánna meg-halok feleségül mas aszszonyi állatot vészek magadnak: Könyörgök ezokáért felségednek, hogy ne hadgyad az én édes fiamat annak

I. RESZE.

annak keze és birtoka alatt: Hanem felséged küldgye-el őtet meszsze tőled, hogy jámbor és eszes népek között lakván, böltseséget és jó erköltsöket és nemes tudományokat, tanulhasson. Mert ha felséged azt meg-miveli, tehát igen hasznos dolgot tselekeszik, és nag' bánat s' kefereségtől meg-menekedik te felséged, és én fiamnak igen hasznos leszen, és meg-mented őtet az haláltól. De ha te felséged őtet a' Mostoha-Annya birtoka alá adgya nyilván halálnak leszen fia felele a' Tsászár: Bizonys légy erről hogy ekképpen tselekezzem. Es mihelt meg-hallotta volna ezt a' Tsászárné, a' fátyelé fordúla, és ki-múlék e' világból. Es a' Tsászár nagy bánatba esék miatta, és fok ideig gyázlá, minek-utánna nagy fietséggel el-temertete volna őtet, fok ideig marada özvegyül annak-utánna.

Mikoron pedig edgykoron éjjel az ő ágyába fekünnék, az ő fiáról kezdé szorgalmazni gondolkodni, és monda ő magában: Nintsen több fiam ennél, ki én örökösöm lenne: Nekem tettzenék, jó volna hogy még gyermek-korában tanulna nemes tudományokat, és böltseséget, hogy halálom után birhassa az Császári birodalmot tisztességgére. Mikoron ezokáért meg-virradot volna és az Császár fel-költ volna, el-hivatá az Urakat, és az ő Tanátsit, és eleikbe adván az ő gondolatit, megkéváná tőlök érteni, mitsoda tanátsot adnának neki. Felelének azok: Felséges Urunk, vadnak Romában hét bölts Mesterek, kiknek mások nintse

mind e' széles világon, és nints senki, ki őket meg-
tallaná böltséggel, és nemes tudományokkal,
ezek közül edgyiknek ajánlya felséged az te fel-
séged fiát, hogy tanítsa, oktaassa, és a' nemes tudó-
mányokban fel-nevellye.

Mikoron meg hallotta volna ezt a' Tsászá-
r, mindgyarást követeket botsáta el, hogy hozzája-
minak azokat a' bölts Mestereket, és parantsolá,
hogy minden kéfedelem nélkül el-jönének. Miko-
ron a' bölts Mesterek meg értették volna a' követ-
teget, mindgyarást el-jövének a' Tsászárhoz. Es
a' Tsászár nagy tisztelességgel fogadá őket, és nekik
szólván, monda: Hires, neves és tisztelendő Me-
sterek, tudgyátok miért hivattunk titeket? Felelé-
nek azok: Felsőges Urunk, nem tudgyuk miért hi-
vattatott minket te felséged. Monda a' Tsászár:
Én meg-mondom: Edgyetlen edgy fiam vagyok,
kinek az anyja meg-holt: Es ezt, azt akarnám,
hogy halálom után lenne örökös az én Tsászári bi-
rodalmomban: Ezokáért ezt akarom edgyiteknek
ajánlani, hogy fel-nevelné őtet és tanítaná a' ne-
mes tudományokra és böltsélegekre, hogy halá-
lom után méltó lenne a' Tsászárságnak birására.

II. RÉSZ.

MINT AJANLOTTA A' TSASZAR AZ:

Fiát Diocleianust a' hét bölts Mesterek-
nek a' Tudományra.

Szólla

Szólla először az edgyik bölts Mester
Bancillás nevű, és monda a' Tsászárnak: Felső-
ges Tsászár; Nekem ajánlya felséged a' te fiadat
és ha hét esztendeig tanithatom őtet, olly bölts
télszem, mint én magamat, és szintén olly tudó-
lesz mint magam, vagy mint az én hat társaim.

Szólla annak utánna a' második bölts Mester
Lentulus-nevű, és monda: Felsőges Tsászár, so-
ideig szolgálтам felségedet, és semmi jutalmot nem
vettem, nem-is kívánok semmit, tsak felséged ad-
gya énnékem a' te fiadat. Ha hat esztendeig ta-
nithatom, olly böltsé télszem, mint én magam va-
gyok, és szintén annyit fog tudni mint én, vagy in-
ez hat társaim.

Szólla ennek utánna a' harmadik bölts Mester:
kinek Cato vala neve, és monda: Felsőges Tsászár,
tudgya felséged, hogy gyakorta voltam felséged-
del nagy veszedelmekbe, és nagy nyomoruságoka'
szenvedtem melletted, hiknek mind eddig-is sem-
mi jutalmát nem vettem, nem-is kívánok semmit,
tsak hogy felséged nekem ajánlya a' te fiadat: Ha
öt esztendeig tanithatom, olly tudóssa télszem,
szintén mint én vagyok, vagy imez hat társaim.

Szólla az után a' negyedik bölts Mester, kinek
Waldach vala neve, és monda: Felsőges Uram-
emlekezzék felséged róla, melly hiven szolgáltunk
mind én, mind az én eleim te felségednek, és mind
eddig semmi jutalmat nem vöttünk, nem-is kíván-
unk venni, tsak hogy nekem ajánlyad fiadat.

tanithatom négy esztendeig, olly tudóssá tészem, ahogy ennyit ért, és olly bölts leszen mint én magam, avagy mint ezek az én társaim.

Ég Szólla annak-utánna az ötödik bölts Mester, náosephus nevű, és monda a' Tsászárnak: Felséges

Iram, koros vagyok immár és mindenkor tananisod voltam, és mind éltig szolgáltam te felségedet, más nem vettem nagy jutalmát az én szolgálatomnak, nem is kívánom venni, hanem csak hogy felséged örökem ajánlya a' te fiadat. Ha három esztendeig tanithatom, olly tudóssá és böltsé tészem mint én magam, avagy mint ezek az én társaim.

Ég Szólla az után a' katodik bölts Mester, Cleophas nevű, és monda a' Tsászárnak: Felséges kegyelmes Iram, vén ember vagyok immár, és sok időtül-foglalt voltam foglalatoss a' te felségednek tanatsába, és minden szolgáltam te felségednek. Egyéb jutalmát nem kívánok hanem hogy csak te felséged nekem ajánlya az ő fiát. Ha tanithatom ötöt két esztendeig, olly tudóssá tészem ötöt, mint én magam, avagy mint ezek az én társaim.

Ég Szólla az után az hetedik bölts Mester, Joakkim nevű, és monda a' Tsászárnak: Felséges Tsászár, nyilván vagyon mindeneknél, hogy én hiven szolgáltam te felségedet, és sok nyomoruságokat szenvedtem melletted. Légyen ez jutalmam, hogy ajánlyad nekem a' te fiadat. Ha edgy esztendeig tanithatom, olly tudóssá és böltsé tészem mint én magam, avagy ezek az én társaim.

III. RÉSZ.

MINT EPITETTER A' TSASZAR

fiának edgy Böltsöt a' hegyen.

Mikoron a' hét bölts Mesterek el-végezték volna ekképpen az ő beszédeket. Felele nekik Poncianus Tsászár, és monda: Igen jó néven vészem ti töletek, és felette köszönöm néktek, hogy olly igen kívánnjátok ötöt tanitania. Ha pedig ezt művelném, hogy edgyiknek közzületek ajánlanám ötöt tanításra, tehát a' többi nehéz néven vennék ezt. Ezokáért ezt mivelem, hogy mindnyájan tinéktek ajánlom ötöt, hogy hiven tanítsátok és nevellyétek. Halván ezt az hét bölts Mesterek, Térdet fejet hajtának a' Tsászárnak, és meg-köszönnék nékie. Annak-utánna hozzájok-vének a' Tsászár fiát, és el-vivék Romába.

Midőn pedig az uton mennének, monda a' bölts Mester Cato az ő társainak: Jó Uram, és tisztelendő Mesterek, vegyétek eszetekbe az én tanácsomat, ha a' Tsászár gyermekét bé-visszűk Romába hogy ott nevellyűk, nem leszen jó, mert a' kösség reá fűt tsudára, és kárt tésznek a' gyermeknek tanulásában. Ezokáért ha tettzenék tinéktek, Roma város kívül szent Mártonnál vagyon edgy szép kert, ott építessünk edgy bölts Házát, hol tanítsuk ötöt: Mert hogy az az hely majd két ély-föld vagyon Romához, nem tudúl annyira da a' kösség. Halván ezt a' több bölts Mester

mindnáján ditsirék ezt a' tanátsot. Es mindgyáré
kö-műveseket fogadának, és meg-épétték ott a'
bölcs Házat, és a' háznak falaira körös-környül
meg-irák a' hét nemes tudományokat és a' háznak
közepire helyhezreték a' Tsászfár fiának az agyát,
hogy arról el tekintvén, mindenkor meg láthassa
mint edgy könyvbe a' nemes tudományokat. Es
a' Mesterek nagy szorgalmatossággal oktatván
ötet, szüntelenül tanítták vala a' bölts és nemes
tudományokba hét esztendeig.

Es minek-utánna el-múlt volna a' hét esztendő,
mondának a' bölts Mesterek edgy-másnak: Jó
vólna, ha meg-kísértenők az Iffiát, hogy meg-lát-
nok mit tanult volna tőlünk ez el-múlt hét eszten-
dőbe. Felele a' bölts Mester Bancillas: Hogy hogy
kellene meg-kísértenünk ötet? Felele a' bölts Me-
ster Cato: Mikoron aluszik, tegyük a' nyoszó-
lyának mindenik lába alá edgy-edgy Borostyán le-
velet, és annak-utánna vigyázzunk reája mikoron
fel-kél, akkoron meg-érthettyük beszédéből mint
vagyon dolga. Mikoron ez okáért fel-serkent
vólna, fel-néze a' böltra, és tsudálni kezdé magá-
ban. Látván ezt a' Mesterek, meg-kérdék ötet, mi-
ért nézne a' böltra, és mit tsudálkoznék? Felele a'
Tsászfár fia: Nem ok-nélkül mivelem, mert vagy
aláb szállott a' bölts vagy a' föld fellyeb emelkedett,
mert az előtt magasb vala a' bölts. Halván ezt
Mesterek mondának edgy-másnak: Ha ez iffiú
gt bizony jeles ember leszen benne, és a' ne-
lományokba fő-Mester leszen.

IV. RÉSZ.

MINT ADNAK A' TANITOK A'
*Tsászárnak tanátsot, hogy ujjonnan
meg-házafullyon.*

Mildön ezek mind meg-lóttének vólna,
jövénék a' Tsászfári birodalomnak tanátsi a'
Tsászfárhoz, és mondának neki: Felseges Tsászfár,
tsak edgy fiad vagyon, és történhetik hogy az-
meg-hallyon ki leszen annak-utánna örökös a' bi-
rodalomban? Ezokáért ez tettzik minékünk, hog-
te felseged meg házafullyon, mert ha harmincz fia-
vólna-is felsegednek, mindeniket nagy tiszteffegre-
és Tsászfári méltoságra emelhetnéd, és meg-gazda-
githatnád. Felele az Tsászfár és monda nekik: Ha-
tinéktek így tettzik, ám legyen úgy. Keressetek ez-
okáért edgy szép és jámbor Szűzet énnékem, mely-
jó és nemes nemzetből legyen, és el-vélszem azt.
El-menének ezért a' tanátsok, és bé-járanak edgy-
nehány Országokat és keresének olyan személyt,
Végre találának edgy Királyi leányát, igen szépet,
és azt meg-kérvén, el-hozzák a' Tsászfárnak.

Mikoron meg-látta volna azt a' Tsászfár, igen-
kedvellé, annyira, hogy mind el-feletkőzék az el-
felesége miatt való bánattyáról és gyászlásáról. Es-
mikoron ezt feleségül hozzá vötte vólna, sokai-
élének edgyütt, és az új Tsászfárné nem fogad-
magzatot a' Tsászfártól; Es nagy bánatban lön-
dologért.

Mikoron pedig meg-értette volna, hogy a' Tsászárnak edgy fia volna a' hét bölts Mestereknél, kit inemes tudományokra és böltseségre tanitanának, és magában kezdé a' Tsászárné gondolkodni és tanácskozni, miképpen ő azt el-vezethetné. Mert azt gondolá ő magába: Ha énnékem magzatim lesznek a' Tsászártól és ezt a' fiát én meg-ölhettem; tehát az én magzatimra szól annak-utánna a' Tsászári birodalom.

Nem fok idővel ennek-utánna, mikoron a' Tsászárral edgyütt hálta a' Tsászárnéval: Monda a' Tsászárné az ő feleségének: Szerelmes galambom; Im meg-jelentem tenéked az én szívemnek titkait, mert ebbe bizonyos légy, hogy ég alatt nem szeregek senkit, úgy mint tégedet, &c.

V. RÉSZ.

*MINT KÖNYÖRGÖT A' TSASZARNE
a' Tsászárnak, hogy követet bocsásson az ő
fiáért, Diocletianusért.*

Sólla a' Tsászárné a' Tsászárnak és monda: Felseges Uram, ha így vagyon a' dolog, tehát te felseged halgassa-meg könyörgésemet. Monda a' Tsászár: Jelents meg énnékem, mitsoda a' te könyörgésed? és mit kívánsz tőlem? Ha lehetséges dolog leszen, meg halgatlak, és meg adom. Monda a' Tsászárné: Tudgya te felseged, hogy mind eddig nem fogadtam magzatot te felseged-

tól,

tól, mely dologért igen nagy bánatban vagyok. De mint hogy felsegednek edgy fia vagyon mész a' bölts Mestereknél, azt én-is fiának akarom tartani: Könyörgök ezokáért felsegednek nagy szeretetemből hogy felseged küldjön érte, és hívassa haza, hogy az ő jelen voltában gyönyörködgyem mind addig, miglen az Ur Isten engemet is meg-látogat valami magzatokkal. Felele neki a' Tsászár: Majd vagyon immar hét esztendeje hogy nem láttam, bátor legyen úgy, haza hivatom, meghalgattam könyörgésedet. Nagy hamarsággal írá ezokáért levelet a' bölts Mestereknek, és az ő petsétével meg-petsétle azt, és parantsolá fejekre a' hét bölts Mestereknek, hogy Pünkösztre háza hoznák az ő fiát.

El-méne a' követ a' levéllel, és midőn a' val jutott volna a' hét bölts Mesterekhez, azonnal meg-olvastván a' levelet, kiből meg-érték akarattját. Éstve lévén, ki-mennének az ég alá, hogy meg-néznék a' tsillagokat, és azokról ítéletet vennének, ha jó volna-e az Tsászár fiát háza vinni az attyának, avagy nem. Es azt találák a' tsillagoknak forgásiból, hogy ha az időre háza vinnék őtet az Attyának, az ő kívánsága és parantsolattya szerént, tehát halálnak lenne fia. Nagy rőtögésben lőnek ezokáért: Mert attól is félnek vala, ha az időre háza nem vinnék az attyának, hogy a' Tsászár bosszút állana rajtok, és meg-öletné őket.

Elő állá a' Cleophas Mester, és monda az ő társainak,

B

sáinak,

Isáinak, Két gonosz között, a' kisebbiket kell vá-
lasztani. Jobb hogy minket mindnyájan meg-öl-
menyenek, mint hogy meg kellyen halni a' Tsászar fia-
sának, En tanátsom ezokáért ez, hogy meg-marasz-
mátszuk az iffiúnak az ő életét. Midőn mind edgyütt
gonállanának, bánattal rakvák, ki-jöve az iffiú a' ház-
mekből. és meg-láta őket nagy bánatban lenni, és meg-
tekerde őket, miért vólnának olly igen szomorúak?
Tsászár Felele az edgyik néki, és monda: Uram, attyádnak
Nkövete jöt hozzánk levéllel, melyben azt paran-
szár tsollya minékünk, hogy a' jövődő Pünköst nap-
szárjára te kegyelmedet haza vigyük, az apádhoz. Mi
megpedig meg-néztük az tsillagokat, mellyeknek for-
mergása ez mutattya, hogy ha te kegyelmedet a' meg-
tek nevezett időre haza viszszük attyádnak kívánsága
és parantsolattya szerint, tehát első beszéd után,
mellyet otthon szállani kezdesz, szégyen halállal
kell meg-halnod. Monda a' Tsászar fia: No, én-is
meg-nézem a' tsillagoknak járását, Es ugy lőn.

Mikoron ezokáért meg-nézte volna a' Tsászar
fia Dioclecianus a' tsillagoknak járását és forgását:
S Látta hogy a' böls Mesterek igazán tősteneek volna
ítéletet felőle. Annak-utánna jobban nézegetvén
hát az egeket, találta edgy kis tsillagot, mely azt jelenti
da: vala néki, hogy ha hét napig meg-tartozhatná ma-
te kigát, hogy otthon lévén, edgyet se szállana, tehát
sege meg-menekednék a' haláltól. Ezt-is jelenti hogy
Moi hét napig edgy-más-után, mindennap ki-vitetnék
andse akasztásra: De nagy munkával volna szabadu-
landó,

landó, és meg-menekednék a' haláltól. Látván ezt,
hozzá hívá az ő Mesterit, és monda nékik: Szerel-
mes barátom: Vegyitek eszetekbe ama' kitsiny
tsillagot az égben: Mert azon nyilván meg-ismé-
rem, hogy ha haza jöven, meg-tartoztathatom ma-
gamat hét napig a' szállástól, meg-menekedhetem
a' haláltól. De hét napig minden napon edgy szer
ki-visznek engemet fel-akasztani. Ti pedig heten
vadatok: Kérlek azért, hogy mivellyétek ezt az
jót velem, hogy edgyitek edgy napon legyen je-
len, és vigyázzon reám, és mentsen meg engemet
az ő böls beszédével a' haláltól. Mert tudom hog-
mindentek edgy-edgy napon ezt könnyen meg-
mivelheti, A' nyoltzadik napon pedig szállani kez-
dek. Es ha ezt meg-mivelitek: Mind engemet s
mind magatokat meg-mentitek a' haláltól.

Mikoron ezokáért a' böls Mesterek meg-látták
vólta a' kis tsillagot, itéletöt tőnek felőle, és ugy
találák a' dolgot, mint meg-mondotta vala az iffiú.
Es halakat adának az Istennek, hogy az iffiú meg-
halladta volna őket böltseféggel és tudományal.
Es meg-igérék néki, hogy edgyik edgy nap meg-
akarná őtet böltseségével menteni a' haláltól. Mi-
koron pedig ezen meg-edgyesedtenek volna, fe-
öltözteték a' Tsászar fiát szép öltözetekben,
és fel-ülvén vivék őtet a' Tsászárnak,
az ő Atryának.

VI. RÉSZ.

MINT MENT LEGYEN A CSASZAR

nagy pompával az ő fiának eleibe.

Midőn pedig meg-hallotta volna a' Tsászárt az ő fiának el-jövetelét, ki-méne eleibe a' nagy Fejedelmekkel és Urakkal, nagy pompával. Mikoron a' bölts Mesterek meg-értették volna, hogy a' Tsászár eleikbe jutna, mondanak az iffiúnak, a' Tsászár fiának. Mi el-hadgyuk számmár te kegyelmedet: Es gondot viselyünk arra, számmiképpen meg-menthesük kegyelmedet edgyen-meként az haláltól. Akkor monda a' Tsászár fia ő néme-
 k: Szerelmes Mesterim: Bátor ugy legyen. De kérlek ne felelkezzetek-el rólam az szükségnek idején. Azok pedig térdet fejt hajtván, el-menének.

Midőn azokáért a' Tsászár el-jutna az ő fiához, nagy szeretettel meg-ölelgeté és meg-apolgatá őtet, és monda néki: Szerelmes fiam mint vagy? Ugyan fok idéje hogy nem láttalak. Az fia térdet fejt hajtván az ő atya előtt, de edgyet sem szól.

Sá. A' Tsászár pedig igen tsudálkozik vala rajta, hogy nem akará ő néki szólani. De azt gondolá ő hát nagában, talám az ő Mesteri hadták-meg néki, da hogy semmit ne szóllyon mikor lovon valahól méte-
 gyen. Es mikoron a' Tsászár Palotájához jutottak volna, le-szállának a' lovokról, és a' Tsászár ké-
 Men fogá az ő fiát, és bé-vivé a' palotába, és melléje-
 teté. Es rá tekinté a' Tsászár, és monda néki:

Edes

VII. RÉSZ.

MINT AKARTA A TSASZARNE

meg-tsálni a' Tsászársfiát, és mint akarja becsédre indítani.

Midőn pedig meg-hallotta volna a' Tsászárné, hogy meg-jött volna a' Tsászár fia, és hogy edgyet sem akarna szólni, ezen ő igen örü-
 le. és monda: El-megyek hozzája, és meg-látom minémű ábrázatu és termetű. Fel öltözék ezoká-
 ért mentől szebben lehete fel-ékesítvén magát, és el-indulván leányival, bé-mene a' palotába. Es a' Tsászár meg-hagyá néki, hogy a' fia melléje ült vol-
 na, szolla a' Tsászárnak és monda: Felséges Uram, ezé a' te felséged fia, kit a' hét bölts Mesterekre biztál vólt, hogy fel-nevelnék? Felele a' Tsászár: Ez az. De edgyet sem akar velem szólni. Monda a' Tsászárné: Felséges Uram, engedgyed énnékem őtet, és ha valamikor szól, én szóllová részem. Felele a' Tsászár: Bátor; Vaj melly igen akarnám. Es a' fiának szólván, monda: Menny-el véle édes fiam. Es a' fia térdet fejt hajta az attyának.

Meg-fogá ez ökon a' Tsászárné Dioclecianusnak
 kezét, és bévivé az ő ágyas házába, és ki-küldvén
 mind a' leányokat, és az egyéb-házi népet, és mel-
 lő leje ülteté az ágyra, szólván nékie, és monda: En
 má szivem és lelkem, fokszor hallottam a' te szépséged
 igefelől, mostan pedig ugyan szememmel látom, és
 me nagy gyönyörűségem vagyon ebben, hogy szem-
 temmel immár ezt láttam, kit az előtt szivem szerén-
 szakévantam. Szivem Diocleciane; ugy értsed-meg,
 hogy én birtam az attyádat reá hogy tégedet haza
 szahivasson: Ezt pedig csak ezért miveltem, hogy az
 szá én hozzád való kívánságomat be-tellyesítvén, ve-
 melled játszodhassam a' Venus játékát. Meg-holtam
 me volna a' nagy szerelemnek miatta, ha haza nem jöt-
 telrel volna, szölly ezokáért énnékem, és mindgyárt
 ez ágyban kezdgyünk a' játékhoz.

Ezekre a' beszédekre edgyet sem felele a' Tsá-
 szár fia. Es a' Tsászárné ismét szólni kezde néki, és
 monda: En édes szeretöm, szerelmes Diocleciane,
 szivemnek fele, miért nem szóllasz énnékem? Mi-
 ért nem jelented vagy csak edgy beszéd-del is hoz-
 szám való szerelmedet? Kérlek szölly énnékem:
 Lám én kész vagyok minden akaratodat meg-mi-
 hávelni. Ha meg-vonszod magadat tőlem, mindgyárt
 da meg-kell halnod. Es hogy ezeket mondá nyakára
 te süggedvén, erőssen kezdé ölelgetni, sőt meg-is
 se akará apolgatni; De Dioclecianus el-fordula, és
 me nem engedé néki. Es az Tsászárné meg-szólitván
 otet, monda: Ó balgatag: Miért miveled ezt?

Lám

Lám csak ketten vagyunk, és nem lát senki minnet
 Kezdgyünk azért az játékhoz. Annak-felette meg
 értsed, hogy mind eddig is tisztán tartottam ma-
 gamat az én te hozzád való nagy szeretemből.

De Dioclecianus el-fordula előtte. A' Tsászár-
 né pedig meg nyitá a' kebelét, és meg-mntatá nek
 a' két fejér almát, mondván néki: Szivem ne utál-
 meg az szép fejér testemet: Néked ajánlom min-
 den kívánságodra. De Dioclecianus veszteg hal-
 gata, és nem mutatá szerelmének vagy kívánságá-
 nak semmi jelét hozzá; hanem el-igyekezik val-
 tőle menni, és meg-szabadulni.

Látván ezt a' Tsászárné, monda néki: Szerelm-
 fiam, miért nem engetz az én kívánságomnak
 Miért nem szóllasz énnékem? Talám valami ok
 vagyon, hogy énnékem akarasz szólni? Ha ne
 akarasz nékem szólni, ihöl vagyon Ténta és Papy-
 ros, kérlek ird meg nékem a' te akaratodat; ha v-
 gyoné valami kedved az én szerelmemhez, avagy
 kellé valamit tőled reménlenem? Akkor fogá Dio-
 clecianus a' pennát és írta edgy rzedulát, melly el-
 képpen vala írva: A' hatalmas Isten meg-oltalma-
 zon engemet attól, hogy én az én felséges Urám-
 nak, és édes attyámnak az ő kertét meg-szaggassam
 avagy azt meg-ferteztessem. Mert ha azt mive-
 ném, egyéb belől nem támadná hanem csak szid-
 lom, szégyen, és örök veszedelem. Mert noha i-
 mi csak ketten vagyunk, de a' hatalmas Isten mi-
 deneket jól lát. Az Attyám-is meg-tudna ezt.

B 4

nagy és undokságos vétke, és meg-átkozna engemet. Melly átoknak miatta énnékem örökké el kellene vesznem. Ezokáért hadd-el az te ingerlé-
sedet.

VIII. R E S Z.

MINT SZAGGATTYA A' TSASZARNE

*az ő Ruháit vervén és körmölvén magát,
hog' a' Tsászárt meg-talalassa.*

Mikoron a' Tsászárné meg-olvasta volna az iffiú Dioclecianusnak ceduláját, fogaival meg-szaggatá a' tzedulát, és ruháir-is meg-szaggata és meg-körmöle az őnnen ortzáját, vérbe kevervén és szoknyáját el-veté róla, és fel-szóval kiáltván, monda: Tolváj, tolváj, jöjtek segítségül, az Istenért kérlek, jöjtek hamar, hogy ez gonosz-á-
gos lator ne mivelhesse akarattyát rajtam, és örök szégyenbe ne keverjen.

Mikoron meg-hallotta volna Poncianus Tsászárt a' feleségének kiáltását, nagy sietséggel bé-futamék az ő ágyas házába, mind az Urakkal, és monda a' feleségének: Mi lele, kérlek szerelmes feleségem, mond meg nekem; mi lele? Monda a' Tsászárné: Szerelmes Uram, felleged könyörüllyön rajtam: Ez nem te fellegednek fia, hanem ördög. Tudgya te felleged, hogy azért hoztam ide-bé az én ágyas házambá, hogy beszédet vennék ki belőle: De ő a' támadá, és meg-akar vala szégyeníteni; lássa te fel-

te felleged mint szaggatta ruháimat, mint körmöl-
te ortzámat a' küzdeben, miért hogy nem akarék néki engedni, és nem akarám akarattyát tenni. Ha hamar felleged el nem érkezik vala az Uraimmal, bizony immár meg-gzóz vala, és rajtam meg-tökél-
lette volna az ő gonosz és szidalmas szándékát, erőszakot tévén rajtam.

Mikoron ezeket a' Tsászárt mind meg-látta és hallotta volna, igen meg-haragvék, és mindgyarást parantsolá, hogy az ő fiát ki-vinnék és fel-akasztanák. Midőn ezt a' Fejedelmek és Urak meg-hallották volna, szóllának a' Tsászárnak, mondván: Felleges Urunk; tsak edgy fiad vagy, annakoká-
ért nem jó ötlet olly hirtelenséggel meg-ölni. Ha pedig meg-kell halni, tehát jobb hogy felleged törvénnyel ölesse meg, hogy ne mondgyák ezt az emberek felőled: Am Poncianus Tsászárt meg-ö-
lette az ő édes fiát minden törvény-nélkül tsak hirtelen haragból és busulásból.

Mikoron ezeket meg-hallotta volna a' Tsászárt, parantsolá az ő szolgáinak, hogy fel ne akasztanák a' Dioclecianust, hanem a' fogházba rekesz-
ték bé az éjjel, hogy másod napon törvényt tétetvén reá, és meg-öletné őtet.

IX. RÉSZ.

A' TSASZARNENAK ALNORSAGOS

*Példájáról, mellyel igyekezik a' Tsászárt
meg-tsálni, hogy a' fiát meg-ölessze.*

Midőn pedig meg-hallotta volna a' Tsászárné, hogy az iffiát, az Tsászár fiát nem vittek volna halálra, igen kezdte firni. Es estve bé-menvén a' Tsászár a' kamorába, találá a' feleségét nagy sírásban és jajgatásban. Es a' Tsászár néki szólván, monda: Szerelmes feleségem, miért sírsz és jajgatsz olly igen? Mi lelt? Felele a' Tsászárné: Nem tudgya-e felséged, mit mivelt a' te felséged fia rajtam. Azt monda akkoron te felséged, hogy meg-keltyen halni, de semmi nem költ benne, mert még mostan-is ál. Felele néki a' Tsászár: Légy veszteg csak, holnap tétetek törvényt reá, és meg-ölettem. Mert az illik én hozzám és te hozzád, hogy törvénnel hallyon meg, és nem hirtelen haragból. Monda a' Tsászárné: Felséges Uram ha sokáig élend, az igen ellenem leszén, és bánatnak miatta meg-kell halnom, és bizony felségednek ugy leszén dolga miatta, mint edgyfzer edgy embernek edgy ág-fával, és edgy gyenge fiatállal.

Monda a' Tsászár: Kérlek szerelmes galambom, beszéld-meg nékem azt a' példát. Monda a' Tsászárné: Im meg-beszéllem.

Vala Romába egy Polgár, kinek igen szép kertek vala, mellyben edgy nemes gyümöls-fa vala, melly minden

minden esztendőben bővön terem vala gyümöls-tsöket. Ezeknek a' gyümöls-tsökek jeles eréje és orvolsága vala; Mert minden betegek meg-gyógyulnak vala vélek, az poclosoktól meg-válva. Egy napon mihoron a' Polgár bé-ment volna a' kertbe, és a' jeles gyümöls-fa alá került volna, láta a' fa alatt, hogy edgy igen szép fiatalka nőtt volna. Elő-hiván ezokáért a' kertészt, és monda néki: Szerető szolgám, gondot visely az fiatalkára, és neveldefel. Mert idővel nagyobb hasznát veszsűk, hogy nem mint az ág gyümöls-fának. Felele a' Kertész: Uram gondgyát viselem.

Edgy néminéműkor a' polgár ismét bé-méne a' kertbe, és meg-nézé a' fiatalkát. Es elő-hiván a' kertészt, monda néki: Szerető kertészem, ugy tették, hogy semmit nem nő a' fiatalka, nem tudom mi lelte? Felele a' Kertész: Nem tsuda ez; mert az ág gyümöls-fának az ágai igen széleffen kiterjedtenek, és árnyékot tartnak a' fiatalkának, és a' nap nem érheti szerivel, sem a' szél, ez az oka hogy nem nőhet. Monda a' polgár a' kertésznek, Vágj tehát az ágaiban, hogy az nap és a' szél hozzá férhessen. El-méne ezokáért az kertész, és le-vága a' nagy gyümöls-fának az ágait: Es ekképpen meg-mezitelenűle a' nemes gyümöls-fa.

Edgy idő múlva ismét el-jöve az polgár a' kertbe, hogy meg-látná a' fiatalt mint nőne: Es látá, hogy semmit nem nőt volna. Es elő-hiván a' kertészt, monda néki: Mi dolog Kertész? még sem nő a' fiatalka.

fiatalka, hanem csak veszteg áll? Maga igen kíván-
nám, hogy fel-öröködjék. Felele a' Kertész: Az
gyümölcs-fa mellett a' nagy ág fa fel-tartya, mind az
napot és az esőt, és ez az oka hogy nem nőhet.
Akkoron monda az Polgár: Vágd-le az ag-fát.
El-méne ezokáért az kertész, és le-vágá a' nemes
gyümölcs ag-fát. Mikoron le-vágta volna azt a'
kertész, meg-asza mindgyarást a' fiatalka-is mellet-
te, és nem hozhata semmi gyümölcsöt. Mikoron
az betegek azt meg-értötték volna, igen kezdenek
rajta bánkodni, és meg-átkozák mind azokat, kik
annak okai volnának.

Akkor monda a' Császárné Poncianus Császár-
nak: Eszébe vöttejé Felseged mitsoda példát
mondék, és mit jelentsen? Te felseged ám amaz
nemes gyümölcs fa, kinek gyümölcsivel meg-gyo-
gyulnak a' korok és betegek. A' fiatalka az öreg
gyümölcs-fa alatt, a' te felseged fia, ki mostan nőni
kezdet tanulásban és böltsétségben. Ki arra igye-
kezik, hogy az te felseged hatalmának ágait le-vág-
ja; az az, magának foglallya mind az Császári di-
csőséget, hogy te felseged meg-gyaláztassék, és a'
Császári méltoságtól meg-foztattassék. Es hogy
ha ez így lesz, az szegénynek meg-átkoznak, no-
ha az Felseged tanátsi abban practikalnak, hogy az
Felseged fia meg ne hallyon, hanem éllyen, de ez az
én tanátsom, hogy Felseged meg-oltalmazza az ő
Császári méltóságát, miglen hatalmod leszén reá,
fiadat meg-ölessed, hogy az szegények meg ne
özzák te felsegedet.

Fele.

Felele néki a' Császár: Jó tanátsot adtál énné-
kem, melyet meg-kell fogadnom. Nyilván hólnap
az én fiamnak szidalmas halállal meg-kellettik halni.

X. RÉSZ.

*MINT PARANTSOLTA A' TSASZAR,
hogy az ő fiát fel-akasztásák: Es mint men-
tötte-meg az ő első Mestere Bancillas,
az akasztó-fától.*

Mikoron meg-virradott volna, le-üle a'
Császár, és ő maga tön törvényt a' fiára, és
parantsolá hogy fúnák a' kürtöket, és ki-vinnék az
fiát fel-akasztásra, és az szolgák ugy tselekedének
mint meg-parantsolta vala az Császár. Mikoron
pedig a' váraon által vinnék, mind az egész nép fel-
zöndüle, kik sírván és jajgatván panaszolkodnak
vala, mondván: Jaj, Jaj, felseges Isten, hogy a'
Császár edgyetlen, egy fiának ekképpen kell meg-
halni. Azon-közben elől találá őtet az ő Mestere
Bancillas. Mikoron az Császár fia látná azt, fejet
hajta néki. Es Bancillas szólla az Császár szolgái-
nak, kik az iffút viszik vala, mondván: Szerető
barátim ne siessetek véle, mert bizom Istenbe, hogy
ma meg-szabadítom őtet az haláltúl. Felele néki
az egész nép. Tisztelendő Mester; fies az Császár
palotájában, és minden-képpen légy érette, hogy
meg-szabadithassad az te tanítványodat.

Akkor Bancillas meg-sarkantyuzván lovát, fiet

v.

ven méne a' Császár eleibe. Mikoron a' palot-
ment volna, a' Császár eleibe esék, és közé
Monda a' Császár néki: Isten el-veszeffe dol-
dat, Felele Bancillas: Felseges Császár; nem
érdemleném az én hiv szolgálatomért. Mon-
Császár: Nem jámborul szolgáltál, noha ten-
és a' te tarsaidnak ajánlottam vala az én fiát,
hogy börtenségre és ékeffen szóllásra tanítan-
tötet, de ti néma bolondot törtetek benne. Mert
erő-szakot akart mivelni az felsegemen, ezokáért
meg-kell néki halni ez mái nap, és tinéktek-is ek-
képpen leszen dolgotok.

Felele Bancillas, és monda a' Császárnak: Nem
néma az te fiad, mert bizonynal mondom felsé-
gednek, hogy mig velünk edgyütt vólt, jól tudott
szólni, és bolond nem vólt. Hogy pedig most né-
ma oka vagyon, melly okot az Isten talám még ki-
gyjelent. Hogy pedig felseged azt mondgya, hogy
erő-szakot akart volna mivelni felsegeden, abban
semmi nintsen; mert addig mig nálunk vólt, effele
jaundokságokban semmit nem láttunk hozzája. Ez-
okáért, ha te felseged meg-öleti az ő fiát aszszony-
unk vádlására és tanátsára, bizony gonoszban
leszen dolgod, hogy nem mint amaz nemes ember-
nek, ki az ő feleségének tanátsából meg-ölé az ő
febet. Melly az ő édes magzattyát meg-mentötte
vala az haláltól.

Monda az Császár Bancillásnak: Beszéld-meg
ennékem azt az példa-beszédet. Felele Bancillas:
öröme

át az fog

X
BANCILLASNÁ.
mellyel meg-sabaa.
az akaft.

Mikoron ezokáért vi-
a' Császár-fiát az fog-há-
cillas-is az példa-beszédet, mon-

Vala edgy nemes ember, igen vi-
vala edgy fiatskája, miképpen felsége-
edgy fia vagyon. Kit igen szeret vala, annyira
három dajkákat fogada néki, kik bánnának vele, és
kik minden-képpen gondgyát viselnék. Ezen ki-
vül két állat-is vala, kiket igen kedvel vala, edgyi-
ket edgy folymot, másikat edgy szatint. Az fo-
lyom jeles jó és hamar vala, annyira hogy soha
nem mégyen vala héjába ki-madarászni véle. Az
szatin pedig tsuda erköltsü vala; mert mikoron az

haddi

alunnek és nem látná az kigyót, erőssen kezdé
szókní és verdődni az tudon, vervén az szárnyaít
nagy zörgéssel az rudhoz, hogy az szattin fel-fer-
kene véle. Es mikoron fel-emelte volna fejét, látá
hogy az nagy kigyó az bőltső felé közelgetne. Es
mindgyárt fel-szókelvén, az kigyóra kezdé menni.
Az kigyó pedig ellene támadt az szattinnak, és
erőssen vivának edgy-mással. Az kigyó mindenkör
siet vala az bőltsőre, hogy meg-marhá az gyerme-
ket, de az eb rajtá lévén, mardossa vala azt hogy ne
marhatná meg az gyermeket. Es ez viadalban az
nagy kigyó igen mardossa vala az szattint-is, hogy
mind az szattint, mind az bőltsőt vérbe keveré. Es
az nagy tusakodásban, mikoron az eb el-vonná az
nagy kigyót az bőltsőről, el-fordula az bőltső az
gyermekkel, és fénekkel fel-fordula, és az eb neki
szókelvén, meg-mará az kigyót és meg-ölé azt, és
az bőltsé mellé feküvén igen véresen, nyalla vala az
ő sebeit.

Mikoron pedig az vitéz játékot el végezték vol-
na, haza sietének a' dajkák az gyermek melle. Es
mikoron az házba bé-mentenek volna, láták hogy
el-fordulva volna az bőltső, és hogy az eb és az
föld-is igen véres volna. Mondának ezokáért egy-
másnak: Jaj, jaj, az eb meg ölte az gyermeket,
mert félnek vala, hogy az nemes ember meg-ölet-
né őket az ő meg-hólt fiáért. Mikoron ekképpen
el-futnának, elől találá őket az aszszony az nemes
embernek felesége, és monda nekik: Hová sietteté?

molly igen? Felele néki az edgyik: Jaj minékünk és
A tenéked, szerelmes aszszonnyunk, mert az eb, kit
d Uruk olly igen szeret, meg ölte az gyermeket, és
é az gyermeknek az vére mind az bõltsõ környül va-
C gyon az földön.

Mikoron meg-hallotta volna ezt az Aszszony,
h mindgyárt bányatta esék, és jajgatni kezdte, mond-
ó vâni: Jaj, jaj, hova legyünk nyavalyások? el-med-
gyek immár, meg fosztattam az én édes fiámtól, &c.
Mikoron ekképpen kiáltana nagy jajgatással, el-ju-
k ta az Ura-islovon az vitéz játékról, és meg-kérdé
az aszszonyt: Mi lele? Felele az aszszony, és mon-
da néki: Hogy az eb meg ölte volna az õ fiát, &c.
Halván ezt a' nemes ember, igen kezdte bânkodni,
és szálván az házba, a' hol az gyermek és az szartin
m vala. Mikoron az eb meg-látta volna az Urat, nag-
hehezen fel-kele az fok sebek miatt, mellyeket ha-
rapot vala rajta a' nagy kigyó, és az Ura eleibe bal-
laga, és legyezni kezdte elõtte az farkával, és örö-
met mutata, mivel hogy haza jött volna. De az ne-
mes ember ki-rántá dákofsát és el-vága az ebnek az
fejét.

Mikoron ez meg-lött volna, méne az bõltsõ-
hõz és meg fordítá az bõltsõt, tehát éppen és egéf-
ségben vagyon az õ fia, és látá hogy az nagy kigyó
halva fekszik vala ott az bõltsõ mellet, melly igen
harab-láltatott vala, és mindgyarást eszébe vövé,
hogy az eb ölte volna meg az kigyót, és hogy ol-
almazta volna az gyermeket az bõltsõben az ki-
gyótól

gyótól, és meg-mentõtte volna õtet az haláltól. És
ottan jajgatni kezdte, mondván: Oh bolondul tse-
lekedtem, oh gonoszul tselekedtem; meg-öltém
az én hû szattinomat az feleségemnek beizédére,
maga ez ölte-meg az undok kigyót, és meg-men-
tõtte az én édes fiamat az haláltól: Medgyek, med-
gyek, nagy vétseget miveltem? Es ragadván az õ
dákofsát, három darabra töré, és fok ideig nagy
bánatban lön, &c.

Akkor az Bancillas, az bõlts Mester szólla a'
Tsászárnak, és monda néki: Meg-értettejé felse-
ged az példát, mellyet mondtam. Felele a' Tsá-
szár: Jól meg-értöttem. Monda Bancillas: Bizony
én-is meg-mondom te felsegednek, hogy ha meg-
öleted a' te fiadat feleségednek vádlásáért, bizony
gonoszban leszen te felsegednek dolga, hogy nem
mint ez nemes embernék, ki hirtelen haragból meg-
ölé az õ hiv ebét. Felele az Tsászár: Szép és igen
jó példátadtál elõmbé, ezokáért bizonyoslegye eb-
ben, hogy meg nem hal ez mái napon az én fiam:
Felele néki Bancillas: Felseged eszesül tselekedik
ebben, kit én-is igen köszönök felsegednek, és
Istennek ajánlom felsegedet.

XII. RÉSZ.

MIKEPPEN INGERLI A' TSASZARNE A
Tsászárt, hogy meg-ölessé az õ fiát, példát
adván eleibe.

Mikoron meg-hallotta volna a' Tsászár
né, hogy meg nem ölték volna a' Tsászár

meigen kecsereffen kezdte firni és jajgatni. Mikoron
Mtpedig azt meg-hallotta volna az Tsászfár, bé-méne
dthozza az Kamorába, és monda néki: Mint vagy?
éa Mi lelt? Mond-meg énnékem miért bánkodol oly
Cgigen? Felele a' Tsászfárné: Ingyen sem tudgya fel-
és seged, mitsoda szemérmeket és szidalmas dolgokat
hí kellet énnékem szenvednem az felséged átkozott
fiától? Es felséged azt ígérte vala énnékem, hogy
meg-kellene halni, de még mostan-is él. De nyilván
milyen lészén felségednek dolga az te fiaddal, mint re-
kígenten edgy Királynak edgy vad-kannal. Monda
a' Tsászfár az ő feleségének: Kérlek tégedet be-
micsföld meg énnékem ezt azt példát. Felele a' Tsá-
micsfárné: Mi haszon vagyon benne; tegnap-is mon-
dottam egy példát te felségednek, de semmit nem
micsfáználtam vele; De mind azon által ezt-is meg-
ejcsébféllem.

Vala egy Királynak edgy nagy erdeje, abban va-
le a edgy igen nagy vad-kan, ki igen fene vala, mert
micsfá meg öli vala az embereket, kik bé-mennek vala az
erdőbe. Bánkodik vala rajta az Király, és azt kiál-
tatta, hogy valaki meg-ölhetné ezt az fene vadat,
tehát annak akarná az ő édes leányát adni, Es mi-
koron ezt meg-kiáltották volna, vala edgy Juhász,
ki gondolkodni kezdte ő magába: Vajha meg-öl-
metném az vad-kant, bezzeg igen fel-magasztaltat-
nám minden nemzetsegemmel és egy Pásztori bo-
tot kezébe vévén, bé-méne az őrdőbe. Mikoron
meg-láttá volna őtet az vad-kan, mindgyárt reá si-

etc,

etc, és az Pásztor fel-héga edgy fára, hogy meg-ol-
talmazná magát az vad-kantól. Az fa mellé jutván
az vad-kan, rágni és vágni kezdé az fát, annyira
hogy fél vala az Pásztor, hogy le-dőlné az fa
Melly fáról fok gyümöls hullale, és az vad-kan
annyira óvák benne, hogy ugyan le-seküvék, és el-
nyútozék az fa alatt. Látván ezt az Pásztor, iger-
lassan le-szálla az fáról, és az edgyik kezével az fá-
hoz tartozván, az máfikkal vakarja vala az vad-kant
mind addig vakará szép lassan, hogy el-aluvék.
Hogy peoig el-alutt volna, ki-vona hegyes törít, és
által uté ez vad kant. Es ekképpen meg nyéré azt
hogy az Király az ő leányát néki adá.

Ennek-utánna monda az Tsászfárné Poncianus-
nak. Vövéje felséged eszébe az példát? Felele az
Tsászfár: Eszembe vöttem. Monda az Tsászfárné:
Meg-magyarázom felségednek az példát; Az fene
vad-kan, jedzi az felséged hatalmát, mellynek ele-
ne senki nem álhat. Az Pásztor jedzi az te felséged
fiát, ki az ő álnok tudományával meg-kezdi tsalni
felségedet. Mert mint az Pásztor vakargattya az
vad-kant és el-nyújtottattya, és annak utánna
meg-öli: Azonképpen kenegetik felségedet az hét
bölts Mesterek az te fiadért, tsak hogy az te fiad
meg-ölhesse felségedet, hogy ő annak-utánna nagy
ditsóséggel el-foglathassa a' Tsászfári birodalmot.
Felele a' Tsászfár, és monda: Bizonnyal tudgyad,
hogy az én fiam nem tselekeszik ugy velem, mint
az Pásztor az vad-kannal; mert még ma meg-k-

halni Monda a' Császárné: Ha felséged azt mi-
veli, igen eszelesen tselekezik.

XIII. RÉSZ.

Parantsola ezokáért ismét az Tsászárra, hogy
az ő fiát ki-vinnék, és fel-akasztanák, Es ottan
ki-vivék őtet. Es mikoron ki-vinnék őtet, ismét
nagy zöndül és lön a' városban. Mert a' nép kiál-
tani kezd: Mi dolog ez? Edgyetlen edgy fia va-
gyon az Tsászárnak, azt is meg-öleti. Mint vagyon
ez? Es mikoron ekképpen ki-vinnék, elől találá ő-
tet az ő második Mestere, Lentulus. Mikoron lát-
na azt a' Tsászár fia, fejet hajta néki, és inte néki,
hogy ne hadná őtet. Es szólla Lentulus az Hohé-
roknak: Barátim, ne siesseetek véle; bizom az Isten-
be, hogy ma meg-szabaditom őtet az haláltól. Ak-
kor Lentulus néki kezdé vágni az lovat, sietvén az
Tsászár udvarába, mindgyárt fel-méne az palotába,
és az Tsászár eleiben esvén, köszöne néki. Felele a'
Tsászár: Isten el vessesse dolgaidat. Monda Len-
tulus: En ajándékot várnék inkább felségedtől,
hogy nem mint ezt az átkot. Monda az Tsászár:
Kaba beszédet szóllasz. Miért kellene titeket meg-
ajándékozni: hanem ha az én jó és igazán szólló
fiamért, edgy némát küldöttetek nékem haza: An-
nak-felette látorságra tanítottátok őtet, mert erő-
szakot akart mivelni feleségemen, ennekokáért
meg kell ő néki ez mái napon halni; de bizony ti-
étek-is jut benne, meg-láttjátok.

Mon-

Monda a' bölts Mester, Lentulus, a' Tsászárnak
Felséges Tsászár, hogy a' te felséged fia néma, meg-
mutattya még a' felséges Isten, mert tudom hogy
szólni kezd, midőn az ő alkolmas ideje el érkezik
meg-mondgya akkor az igazat, kin felséged el-
tsúdálkozik rajta. Hogy pedig felséged azzal vá-
dolgya, hogy erőszakot akart volna mivelni rajta
abba semmi nintsen. Mert ha edes anyja volna, é-
viselte volna őtet az ő méhében kilentz holnapig
bizony nem kiáltana olyan szegyet rejá. Annak
hiszen felséged, és annak beszéde-után indultál
Ha pedig felséged annak hamis vádlására meg-öle-
ti az ő fiát, nyilván gonoszban leszen dolgoz min-
edgy szer edgy nemes embernek, ki jámbor és ár-
tatlan vala. De még is az ő felesége álnoksága mi-
att a' prengérbe szegeztetek nagy szidalomal. Ez-
halván, monda a' Tsászár: Beszeld meg énnékem
mint lőtt ez a' dolog. Felele Lentulus: Nem be-
széllem-meg, hanem ha felséged vissza hozattya
fiadat, mert szép és hoszszú Historia, addig még
azt el beszélleném, meg-ölnék fiadat, és mit hasz-
nálnék véle? Ha annak-utánna nem tettik felsé-
gednek, ugyan kezeden leszen a' te fiad, és azt
mivelheted véle az mit akarsz. Akkor parantsola a'
Tsászár, hogy vissza hoznák az ő fiát, és fogház-
ba bé-rekesztenék. Annak-utánna el-kezdé Lentu-
lus, és meg-beszélé az Tsászárnak az Historiát az
hamis aszszonyi állatnak álnokságáról.

XIV. RÉSZ.

MINT BESZELLETTE MEG LENTULUS

*az ő Példa beszédét az Tsásárnak, és mint
szabadította meg a Tsásár fiát az
akasztó-fától.*

Regenten vala edgy vén nemes vitézlő
fiú edgy Városban. Annak vala edgy ifjú fe-
lesége, szinte mint felségednek vagyon: Azt pe-
dig igen szereti vala, félti vala is őtet. Ezokáért
minden estve bé-szegezze vala az háznak ajtaját, és
az költsokat az ágyba feje alá tévé. Annak az Vá-
rosnak pedig olyan törvénye vala, hogy valakit ta-
lálnak vala az őrizők az éjjeli harangozás után, azt
meg fogván az fogházba viszik vala, virradva an-
nak-utánna az prengérbe szegeznek vala minden
embereknek láttára, nagy szégyenségre.

Mint hogy pedig ez nemes ember immár koros
és el-téredt vala, nem vitézkedhetik vala az ő ifjú
feleségével annak kívánsága szerint: Ennek-oká-
ért egyéb férfiaknal kezd kereskedni. Minek-
utánna el-alunnék az nemes ember, minden estve
el-lópá az felesége az költsokat az feje alól és meg-
nyitván az házat, el-oroszkodik vala az ifjához,
az ő szeretőihez: Es minek-utánna eleget játzo-
doznék azokkal, hol edgyikkel hol másikkal, ottan
ismét haza térvén, lassan az ura mellé mászkala.

Mikoron pedig edgyfzer ekképpen éjjel el-ment
volna az ágyból az aszfizony, fel-serkene az nemes
ember,

ember és tapogatván, és nem találta feleségét mel-
lette, és fel-kelvén mindgyarást az ajtora mene, te-
hát nintsen bé-szegezve, kin el-tsudálkozik, és
erőssen bé-zára az ajtot. Annak-utánna fel-mén
az ajtó felett-való házba, és az ablakba feküven
minden-felé vigyáza, hogy meg látná honnét kez-
dené felesége magát elő-vetni az ő szeretőtől. Mi-
koron ezokáért az tyukok szólni kezdenének
elő-veté magát az felesége, és az ajtora jöven, talá-
la azt bé-szegezven, kin igen meg-ijede. De min-
azon-által zörgetni kezd.

Akkor monda néki az Ura, az nemes ember
Oh te gonosz aszfizonyi-állat. mostan rajta erülek
és immár bizonyos vagyok latorságod felől, hogy
el-oroszkodtál ágyamból, és paráználkodni men-
tél, gyakorta játszottad az ördögi játékot. De bezi-
zeg te is ott-kin fűtőzzél, miglen elérkeznek az
őrizők, és meg-fognak azok tégedet, és holnap az
prengérbe szegeznek. Felele az felesége: Ede-
Uram, miért vadol te kegyelmed engemet a' féle-
beszédekkel? Igazán meg mondom te kegyelmed-
nek mint vagyon ez a' dolog: Mikoron kegyel-
med mellett fekünném, el-jutá edgy gyermek, és
hértelen el-hiva, hogy nagy hamarsággal el-men-
nék az anyámhoz, mert halálra meg-betegült. En-
pedig nem akarám kegyelmedet meg-háborítani,
hanem lassan fel-kelek, és menék az anyám látni.
Es úgy tértém onnét vissza, hogy ismét kegyel-
med mellé menyek. Kérlek ezokáért édes Uram,

ogy te kegyelmed nyissa-meg az ajtot, hogy az
rizók itt ne talállyanak.

Felele az nemes ember. Bezzeg ott-kin maradtz
zt akarom, hogy ugyan az utzán talállyanak az ő-
rizók, bizony nagy tisztességedre leszen, és az te
nemzetednek, mikor holnap az prengérbe állasz.
De ugy kell a' parázna kabolának. Monda az fe-
esege: Az Istenért kérem te kegyelmedet nyisd-
neg az ajtot, hogy ne gyaláztassunk mind én s'
mind te kegyelmed. Felele az férje: Ott-kin légy
sak, jusson eszedben az te gyakorta-való paráz-
telkodásod: Vedd hasznát immár, jobb hogy ez
világban lakolly róla, hogy nem mint az másiban.
Teába könyörgefsz, ide-bé nem jössz, mert idéje
mmár, hogy az te sok paráznaságidnak jutalmát
l-vegyed minden emberek láttára.

Halván ezt az aszszonyi-állat, monda az Urának:
Kegyelmed gyanos hozzám, de Isten lártya az én
ártatlan voltomat, hogy ezekben vétkes nem va-
gyok. Kegyelmed kívánsága ez, hogy ezt az nagy
szégyent vallyam, de Istenre hagyom az boszszú-
állást, az én nemzetemnek gyalázattyára, nem aka-
rok ott az prengérbe pironkodni. Azért tudgya-
meg kegyelmed, hogy itt az ajtó feletten edgy mély
kút vagyon, abban esem hanyattá, és ekképpen
meg-ölöm magamat. Monda az nemes ember:
Bátor az Isten adta volna, hogy edgy-nehány esz-
bendővel ez előtt meg-fulattál volna, vagy kútba,
vagy tóba, avagy egyebütt valahól, hogy ne tsele-
kedhe-

kedhettél volna ennyi sok undok paráznaságokat

Mikoron ezokáért ekképpen veszekednéne
egy-mással el-múlék az Hóld világ. Es monda a
parázna aszszony: Minek-előtte meg ölném ma-
gamat, im testamentomot télszek: Az Istennek a
jánlom lelkemet, az testet pedig az mi régi anyánk
nak az földnek. Az több dolgokat ám rendellye-
tek ti az Városnak és az Országának törvénye sze-
rint. Es ezeket mondván, egy nagy követ emele-
fel az kút mellett, és monda: Isten veled jó Uram,
immár vége leszen életemnek. Azonnal bé-veté a
nagy követ az kútba, melly nagy buburékolással
bé-esék az vízbe, és lassan az fetétben az ajtó me-
lé voná magát az falhoz.

Mikoron az nemes ember meg-hallotta volna
az kőnek az vízbe-való bé-esését, mindgyárt jaj-
gatni kezdé, és jajgatva alá futamék az garáditson
és meg-nyitván az ajtot, az kút mellé mene és jaj-
gatván monda: Jaj szegény fejem, mint vesztém
el szép iffiú feleségemet! Szányad Ur Isten szegény
nek halálát. Mikoron ekképpen vesződnék az ne-
mes ember az kút felett, az aszszony lassan bé-mo-
ne az ajton, és bé-szegezé azt erőssen, és fel-mén-
az házba, és az ajtó felett való ablakba feküvék. É-
onnét hálgatá mit tselekődnek az ő koros Ura, K
az kút felett álván erőssen sira, mondván: Oh á-
kozott óra, mellyben bé-szegeztem volt az ajton
Az aszszony ezt, és több effeleket halván, erősse-
katzagja vala sokáig.

og Végre szólni kezdé, és monda az Urának: Vaj
mitván vigyor, mit jársz ott-kin ilyen időben? Mit
keresz? Nem elégízelé az én szép fejér testemmel,
zthogy még-is kurválkodni mégy oda-ki? Itt hadtz
izedgyedül engemet ágyamba, te pedig ott cedér-
eködöl alá s' fel az kurváknál. Halván az nemes em-
ber feleségének az szavát, igen nagy örömbé lön,
és monda: Hála légyen az Istennek, hogy még
neleven vagy. De miért vádolsz ezekkel az bűnök-
kel ha nem vagyok vétkes? En azért zártam bé az
sajtót, hogy meg-fedgyeek. Mikoron pedig meg-
téhallottam volna az vízbéli buborékolást, el ijedék,
ilamert azt tudom vala, hogy az kútba öltéd maga-
dat. Ugy jövek ezokáért ide ki, hogy ha valami-
ntéppen meg-segithetnelek.

1. Monda az afzszonyi-állat: Az Isten jól láttya
és tudgya, kitsoda az vétkes, meg-bizonyította ez
Káttal az én ártatlanságomat, hogy nem vagyok bű-
nös, mint te engemet vádoltál. Jól mondották az
gyégek példa beszédben: Hogy az sárban heverő
zdisznó azt akarná, hogy az többi-is mind sáros
llólna. Te paráználkodnál, és én reám akarod ken-
tani, hogy én tselekedtem volna. Ott-kin légy ez-
okáért, és pironkodgyál vénségedben az te go-
kúfoszságid miatt, ide nem jössz ugyan.

m Monda az férfiú: Ez városban laktam sok ideig,
Bis tisztességesen viseltem magamat, és nemes em-
ber lévén vitézséggel kerestem kenyeremet, de af-
igle hitvánság után nem jártam, mostan ezokáért
koros

koros lévén, hogy hogy felejttem volna el ekkép-
pen eszemet, hogy paráználkodni indúltam volna?
Kérlek ezokáért hogy bocsás-bé engemet. Mert
ha itt érnek az őrizők, és ha reggel az prengérbe
szegeznek, mind énnékem, mind tenéked, s' mind
pedig nemzetinknek nagy szidalmára lészén. Bo-
csás-bé ezokáért az Istenért-is kérlek, és egyebet ne
mively benne.

Felele az afzszonyi állat: Hiába könyörögsz,
jobb hogy itt lakolj bűneidről, hogy nem mint
az más világban. Ugyan gondollyad-meg, hogy
az Isten áll bocsásút rajtad. Mert tudodé mit
mond az bölts Salamon Király, hogy három dolog
vayon, mellyeket meg-utál az Isten, tudni-illik, az
szegényt az ki vevély: Az gazdagot, ki hazug: Es
az vént, ki bolond. Te vagy az gazdag hazug. Mi
szükséged vala reá, hogy hazugsággal reám raknál
olly undok bűnöket, mellyek fölől sem hirem. Sem
tanátson? Te vagy az vén bolond-is. Nem bo-
londság-é te túled, hogy szép hőlgyes testemmel
meg nem elégettél, hanem ki-menvén széllyel kur-
válkodtál? Méltó vagy ezért arra, hogy az Isten
meg-büntessen. Es nagy kegyelmesség az Istenből,
hogy ez világban büntet érte, mert a' nélkül po-
kol volna helyyed a' más világban.

Felele az nemes ember: Szerető feleségem
Kegyelmes az mindenható Isten, és nem kíván
egyebet az szegény bűnöstől, hanem tsak hogy
meg-térjen, és poenitentiát tartson. En is meg-tér-
tem.

rek, és poenitentiát tartok, tsak hogy botsáfs bé.
Felele az felesége: Ki ördög tött olly hamar Præ-
dikátort benned? Ide-bé nem jósz ugyan.

Es mikoron ekképpen veszekődnének egymás-
sal, el-érkezének az őrizők, és kin találván az ne-
mes embert, mondának neki: Mi dolog: Mit
forgolodol mostan az utzán: Tudodé, hogy meg-
vagyon tiltva? Nem jó járásban vagy. Halván
ezt az felesége, szólla az ablakrol, és monda az őri-
zőknek: tudgyátok, jó Uraim, kitsoda leánya va-
gyok én, és melly jeles nemzet: De ő nem gondol
hazzal, hanem minden éjel engemet hágy egyedül
az ágyba, és el-mégyen a' kurvák után. Sokáig hal-
gattam, és nem akartam az ő latorságát senkinek
felenteni, hanem az Istentől vártam, hogy meg-
büntetné őtet az ő gonofságáért, és imé kezetekbe
adta. Kérlek ezokáért, jó Uraim, hogy el-vigyétek
őtet, és erőssen meg-büntessétek. Szintén ideje
már, hogy egyszer lakollyon az ő gyönyörűsé-
ges tselekedetiről.

Meg-fogák ezokáért az nemes embert, és az fog-
házba vivék. Virradva annak utánna az prengérbe
tzegezék. Es nem használja az szegény vén nemes
embernek az ő jámborsága és ártatlan voltá, hanem
minden embereknel ő vala az vétkes. De az felesé-
ge, az undok fertelmes kurva, vala az jámbor és ár-
tatlan. Mert mindenkor így jár, hogy mentül na-
vob parázna és kurva az aszony, annál inkább hán-
ga jámborságát, és ném akarja azt az nevet viselni.

Szép

Szép kívül az piros alma, de ha meg-metződ, belől
meg-rothadott, &c.

Es monda annak utánna az bölts Mester az Tsá-
szárnak: Meg-értőttejé felfeged az én beszédő-
met? Felele az Tsászár: Jól meg-értettem. Es
monda az Mester: Bizony mondom, ha felfeged
meg-öleti fiát, feleséged beszédére, sokkal gonosz-
ban leszen felfegednek dolga, hogy nem mint en-
nek az vén nemes embernek. Felele az Tsászár:
Bizony átkozott gonosz aszszonyi-állat volt ez.
Es így ez példához képest, meg nem öletem az én
fiamat ma. Es monda az Mester az Tsászárnast:
Ha felfeged ezt mivel, igen jól leszen. En-is igen
köszönöm felfegednek.

XV. RÉSZ.

Mikoron meg-hallotta volna a' Tsá-
szárné, hogy fel nem akasztottak volna az
Tsászár fiát, bé-méne az Kamorába, és igen kezdé
firni és jajgatni, magát kőrmölni és szaggatni,
mondván fel-szóval: Azt akarnám, hogy toha nem
születtettem volna ez világra, mert ezt az nagy szé-
gyent nem mivelte volna rajtam, és nintsen ki
boszszút állyon érette, &c.

Midőn ezt meg-értette volna a' Tsászár, bé-
mene hozzája a' Kamorába, és szólla a' Tsászárné-
nak mondván: Szerető feleségem, kérlek, mond-
meg énnékem, miétt keseregiz olly igen? Mi okért

jajga

XVI. RÉSZ.

MIKEPPEN ALTATTAEK A TSA-
szárné a' Tsászárt az harmadik példával,
az nemes vitéztől, &c.

VAla egyfizer egy nemes Vitéz, kinek egy
fia és két leánya vala. Es a' vitéz igen kevély
és bőv költségű vala. Mert el-megyén vala az
tőb nemessék közibe minden lakásokba, és az vitéz
játékokra, lovakra, és minden félékre nagy sokat
költ vala. Valá pedig az időben egy gazdag Tsá-
szár Romában ki az piatzon egy nagy tornyot meg-
töltötte arannyal. Arra pedig rendele egy nemes vi-
tézt, ki annak gondgyát viselné; és minden képpen
meg-öriznéje.

Midőn ezokaért ama' vitéz minden marháját
el-reközlötte volna, olly igen el-szegényedék, hogy
jóságát is mind el-akará adni. El-hivatá ez oka-
ért az ő fiát, és monda néki: Szerelmes fiam, értsd-
meg hogy én igen el-szegényedtem, annyira, hogy
el-kell adnom jószágomat, ha pedig azt mivelem,
ottan el-veszszte az te nénéiddel. Felele az fia:
Edes atyám, jó arról gondolkodnod, hogy valami
modot találly, hogy tisztességedre élhess, azért u-
gyan el-ne idegenítsed tőlünk az mi jószáginkat.

Monda az vitéz az fiának: No találtam egy mó-
dot. Am az piatzon vagyon az Tsászárnak edgy
tornya, melly rakva arannyal. Egy éjel reá men-
nyünk, és ássuk-meg, és hordgyunk az aranyba ele-

jajgatz olly igen? Kérlek, hogy ezt ne miveld, ne
add magadat az banatnak olly igen. Felele az:
Felféges Uram, hogy hogy lehetne ez, hogy ne
keseregnék? Ezt pedig nem tsak magamért mive-
lem, hanem leginkáb felfégedért. Mert senki meg
nem mondhattya, melly igen nagy szeretettel sze-
rettem én felfégedet, és immár minemű bosszúsá-
got mivelt az felféged fia, nem tsak én rajtam, ha-
nem inkáb felfégeden? Ha pénzből kárt vallottam
vólna, edgy tsőpnyire sem bánkodnám rajta.
Mert; Király az atyám és alég pénzt adhatna ismét
énnekem; De ez hitván ember felfégednek gyalá-
zattyára akart el-veszteni engemet, nemde bünte-
tést nem érdemelne ez az nagy gonofság?

Felele a' Tsászár: Kártol meg-oltalmazzon min-
ket az Isten. Effelet soha ne gondolly szivedben.
Egész életedben semmi fogyatkozásod nem leszen,
mert soha nem hadlak.

Monda az Tsászárné: Az hatalmas Isten éltesse
felfégedet. De ha az fiad ezzel el-megyén, igen
félek hogy végre igy leszen dolgod mint edgyfizer
egy nemes vitéznek az ő fiával, kit olly igen szeret
vala, hogy nem akartá hogy szégyent vallana, hanem
ő magának véteté fejét az fiáért.

Monda az Császár: Kérlek szerető galam-
bom, beszéld-meg énnékem ez Historiát. Mon-
da az Tsászárné: Örömeit meg-beszéllem felfé-
gednek.

get haza, és szépen élhetünk belőle. Monda az fia: Bizony jó leszzen; Mert az Tsászfár annélkül is elég gazdag. Job ezokáért, hogy az övéből vegyünk, hogy nem mint jószágunkat el-adgyuk.

El-menének ezokáért éjel az toronyra, és meg-ásák azt, és annyi aranyat vinek abból, az mennyit el birának. Es az vitéz meg-fizeté minden adoifágát, de ismét bővön kezde költeni, szinten mint annak-előtte.

Virradva jöve az vitéz az toronyhoz, ez kire bizták vala annak gondgya-viseletét, és látá hogy meg-ásték volna az toronyot, és meg-ismeré hogy sok aranyat vittének volna el onnét. Es az Tsászfárhoz menvén, meg-beszéllé mind az Tsászfárnak mint lótt volna az dolog. Felele az Tsászfár: Mit beszélléd ezeket énnékem? Nemde nem te reád biztamé annak gondgya viseletét? Nyilván te töled vélszék számot. Meg-valik mint őrizted legyen az én kintsemet?

El-méne az vitéz, az kints őriző, és az toronyba az lyukon belől áfa egy vermet, és egy nagy melly üstöt állata abban, hogy ha az orv ismét el-jöne aranyat lopni, hogy az üstbe bé-esnék, és ki ne jöhetne belőle.

Azon közbe el kezde ismét ama' nemes vitéz szükölködni az nagy lakozások és tékozlások miat. Es ismét szolla az ő fiának, és monda: Meg-fogyatkozunk ismét édes fiam, mert el-költ amaz arany, mellyet el-hoztunk vala az toronyból. Felele az fia:

fia: Mennyünk ismét oda, és hozzunk-el az aranyba mennyit el-birunk, és elég költségünk leszzen ismét, és ekképpen meg-tarthattuk az mi jószágunkat. Fel-kelének ezokáért ketten éjel, és a' toronyhoz menének. Az atya pedig elől-méne az lyukba, és bé-esék az üstbe mind torkig. Es monda az fiának: Ne jőj utánam, édes fiam, mert te is belem-esel, és mind ketten ide veszünk. Monda az fia: Meg látom édes atyám, hogy meg-fabadsalak, mert ha itt találunk, te miatta mindnyájan halálnak vagyunk fiai. Ah nem volna jó, ha engemet meg-ismernének; mert tinéktek mind megkellene halnotok én miattam. Ezokáért vond ki fegyveredet és vegyed fejemet. Mert ha fő nélkül talállyák itt a' testet, senki meg nem ismerheti, ki tsoda vagyok. Akkor ez fia ki-voná fegyverét, és fejét vévé az atyának, és el-vivén, egy verembe veté az atya fejét, és el-temeté. Es az ő nénnyeihez menvén meg-beszéllé az dolgot nekik, mint jártanak volna. Es az ő nénnyei ezt halván, igen kezdenek sirni és jajgatni.

Azon-közbe méne az őriző vitéz az toronyhoz, hogy látná mint volna az Tsászfári kints. Es mikor az lyukat meg-nézegetné, látá egy fő nélkül való holt testet az lyuk alatt való üstben, kin el-tsodalkozék. Es el-menvén az Tsászfárhoz, meg-mondá Mellyen az Tsászfár-is el-tsudalkozék. Parantsola ezokáért az vitéznek: Eredgy el, kösd a' holt testet egy lo-farkára, és vonsold az városban min

den utzánként, valamelly házban kezde szírást és jajgatást hallani, ahoz az házhoz való ez az test, és meg fogjad azokat az embereket, mert meg-kell őket ölni.

Az őriző vitéz azért tselekedék ekképpen. Es mikoron az holt testet lo-farkon hordoznák az vitéznek háza előtt, és az ő leányi azt látták volna, erőssen kezdének sírni és jajgatni. Mikoron az fia azt latta volna, hogy az ő nénnyei meg nem tartoztathatnák magokat, egy szekertzétkápa, és egy nagy sebet vága az lábán, hogy nagy fok vér ki-folya belőle az földre. Midőn azt az Tsászfárszolgai meg hallották az nagy szírást és jajgatást abban az házban, mindgyárt bé-rohanának. Es kérdezni kezdék, miért sírnának olly igen? Felele az fia: Jó uraim, im láttyátok történetből nagy sebet vágtam az lábamon, talámsántalészek miatta, azért sírnak olly igen. Látván az Tsászfárszolgai az sebet, és az fok vért, hívének néki, és ki menének az házból. Es minek-utánna eléggé vondozták volna az holt testet, fel-függeszték az akasztó-fára.

Annak-utánna monda a' Tsászfárné a' Tsászfárnak. Felséges Uram; eszedbe vettedé beszédemet, hová megyen? Felele az Tsászár: Jól eszembe vörtem. Es monda a' Tsászfárné: Igen félek hogy felségednek szintén ugy leszén dolga a' te fiaddal, mint ennek a' nemes vitéznek lőtt az ő fiával. Igen vagy on felséged érette hogy meg-oltalmazad fia-at szégyentől, szinte mint az nemes vitéz, ki inkább meg-

meg-akara halni, hogy nem mint az fia szégyent vallana: De félek, hogy végre gonoszul fizet felségednek, szinte mint az fizetet az ő attyának. Tanátsom ezokáért ez, mint hogy felséged érti, hogy parázna és látor az, és minden féle gonofságra kész, hogy felséged idején meg-ölessé, mert ekképpen veheted eleit az ő gonofságinak, hogy boszszúságot és szégyent nem tehet rajtad.

Felele néki az Tsászár: Bizony szép és jeles példát beszéllél nekem. Bezzeg veszett fiú volt az nemes vitéznek fia. De eleit vészem az én fiamnak; hogy én velem ugy ne tselekedhessék, mint amaz tselekedett az ő attyával. Es mindgyarást parantsolá az ő szolgainak, hogy ki-vinnek az ő fiát, és fel-akasztanak.

XVII. RÉSZ.

*MINT VITTEK A TSASZAR FIAAT
az akasztó-fa felé, és mint érkezvén az har-
madik bölts Mester Cato. ki meg-sza-
baditá az haláltól.*

Mikoron az Tsászár szolgai ki-vinnék az Tsászár fiát, hogy fel-akasztanak őtet, nagy síras és panaszolkodás lőn az egész Városban az néptől, és azt mondgyák vala: Mit tselekeszik a' Tsászár? Am fel-akasztattya az ő fiát, maga annál több síntsen. Kitsoda leszén utánna örökös az Tsászfári birodalomban? &c.

Es mikoron ekképpen ki-vinnék őtet, elől találá őket az bölts Mester Cato, ki lovon vala. Es mikoron meg látta volna a' Tsászárt fiát, szólla a' Tsászár szolgáinak, és monda: Szerető barátim, lassan járjatok, és ne siessetek vele, mert Isten akarattyaából meg-szabadítom őtet. Es mind az egész nép könyörgeni kezdé néki, mondván: Ob bölts és tisztelendő Mester, kegyelmed siessen igen, és légyen szembe az Tsászárral, lássad ha valami képpen meg-szabadíthatod ezt az szegény ártatlant. A' Tsászár fia is térdet fejet hajtván Catonak, az ő Mesterének, és intvén néki, hogy ne hadna őtet hanem fíetne.

Akkor Cato farkantyuzni kezdvén lovát, fíet vala a' Tsászár udvarába. Es mikoron a' Tsászár, ral szembe jutna, eleibe esék, és köszöne néki. Monda az Tsászár: Isten el-vezzesse dolgaidat. Felele Cato: Nem ezt érdemleném; Mást várok vala te felfegyedőtől. Monda a' Tsászár; Az mint szolgálatok, ugy fizetnek tinéktek. Felele az Mester: Mitsoda gonósságot tselekedtem? Mit érdemlettem? Monda az Tsászár: Szidalmas halált érdemlettél. Mert az én fiamat tenéked ajánlottam vala tenéked, és az te társaidnak, ki szépen tud vala szólni, de ti némát tsináltatok belőle, és lator-ságra tanítottátok őtet, mert erőszakot akart mivelní felesegemen. Ihol immár lakol érette, mert akasztani viszik, de ti is meg-haltok ezért.

Felele Cato Mester a' Tsászárnak: Felfegyed
Tsászár,

Tsászár, azt mondod, hogy néma a' fiád, mi nem törtük némává; mert Isten dolga ez, ő öldgya meg az nyelvét az embereknek, és mikoron ő néki tettzik, némákat tsinál belőlők; Es ismet könyörül rajtok, és szóllová térszi őket. Felfegyed pedig mondgya, hogy erőszakot akart mivelní felesegeden, azt soha nem hihetem. Mert a' te fiad tisztajambor. Ezokon, ha annak a' dolognak látó bizonyága nintsen, bizony soha nem hihetem. Vajki álnokok az emberek ez világban, annyira, hogy né mely ember álnokságinak senki végére nem mehet. Mellyet példa-beszéddel is meg bizonyíthatok felfegyednek, minémű véghetetlen álnokságok legyenek az aszszonyi-állatokban. Ha ezokáért felfegyed meg akarja az ő fiát öletni felesegednek vádlására, félek, hogy ugy léssen dolgoz, mint egy szőlőn egy gazdag polgárnak az ő felesege miatt, és egy szarka miatt, mellyet igen szeret vala, mert szogonosz dolgot jelent vala néki az ő felesege felől. Monda a' Tsászár: Kérlek tégedet, beszéld meg énnékem ezt a' példa beszédet mint járt légyen ez polgár az szarkával. Felele a' Mester: Nem beszélem, hanem ha felfegyed vissza-hozattya fiát, annak utánna örömet meg-beszéllem. Mikoron felfegyed meg-hallja ez példa beszédet, annak-utánna szabadon tselekedhetik az mi felfegyednek jónak tettzik. Parantsolá ezokáért az Tsászár hogy vissza hoznák az ő fiát, és az fogházba rekesztenék. Es így vissza-hozák őtet a' fogházba.

XVIII. RÉSZ.

A BÖLTS MESTER CATONAK PÉLDA

beszéde a Szarkáról, &c. mellyel meg-szabadította a Tsászárt az akasztófától.

Beszélleni kezdé ezokáért Cato az példabeszédet, és monda:

Vala egy gazdag Polgár egy Városban, kinék vala egy Szarkája, mellyet igen szeret vala, és tanítá azt beszélleni. Mikoron pedig valamit lát vala az Szarka hogy mit tselekednék az Polgár felesége, vagy az egyéb tseléd az házban, mind meg-beszélli vala az Szarka. Az Polgár felesége pedig igen szép ifjú menyetske vala, de nem szereti vala az urát; mert immár koros szabásu vala, és az Venus játékos vala az menyetske majd gyorsabbat kíván vala. Elhanyagá ezokon az ifjú menyetske az tsipet, és más ifjú nyakas Deák után veté magát, és azt kezdé szeretni. Mihelt pedig a Polgár el-menne valahová, ottan az ő szeretőjeért küldé, és azzal jádzik vala. Látván ez az Szarka, meg-beszélli vala a Polgárnak mikor haza jutna. Az Polgár gyakorta meg-feddi vala az ő feleségét effele vétkekért. Ki felele az Polgárnak: Az én beszédem semmi nálad. Inkább hiszed a Szarka tsátsogását, hogy nem az én beszédemet. Addig mig az visla Szarka él, soha mi békével nem lakhatunk. Monda az Polgár: Az Szarka nem hazud énnékem, sem hazudhat, és csak azt

azt mondgya énnékem, az nit szemével lát, és fülével hall, egyebet semmit nem mond énnékem. Ezokon, inkább hiszek én ő néki, hogy nem tenéked.

Lőn pedig egyszer, hogy Polgár el-menne ló hátton, és mindgyárt el-külde az felesége az ő szeretőjeért, hogy hozzája jőne. De el nem jőve, hanem szinte estve, hogy ne látná őtet senki. Mikoron ezokáért befetetedett volna, el-juta az Deák, és koltogatni kezdé az ajton, az menyetske mindgyárt meg-nyitá az ajtót, és nagy vigan fogadván az Deákot, monda: Bizony jókor jősz; mert mostan nem lát senki. Monda az Deák: Az visla Szarka el átul bennünket. Felele az menyetske: Ne gondolly véle, bizvást jőj bé, ez éjel boszszút állunk az Szatkán, és így bé-mene az Deák.

Mikoron pedig az udvaron által menne, a' hofügg vala egy kalitkában az Szarka. Monda az Szarka: Jaj szegény, nem latlak ugyan, de jól hallalak; Hamissan tselekődél az én Urammal: Bizonyába mihelyt meg-jút, ottan meg-mondom néki. Mikoron meg-hallotta volna az Deák, monda a menyetskének: Lám mondám tenéked az előtt, hogy az visla szarka bé-árul bennünket. Monda az Polgárné: Semmit ne fély; mert boszszút állok rajta. Bé-menének ezokáért az ágyas-házban, és edgyütt hálának.

Midőn azért eleget jártzodtanak volna, fel kel az Polgár tik-szó után és fel-költvén az leányt,

monda néki: Egy lajtorja kellene, mert az heazatra fel-kellene mennünk, hogy boszszút állanánk az visla Szarkán ez éjel. Akkor az szolgáló leány hozta egy lajtorját, és az Polgárné fel-hága az beazatra, és meg bontá az heazatot lassan az Szarka fellett, az szolgáló leány pedig egy tsöbör vizet vün fel az heazatra apro követses fővennyel, és lassan ala-önték az vizet az fővennyel egyetemben az Szarkára, és annyira lotsolák az szegény szarkát, hogy azon éjel tsak még nem hala belé. Reggel az Polgárné ki-botsárta az Deákot az hátulso ajtón, minek-utánna eléggé tsokolgattak volna egymást.

Mikoron az reg misere harangoznának, haza jutta az Polgár-is, és mindgyár az Szarkához mene, és monda néki: Szerelmes Szarkám, mond-meg nékem mint volt dolgod, és mit láttál az olta-fogva, hogy hon nem voltam? Felele az Szarka: Nem igen jól volt dolgom ennékem, mert feleséged béhozta vala az ő szeretőjét éjel, és meg-mondám nékik, hogy meg-akarnám azt tenéked jelenteni. En pedig poklabban régen nem jártam, mint az el-múlt éjel; mert az nagy kő-esőben tsak el nem veszték.

Halván ezt az Polgárné, monda az Urának: Mindenkor igaz a' Szarkának beszéde nálad. Lárodé mint hazud visla madár előtted. Azt mondgya, hogy ez éjel nagy kő-eső volt, maga ez egész szendőben sem volt tisztáb éj, mint ez ki-múlt éjel volt. Mikoron az Polgár meg-hallotta volna mind

mind az kettőnek beszédet, mene az szomszéd asz-szonyhoz, és meg-kérdé tőle, ha ez el-múlt éjel valami fergetek avagy vész volt volna. Monda az szomszédné: Hogy nem volt, hanem hogy igen szép tiszta idő volt. Haza mene ezokáért, és monda az feleségének: No meg-tudtam, hogy igazat mondottál énnékem: Es igen meg-haragvék az Szarkára. Felele a' Menyetske: Jól tudom hogy az Szarka reám hazudoz, és reám-is haragitotta kegyelmedet, ki miatt az egész Városban gonosz hírem-is költ.

Akkor az Polgár mene az Szarkához, és monda néki: Nem jó úrad voltam é tenéked? Nemde nem én adtam é mindennap az én két kezeimmel enned. Miért mondasz tehát hazugságot énnékem? Miért szörzés egybevesztést közöttünk, én közöttem és feleségem között? Monda az Szarka: Bizony nem hazudtam, hanem igazat mondottam. Monda az Polgár: Hazudtz; mert azt mondad, hogy ez éjel nagy kő-eső volt, maga nem volt, hanem az éj igen szép tiszta volt. No többször nem beszéllesz énnékem hazugságot, és egybe nem vesztet szép feleségemmel: Meg-kapá azért az Szarkát és el-szakasztá az fejét.

Halván ezt az mennyetske, igen örüle néki. Es az arahoz menyén, monda néki: Bizony jól tselködöttél, immár tsendességben élhetünk egymással. Minek-utánna pedig az bolond Polgár meg-ölte volna az ő drága madarat, fel-kezdenézni, és

lára egy lyukot az heazatban az kalitka felett, az he-
azaton ismét egy lajtorját, mellyen az felesége és az
lator szolgáló leány fel-hágott vala: Es tsudálkozni
kezde rajta, mit állana ott az lajtorja, és minek tsi-
nálták volna az lyukat az heazatban: Fel-hágván
azért, találá egy tsöbör vizet, követses fővennyél
egyetemben. Mellyből észébe vővé magát az Pol-
gár, hogy felesége az lator szolgáló leánnyal tsinál-
tanak voln éjel kö-esőt.

Mikoron ezeket mind meg-látta volna, alá szálla
onnét, és panaszkodni kezde, mondván: Oh kába
és esztelen ember, oh nagy bolondság, hogy az én
zerelmes Szarkámat meg-öltem az én parázna fele-
gemért! Vaj szegény ártatlan madarom. Melly
nagy gyönyörűségem volt énnékem te benned?
Melly igen igazat mondottál mindenkoron énné-
kem. Es az Polgár meg-bufulyván az ő parázna
nenyetskéjének fertelmessége miatt, minden mar-
táját el-adá, és el-hagyván az parázna latrot, idegen
országba mene lakni, és mind éltig észébe juta az ő
zerelmes Szarkája.

Ennek-utánna monda a' Cato Mester a' Tsászá-
nak: Eszébe vőttejé felséged ezt az példa-beszédet,
s annak az ő értelmét? Felele az Tsászár: Jól
szembe vőttem. Bezzeg atkozott álnok latorné
vőlt az Polgárnak felesége? Bizony igen szánom
az szegény ártatlan madarat, az Szarkát, hogy az
az mondásért meg-kellet hálni. En is bizonyos-
an ezt ígérem néked, hogy ez mai napon meg nem
hál az

hal az én fiám. Felele Cato az Tsászárnak: Esze-
sül tselekedik te felséged ha ezt miveli. Es felséged
kedves dolgot tselekedik, nem tsak minékünk,
hanem az egész Országának-is. Isten légyen felle-
geddel.

XIX. RÉSZ.

*MINT SIR ES JAJGAT A' TSASZAR-
né, kivél meg-akarja tsalni az Tsászárt. hogy
meg-ölessé az ő fiát.*

Mikoron meg-halotta volna a' Tsászá-
né, hogy ismét meg-menekedett volna az
Tsászár fia az haláltul. Ismét igen keservesen kezde
sirni és jajgatni, annyira, hogy meg-hallják vala
az ő szavát az egész várba. Es mikoron a' Tsászár
meg-hallotta volna az ő írását, bé-mene hozzája
és még-kérdé őtet mi lelte volna, és mitsoda bá-
tása volna? Felele az aszszony az Tsászárnak:
Nagy dolog ez: En vagyok felséged felesége,
ágyas tárfa. az felséged fia pedig én rajtam ezt az
nagy szegyent és gyalázatot akarván mivelni, mint
kőrmölte országmat és szaggatta ruháimat; Felséged
pedig mindennap igéri énnékem, hogy meg-bünte-
tetné, és érettem bocsizút állana rajta; de mostan-
is el. Hogy hogy lehetne ez hogy ne bánkodnám
rajta? Felele az Tsászár: Örömeft meg-tseleked-
ném kívánságodat, de azonban nem-is akarnék
törvénytelenkedni, tegnap hallottam egy példa b-
széd.

szédet, és az miatt hallasztottam el az törvényt. Monda az Tsászárné: Ha felseged hallogattya a' törvényt az bölts Mesternek példa-beszédeért, bizony én azt mondom felsegednek, hogy még úgy járj az te hét bölts Mesteriddel, mint egyszer egy Tsászár Romában járt volt. Monda az Tsászár: Mint járt volt? Felele az Tsászárné: Nem beszéltem; mert látom hogy mind csak héaba való minden beszédem. Monda az Tsászár: Kérlek ezen ne háborogj olly igen, hogy el hallasztottam az törvényt; mert ezzel nem ígértem meg néki az ő életét. Beszöld meg ezokáért az Példa beszédet. Felele az Tsászárné: No örömmel meg-beszéllem immár Felsegednek.

XX. RÉSZ.

*INT BESZELLIEL A' TSASZAR.
a' negyedik példabeszédet a' Tsászárnak a'
Mesterekről, kik meg-bővölten edgy
Tsászárt, kiért meg-kelletek
halniok.*

VAlának egyszer hét bölts Mesterek Romába, kik majd az egész Tsászári birodalommal birnak vala, szintén ekképpen, mint ez mostani hét bölts Mesterek-is igyekeznek tselekedni: Es az Tsászár semmit nem tselekezik vala az ő tanátsok nélkül. Mikoron ezokáért látták volna az Mestereket, hogy az Tsászár mindenekbe az ő tanátsokat követné,

arra vivék az Tsászárt az ő bővölésekkel, hogy mikoron az Tsászár az ő palotájában volna, mindeneket igen jól lát vala: De kívül semmit nem lát vala. Ezt pedig ezért mivelék, hogy az birodalom ő kezekbe forgana, és ők gazdagulhatnának belőle: és az Tsászár csak ollyan volna mellettük mint egy váz. Egyszer azért meg-kisérték mestersegeket az Tsászáron, hogy ha meg-gyógyithatnáké: De nem leheté. Marada ezokáért az Tsászár vakon a' palotán kívül.

Mikoron ezokáért tellyességgel ekképpen el-birták volna az Tsászárt, és minden hatalom kezekbe volna, parantsolatot adának-ki, hogy minden héten az Nemessék és Urak fel-jedzenék az ő álmokat, és azokat Vasarnapon az Mesterek eleibe hoznák, és mindnyájan ki-ki egy-egy gira aranyat le tenne előttük, hogy ők meg-magyaráznák mindennek az ő álmát. Es ezzel az moddal nagy summa aranyat gyűjtének egybe, úgy hogy végtére gazdagbálónak az Tsászárnál.

Midőn pedig agyszer az Tsászár az palotában az asztalnál az ő feleségével ülne, hirtelen igen kezdé firni.

Es monda az aszszony az Tsászárnak: Mi dolog feleséges Uram: Miért firs olly igen? Felele az Tsászár: Szerelmes feleségem; Igen nagy nyavalyám vagyon: Mert addig míg az palotában vagyok, minden-képpen, és mindeneket jól látok; De mielt az palotából ki-mégyek, soholt semmit nem láthatok.

Felele

Felele az Tsászárné : Ha felseged tanátsomat fogadná, úgy tettzik nékem, hogy jóvára lenne felsegednek : Az mint értem hét bõlts Mesteri vadnak felsegednek, kik nagy bõltsefeket tulajdonitának magoknak, és õk-is birnak minden országiddal : Azon félek, hogy azoktól vagy on felsegednek nyavalyája. Ennek pedig igen könnyen végre mehetni. Ha õ dolgok, méltók lesznek arra, hogy szidalmas halállal meg-õlettefessenek, és így ezokon felseged küldgyõn értek, és fejekre parantsolván õ nékiek, hogy mindgyarást meg-gyógyítsanak ez nyavalyából : Es meg-láttya felseged, hogy meg-menekedel. Felele a' Tsászár : Ditsirem és követem tanátsodat.

El-külde ezokáért mindgyarást az hét bõlts Mesterekért, és el-hivatá õket. Es mikoron azok el-jõttének volna, monda a' Tsászár : Szerelmes barátim, ezért hittalak ide : Tudgyátok mindnyájan az én nyavalyámat, hogy miglen az palotában vagyok, mindenképpen jól látok : Mihelt pedig ki megyek belõle, ottan vak vagyok, és semmit nem látok. Ezokáért meg-látfátok, hogy az ti bõltsefetek által engemet meg-mentsetek ez nyavalyából. Ha pedig azt mivelitek, nagy ajándékot vésztek fejenként tõlem.

Felelének a' Mesterek a' Tsászárnak : Felseged nagy és nehéz dolgot kíván tõlünk ; De felseged engedgyen idõt, hadd gondolkodgyunk felõle, és ized nap mulva választ téfzünk felsegednek. Mon-

da az

da az Tsászár : Bátor. El-menének ezokáért, és erőssen tanátskoznak vala, miképpen találhatnák valami módgyét, hogy meg-gyógyíthatnák az Tsászárt : De semmi módor nem találhatának benne. Nagy bánattal azért és sietességgel járnak vala az országban, keresvén ha valakit találhatnának, ki meg-segíthetné õket, és módgyát mutátván, hogy hogy gyógyíthatnák meg a' Tsászárt.

Es lön mikoron egy várasón által mennének, látának az utzán egy falka gyermekeket, kik játszadoznak vala egymással. Es mikoron azok mellett el-mennének, utánnok futamodék egy nemes ember egy golyóbis arannyal, kiáltván utánnok : Tisztelendõ bõlts Mesterek, kegyelmetek állyon-meg, ezt az aranyat kegyelmeteknek adom, magyarázzatok-meg énnekem az én látott álmalmát. Midõn ekképpen utánnak kiáltana, szólla az edgyik gyermek az többi közzül, és monda neki : Ne add nekik az aranyat, beszéld-meg tsak nékem álmaidat, és én meg-magyarázom tenéked. Monda a' Nemes ember : Ez az álom ; Ugy tettzik vala énnekem, hogy az én gyümölcsös kertemben fakada egy szép forráski szintén középbe, és sok folyambok áradának ki belõle, annyira, hogy az egész kertem megatélék vízzel. Monda az gyermek : Eredgy-el haza, végy egy kapát, és ás, egy vermet az kertnek közepin, és nagy kintset találzott, kibõl igen meg-gazdagodol minden hemzetségeddel. El-mené-

E

116

azért az nemes ember, és az gyermeknek mondása szerént, meg-ása az kerttet, és mindgyarást megtalálá az kintset, és ki-vőn belőle két gira aranyat, és vivé az utzára az gyermeknek, hogy meg-ajándékozná őtet azzal: De az gyermek nem akará az aranyat el-venni, hanem monda: Adgy hálát az Istennek, és könyörögj ő néki én érettem-is.

Mikoron az hét Mesterek ott azt mind meg-hallottak és latták volna, szollának ők-is a' gyermeknek, és mondánának néki: Szerető gyermek, ki neved? Felele: Serlin nevem. Mondának az Mesterek néki: Jól láttyuk, hogy nagy bõltsefeg vagy benned, valami igyünk adgyuk elõdbe, ha választ tehetsz arról minékünk, bizony igaz háládással lészünk hozzád. Monda az gyermek: Beszéllyétek-meg énnékem kívánságtokat. Mondának az Mesterek: Ez az mi igyünk; Az mi Urunknak, az felfeges Tsászárnak, olyan nyavalyája vagy: Mikoron az Palotában vagy, minde néket jól lát, mihelt pedig az Palotából ki-mégyen, ottan vak, és semmit nem lát. Ha meg-mondhatnád az modgyát, miképpen kellene őtet meg-gyógyítani, bizony jól meg-fizetnénk tenéked. Felele az gyermek: En meg-gyógyíthatom. Mondának az Mesterek: Ha velünk el-jönél az Tsászárhoz. Felele az gyermek: Bátor, el-megyek veletek. Es el-vivék őtet az Tsászárhoz. Es mikor az Tsászár eleibe jutottanak volna, mondának: Felfegednek im hoztunk egy gyermeket, kiben nagy bõltsefeg

tsefeg vagy, és ez meg-gyógyítja felfegedet. Felele az Tsászár: Akartokéfelelni felőle? Mondának az Mesterek: Felelünk miselõle; mert bizonyoságot vöttünk az ő bõltsefegérõl. Akkor monda az Tsászár az gyermeknek: Mond meg énnékem, ha segíthetné énnékem? Es ha meg-mondhatodé az én vakfagomnak okát? Felele az gyermek: Meg-lehet. Monda az Tsászár néki: Mint akarz velem tselekedni? Felele az gyermek: Felfeged jöjön-bé az kamorába, és meg-mondom felfegednek, mit kellyen tselekedned.

Bé-menének ezókáért ketten az kamorába. Mikoron pedig az gyermek meg látta volna az ágyat, monda, hogy ki-vinnek onnét. Es mikoron ki-vitték volna az ágyát, imé azonnal az ágy alatt hét forrás fakada-fel. Monda akkoron az gyermek: Felfeges Tsászár; addig mig ez hét forrás vagy az felfeged ágya alatt, addig semmiképpen meg nem gyógyulhat felfeged ez nyavalyás vakságból. Látván az Tsászár az ágy alatt való hét forrást, igen tsudálkozék rajta, és monda az gyermeknek: Edes fiam, honnan jönnek ezek az források? Es miképpen vesztethetjük-el őket innen? Felele az gyermek: Annak módgyát kell keresni. Monda a' Tsászár: Mond meg énnékem, miképpen kell őket innen el-vesztenem? Felele a' gyermek: Láttya felfeged, hogy hét forrás ez, ezeket el nem vesztethetni, hanem ha felfegednek hét bõlts Mesteri vadnak, kik engemet ide hoztanak, ezek törték ezt az

kárt, kik felsegedet meg-vakitották, de annak utánna meg nem gyógyíthattanak. Felseged ez okon hívasson nagyob Mestert ő náloknál egy éles pallossal, és vágasd-le edgyiknek a' fejét, és mindgyarást meg-áll az edgyik forrás, annak-utánna a' másodiknak. Rövideden mondván, mind az hétnek egymás után, és így mind meg-álnak az források is.

Parantsola azonnal a' Tsászárral az ő szolgainak, hogy mindgyarást meg-fognák a' Mestereket, és mind fejeket szednék. Es mikoron a' szolgák ezt miveltek volna mindgyarást meg-állának a' források minden erekekkel. Es monda a' gyermek a' Tsászárnak: Felseges Uram, mennyünk oda ki az Palotából. Es mikoron ki-mentenek volna, tehát nem vak immár a' Tsászár, hanem mindeneket jól lát vala, kinn nagy örömben lön a' Tsászár. és drága ajándékokkal meg-ajándékozá a' gyermeket, és nagy tisztelességre-is emelé őtet.

Akkor moda az Tsászárné az Tsászárnak: Eszedbe vettedé felseges Uram, mit mondtam felsegednek, és mit jelentsen ez példa: Felele az Tsászár: Meg-értettem. jó példát beszellel énnékem. Monda a' Tsászárné: Felsegednek-is vagyon hét bölts Mesteri, ezek szép szót adván felsegednek, csak hogy inkább nyakadra nevelhessek és ültethessek fiadat. Es így ez okon el nem vesztethi felseged fiát, hanem ha előszer meg-öleted az hét Mestereket. Ne engedgye ezokáért felseged, hogy tövén példáz-

példázzanak ez gonosz Mesterek előtted, hanem akasztasd-fel a' fiadat, és annak utánna mind a' Mestereket-is, és így meg-menekődik felseged az veszedelemtől. Akkor meg-parantsolván a' szolgáknak, hogy mindgyarást ki-vinnék az ő fiát, és felakasztanák őtet.

XXI. RÉSZ.

MINT SZABADITTYA-MEG A
negyedik bölts Mester, Waldah, az
Tsászár fiát az akasztó-
fától.

MIndgyárt engedének az szolgák az Tsászárnak, és ki-vivék az iffiat, hogy felakasztanák. Es ezt látván az köz nép, igen kefergi vala őtet; panaszkodván az ő ártatlanságán. Es midőn immár vinnék őtet, elől találá őket az negyedik bölts Mester, Waldah nevű. A' Tsászár fia ezt látván; térdet fejet hajta néki, és azzal ajánlá magát néki. Es az egész nép-is könyörögvén néki, hogy szorgalmatossággal törekednék az Tsászárnál; hogy meg-menthetné az ártatlant az nagy szidalomtól.

A' Mester siete a' Tsászárhoz, és eleibe elvén, alázatosan közönte néki, De a' Tsászár monda: Vaj átkozott vén vigyor: Isten el vessze minden dolgaidat, néked és a' te társaidnak ajánlottam vala az én jó szolló fiamat, és imé bolondot és némát tsinaltaték benne, és erő-szakot akart mivelní fele-

segemen, azért ez mai napon meg-kellett halni,
de bizony ti-is mindnyájan meg-haltok.

Felele a' Mester: Nem ilyen választ érdemlet-
tem volna felsegedtől, mert hogy a' te felseged fia
nem szól, tudgya az Isten az okát, ki mindeneket
lát s' tud. De én mondom felsegednek, hogy rövid
nap után szöll, és felseged igen gyönyörködik az ő
beszédében. Hogy pedig felseged mondgya, hogy
erőszakot akart volna mivelni felsegeden, ez nem
hiendő dolog. Szükség volna, hogy felseged ezt
más-képpen meg bizonyítaná, a' mint felseged-
nek eleibe adta. Ha ezokáért felseged meg öleti
az ő fiát felseged vádlására, bizony félek, hogy
felsegednek úgy lesz dolga, mint egyszer egy ne-
mes vitéznek lőn dolga az ő felesége miatt, melly
mindenkoron azt kíváná az ő férjétől, az nemes
vitéztől, hogy az ő akarattját mivelnéje; és min-
den vétkeit szép beszéddel ki-beszéli vala az urauak
el-méjéből.

Felele az Tsászá, és monda a' bölts Mesternek:
No, ugy akarnátok ti én velem tselekedni mint
egyszer valami bölts Mesterek tselekedtenek edgy
Tsászárral. Es monda a' bölts Mester: Semmi go-
noszt nem akarok tselekedni felsegeden. Ha valaki
ez előtt valami gonoszságot tselekedett, ezért felse-
ged engemet nem büntethet meg, az ki bűnös, bűn-
hódgyék; De az ártatlant nem kell hiszem meg-
büntetni. Bizony mondom, ha felseged meg öleti
fiát a' szeszonyunk vádlására, igen gonosz dolgot tse-
lekőszik.

lekőszik felseged, mellyet felsegednek meg-muta-
tok egy igen szép példa-beszéddel. Felele a' Tsá-
szár: Mitsoda példa az? örömet hallanám. Mon-
da az bölts Mester: En-is örömmel el-beszéllem
felsegednek, ha viszsa hozattya felseged az ő fiát.
Es meg-hagyá a' Tsászá, hogy viszsa hoznák az ő
fiát a' fogházba.

XXII. RÉSZ.

WALDACHNAK, A BÖLTS ME-
sternek Példa-beszéde, mellyel meg-sza-
baditá az Tsászá fiát az
akasztó-fától.

Akkor beszélleni kezdé Waldach az
példa-beszédet az Tsászárnak, és monda:

Vala régenten egy vén nemes vitéz, ki igen so-
káig özvegy lőn. Végre hozzájövén az ő baráti,
és tanátsot adának neki-hogy meg-házassulna. Ki
engede tanátsoknak. El-menének ezokáért az ő
baráti Romába, és egy igen szép leánytalálanak, és
azt neki szörzék. Mikoron ezokáért háza vitte,
vólna azt, igen szereté, és három esztendeig laká-
nak egymással, de nem lőn semmi magzattyok.
Egyszer pedig az aszszony bé-menvén az Egyház-
ban, elől találá őtet az ő édes anyja, ki monda neki:
Szerető Leányom, Isten legyen veled. Felele az:
Veled-is, szerelmes anyám. Mondá tovább az an-
nya: Mond meg énnékem, szerető leányom, mint

Elfele az te uraddal? Felele az Leánya: Igen gonoszul: Mert ha mellettem fekszik is, nem kuszpitálhat, haszontalan, mint ha egy tőke fekünnék mellettem, ezokaért, nem szerethetem őtet, bizony más után fogom magamat venni.

Monda az Anyja neki: Szerető leányom, azt semmi képpen ne miveld, arra az útra ne induly. En az te édes atyáddal ennyi eszendeig laktam, edgyütt, de affele bolondság után soha nem jártunk. Felele a' leánya. Nem tsuda ez: mert mindketten iffiak voltatok, és edgyütt játtzottatok minden kívánsagtok szerint; De nem úgy vagyunk ennékem dolgom az én koros urammal, mondom én, hogy nem kuszpitálhat, és semmi hasznát nem vehetem, és azért kell nekem az tsipet el-hágnom. Akkor monda az anyja: Ha immár ugyan el szántad magadban, mond meg ennékem, ki után veted ez után magadat. Felele a' leánya: Egy nyakas pilisses Pap vagyok ez Városban, és azt igen kedvellem, ahoz kezdek menni gyonnia. Monda az anyja: Miért kedvelled az pilisses Papot, és nem egyebet? Ugy tettzik, hogy nem volna olyan nagy bűn, ha mással közösülnél. Felele a' Leánya: Vaj nem: Oka vagyok miért, mert ha nemessel, avagy egyéb iffiával közösülnék, tsak hamar el-utna és meg-utálna engemet, sőt ki-is hirdetné ezt az titkot. De az Papnak nintsen felesége, azért meg nem ün engemet, osztán nem is mert az gyórást ki-nyilatkoztatni. Ez mellet, adhat-is valamit

mit a' comparacio pénzből, így azért inkább kedvellem az Papot.

Monda az Anyja: Edes Leányom, ne miveld ezt, fogadgy szót, és meg nem bánod. Mert édes leányom, a' vén emberek igen haragufok. Tűrj uraddal, és semmi képpen ne veld magadat az Pap után. Felele az Leánya: El-untam a' vén vigyort, bizony én nem várhatok tovább utánna. Monda az anyja: Ne tréfály véle, mert mondom, hogy az vén emberek igen haragufok, ha valamitért hozzád, bizony el nem szenved. Ne veld magadat az Pap után, hanem próbáld meg az uradat elölzör. Felele az Leánya: Mivel próbáljam meg? Monda az anyja: Tudodé, mikoron bé-mennek a' Kertbe, ott vagyon egy alma fa, mellyet igen szeret: Mikoron ki-megyén urad nyúlászni, vágd le azt az fát, és ragd az tűzre, ha vízfza jövet nem indul meg rajta, hanem el-szenved, tehát ne fély annak utánna tőle, ha szinte a' Pap után veted magadat is. Felele az Leánya: No anyja, meg-fogadom tanácsodat.

Es mikoron haza jutott volna, monda az ura: Hol késtél olly sokáig? Felele az aszszony: Uram, az Egyházban voltam. Az anyám-is pedig reám talála, és azzal beszéllettem. Monda az ura: Jól vagyon. Először kell az Isteni szolgálatot keresni. Annak-utánna mindgyarást fel-üle, és ki-méne nyúlászni, az ő szokása szerént. Az Aszszony pedig monda az Kertésznek: Vadaszni ment uram.

és igen hideg vagyon, ha haza jő igen kezd fázni, ezokáért mennyünk a' kertbe, és gyűjtsünk valami fát, hogy jó tüzet tegyek addig miglen haza jő. Midőn azért a' kertbe mentenek volna, minden felől hordának fát egybe. Végre midőn ahhoz az fahoz jutottanak volna, mellyet az Ura igen szeret vala, monda az aszszony a' Kertésznek: Vágd-le ezt az fát. Felele a' Kertész: Isten oltalmazzon attól; mert az egész kertbe fintsen egy fa-is, mellyet uram ily igen kegyellene, mint ezt a' fát. Az aszszony el vővé tőle az szekertzt, és le-vága amaz jeles alma-fát, kit elő-hordata a' Kertészszel, és az tüzre rakata.

Haza jöve az Ura a' vadászfáról vetsérnyekor, és az aszszony egy padot tőn a' tűz eleibe, kire letele a' vén vitéz, hogy fűtőznék, Es mikoron egy ideig fűtőzött volna, látá hogy alma-fat raktanak volna az tüzre. Es szolla a' Kertésznek, mondván: Honnét jött ide ez az alma-fa? Monda a' Kertész: Aszszonyom vágá-le amaz jeles alma fát, mellyet kegyelmed igen szeret vala, ez az. Es monda a' feleségének: Mi ördögöt tselekedtél? Felele az aszszony: Ugy vagyon, én vágtam-le; mert látom vala, hogy igen hideg volna, és meg-keferülék kegyelmeden, s' azért vágám-le, hogy jó tüzet teheljek, mellynél fűtőzhetnék kegyelmed. Haragos zömmel tekintvén az Ura reája, és monda: Isten el-vezzesse dolgaidat, tudtad, hogy szerelmetesbám nem volt az egész kertben, még-is le-vágtad,

Ezt

Ezt halván, igen keservesen kezdé sirni, és monda: Kegyelmednek jóvára miveltem ezt, mert megkönyörülék kegyelmeden. Jóra kellene azért kegyelmednek ezt magyarázni, de imé mint rongál kegyelmed engemet haragos beszédekkel: Ha tudtam volna, hogy kegyelmed olly igen nehéz neven venné ezt a' kis dolgot, bizony nem tselekődtem volna. Felele az Ura: Am credgy-el veleim ez úttal meg-botsáttam.

Reggel az aszszony ismét az Egyházhoz ment. Es mikoron az anyja mellé jutott volna, monda neki: Igen köszönöm édes anyám, az jó tanátsot. Meg-kisírtóttam az uramat a' te tanátsod fzeréért. Meg-haragvék ugyan az le-vágott alma fáért: De hogy sirni kezdék előtte, meg-engedé vétkeimet, és monda nekem, hogy ne sirjak, Felele az anyja, és monda: Jó leányom, jól vagyon; De az urad vén ember, és az vén emberek mindent fel-ronak: Ha meg-botsátotta vétkeidet nyilván el nem felejtötte. Ezokáért az én tanátsom ez, hogy még-is egyszer meg-kisírtsd. Felele a' leánya: En nem győzőm várni: Igen mondod te; de én igen kívánnam az nyakas Papot, hogy meg-gyontatna. Monda az anyja: Légy békeséges kérlek: Fogadgyad az én tanátsomat, meg-késérted még egyszer uradat. Lám vagyon egy kitsiny szatrinkája, mellyet igen szeret, ki mindenkor az ágyon hever, öld meg azt szemeláttára. Ha azt el-szenvedí tőled, annak utánna bizvást tselekődhetsél.

Mikor

Mikoron ezokáért az aszszony haza ment volna, vigan vala a' napon. Es a' szattinka fel-szökellék az vetett ágyra, az szép bársony Paplanra, és a' vitéz a' tűz előtt ül vala. Meg-kapá azért az aszszony az szattinkának a' fejét, és a' derekát a' falhoz üte, hogy mindgyárt a' béle ki kezde jöni. Látván ezt a' vitéz, monda néki: Vaj mordaly gonosz aszszonyi állatt, miért öléd-meg szemem láttára az én szerelmes szattinkámat? Felele az aszszony: Hogy ne ölén meg, látodé szerelmes uram, mint rúttotta az jeles Paplant. Monda a' vitéz: Drágább vala' ennékem a' szattinka, hogy nem a' te szép ágyad. Monda az aszszony: Jól látom, hogy mindent, valamit tselekezem, kegyelmed gonoszra magyarázza! és igen kezde firni, mondván: A' mi hasznunkért miveltem, még sem tettik kegyelmednek. Felele az Ura: No, eredgy-el véle, meg-botsátam ezt is. Hadd-el, ne firj.

Reggel fel-kele az aszszony, és az egyházhoz nene, és mikoron az annyát meg-talalta volna, monda néki: Meg-fogadtam tanátsodat, és meg-ölém a' szattint, kiért igen meg-haragvék reám az uram. De mihelt firni és könyörgeni kezdék, ottan meg-botsátá vetkemet, ezokáért immár szabadon gyonni megyek a' szép Paphoz, és el-hozom öle az öldozatot. Felele az annya: Mondom te-néked, édes leányom, hogy ne tsufolkodgyál a' vén emberrel, ha haragudni kezd szerivel, vaj ki nehezen engesztelheted-meg annak utánna. Fogadgy

szót,

szót, és kísérts-meg ötet még-is egyszer. Felele az leánya: Tsuda dolog, tudod hogy mint vagyok a' Pappal dolgom, tsak hogy meg nem halok miatt, még-is vontatásra viszed az dolgot. Monda az annya: Edes leányom, kérlek tégedet, lám anyád vagyok, fogadgyad az én tanátsomat, és egyebet ne is mivelj benne, kísérts meg még harmad úttal is uradat, annak-utánna szabadon gyonhatol. Im ez jövő Vasarnapon oda hitt minket az te urad lakodalomra, és többen-is lesznek ott. Mikoron ezokáért mindnyájan az asztalnál leszünk, akasztald a kultsokat az abrozhoz, és hirtelen kelly-fel, és mond ezt: Jaj ki feledékeny vagyok, im késemet a' kamorában feléjtetem, és hirtelen menvén, vond utánad az abrozst mind az étkekkel, pohárokkal és kenyérrel, mindenekkel, valamellyek rajta vannak, hogy mind a' földre le-hullyanak, és úgy tegy mint ha nem örömezt mivelted volna, és felette igen bánkodnál rajta. Felele az leánya: Bizony ezt is meg-mivelem.

Mikoron ezokáért a' Vasarnap el-jött volna, és az attya, annya, és az több vendégek mind az asztal mind meg-rakattatott volna mindenekkel, ételkel és italokkal, néki akasztala az oldalán való kultsokat az abrozsnak, és hirtelen fel-kelvén, mint ha a' késért akarna menni, mindeneket mind abrozstul a' földre vóna, és úgy tettei vala, mint ha igen bánkodnék rajta. Az ura pedig igen szégyenli vala. Akkor hozata mindgyarást mind más abrozst, p

háro'

hárokat és eledemekem kínálván őket, hogy vigant
ennének és innának, A' kik mindnyájan vigan lő-
nek.

Reggel a' Vitéz fel-kelvén, a' Borbélyhoz mene,
és monda a' Borbélynak: Tudtze eret vágni?
Monda a' Borbély: Hiszem azért vagyok Borbély,
hogy eret tudgyak vágni és gyógyítani. Monda az
nemes ember: No hozz szerzámokat, és jőj-el
velem. Es mikoron haza jutott volna, bé-mene a'
házba, a' mellybe fekszik vala az aszszony. Es mon-
da néki: Kelly-fel. Felele az aszszony: Nem ide-
még fel-kelni. Monda a' vitéz: Mondok, kelly
fel, mert ideje. Felele az aszszony: Ha fel-kelek-is
mit mivellyek? Monda az ura: Kelly fel, mert eret
vágna rajtad mind a' két karodon. Felele az asz-
szony: Soha nem vágattam én eret. Monda az
ura: Ugy vagyon, soha nem vágattál, és szinte az
az oka, hogy meg-bolondultál. Nem juté eszedben,
mit miveltel rajtam. Először le-vágág az jeles és
edves alma fámat, annak utánna meg-öled az én
szerelmes szattinomat: Harmadszor, melly nagy
kissebseget től rajtam tegnap mind a' vendégek e-
lött. Ezek a' nagy bolondságok mind a' gonosz
értől vadnak. Ezokáért meg-vágotom ereidet, és
ki botsáttatom a' gonosz vért belőled. Hogy an-
nak-utánna ne tselekedgyél effele bolondságokat
és boszszúságokat rajtam.

Es fel kele az aszszony sirva, és könyörgeni kez-
az urának, hogy kegyelmes lenne hozzá. De
monda

monda az ura: Könyörögi az Istennek, hogy ő bo-
tsássa-meg bolondságodat, ebben immár egyéb nem
lehet. Es le-voná őtet egy székre, és ki-voná az ed-
gyik karját, akkor monda a' Borbélynak: Jo széle-
sen vágd, hogy a' gonosz vér ki-jöheessen. A' Borbély
pedig néki vágá, és a' vér sebeffen ki-kezde jöni. Es
mind addig nem kötteté-bé, miglen mind el hívada
az ortzája. Annak-utánna a' második karján-is vá-
gata, és ott-is annyi vért botsáttata ki, hogy tellyes-
séggel el-fejéredék az ortzája. Es igen lassu beszéd-
del kezde az urának könyörgeni, mondván: Sze-
relmes uram, könyörűly rajtam; mert ezennel meg-
halok. Monda az ura: Vaj datzos kabola, azt
meg-kellett volna először gondolnod, hogy egyszer
meg-kellettik halnod. Es ekképpen annak-utánna
hólt-elevenen fel-téteté az ágyra.

Mikoron pedig ekképpen ott fekünnék, inte a'
szolgáló leánynak, hogy az annyát hozzája hiná,
mert ezennel meg-halna. Halván ezt az annya, igen
örüle néki, és mindgyarást a' leányához mene. Mi-
koron azért az annyát látta volna, monda néki: Sze-
relmes édes anyam, tsak nem szörnyű halállal halék
meg, annyi vért vettenek ki belőlem, tsuda hogy
mindgyarást meg nem halék belé. Monda az annya:
Szerető leányom, mondám hiszem, hogy ne tréfály
a' vén embetrel; mert ha meg búsul, nehezen kez-
ded meg-engesztelni őtet, mert kemény harag az,
ő haragjok. Noha meg-akaríz halni, menny el elő-
ször, és gyonnyál-meg ama' szép nyakas Papnál, és
ho

hozz oldozatot tőle. Felele a' leánya: ördög el-
gye a' kurva-fi Papot, és a' több piliffes ag ebeket.
De tsak most meg-maradhatnak, bizony meg elé-
gedném az én jámbor vén vitézemmel, &c.

Es monda a' bölts Mester a' Tsászárnak: Meg-
értettejé felseged az én példa-beszédemet? Felele
a' Tsászár: Jól meg értettem. Bizony jeles példa-
beszéd. Monda a' Mester: Az én tanátsóm ez, fel-
seges Tsászár, hogy felseged meg őrizz magát fele-
ségétől, és tanátsát ne fogadgya, holott minden-
koron arra esztekli felsegedet, hogy meg őlessed
fiadat, maga szegény ártatlan és büntelen. Felele
a' Tsászár: Bizonyos légy ebbe, hogy meg nem
hal az mái napon az én fiám. A' bölts Mester igen
köszöné ezt a' Tsászárnak, és Istennek ajánlá ő fel-
seget.

XXIII. RÉSZ.

MINT AKARA A TSASZARNE

*Szökeve el-menni a' Tsászártól az ő attyához,
halván hogy meg nem ölték volna
a' Tsászár fiát.*

Halván pedig az Tsászárné, hogy meg-
nem ölték volna a' Tsászárt fiát, vesztég halga-
ta, és bé-méne a' kamorába, és fel-öltözék minden
ékeességiben, és lovakat izörzete, hogy titkon el-
menne az ő attyához. Látván ezt pedig a' vitézek,
bé-menének a' Tsászárhoz, és mondanak: Felse-
ges Urunk

ges Urunk, a' Tsászárné el-készült, hogy az attyá-
hoz mennyen, és igen jó reggel el-akar menni fel-
segedtől. Mikoron ezt a' Tsászár meg értette
vólna, nagy fietséggel bé-méne az aszszony há-
zába, és monda neki: En szerető Galambom,
hová akarsz menni? Felele az aszszony: Az atyám-
hoz megyek. Monda a' Tsászár: Azt tudtam én
hogy senkit-is nem szeretz fellyebb én nálár.
Mit mivelsz ezokaért, hogy el-akarsz menni
radgy vesztég, és el ne menny sohová.

Felele a' Tsászárné, és monda: P-
gyon ez, hogy senkit fellyeb nem
gednél, de a' hét bölts Mesterekért
felsegednél. Addig halgattya
példa-beszédit, és oktatásit, mi-
gednek dolga, mint Octavi.
vált ki oly igen telhetetlen va-
messég elevenen el-temeté ő-
száját arannyal. Monda
det, beszéld-meg énnék
a' Tsászárné: Nem lel
nem maradhattak imm-
oly légyen az; mert g-
a belőle, és minden e-
lnék az oka a' te el-
árné: Ugyan úgy v-
ondá, hogy meg-a'
n-is él, és meg-ne
hihetek az fel

szár: Ez a' Tsászárnak tiszti, hogy minden embert meg-halgasson, és hogy minden dolgoknak jól vé-
gére mennyen, minek-előtte ki módgya a' törvényt.
Kérlek ezokáért szerelmes galambom, hogy beszély
valami jót előttem, hogy tanulságot vehessék
belőle, mit kellyen ez ígyben mivel nem az én
mmal. El-kezdé ezokáért az Historiát beszél-
Tsászárnak.

XXIV. RÉSZ.

ARNENAK ÖTÖDIK PEL-
Octavianus Tsászárról, kit az
éliek elevenen el-te-
metének.

igen gazdag Tsászár vala,
nagy kívánság vala benne a'
időben a' Romaiak fok or-
bírának vala. De némelly
a' Romaiaknak. Az
nevűbölts Mester Ro-
okkal és bőltsefégekkel
estereket, kiváltképpen
gen jeles vala. Kérék
gy az ő tudományával
ron az ellenség reájok
én, eleit vehetnéjék
é az ő kívánsága-
et, és állattá azo-

a' to

a' toronynak karimájába körös környúl, és minde-
nik képnek egy egy tsengetyű vala kezében. Kö-
zép arányt pedig állattá az edgyik képet, kinek egy
arany almát ada kezébe. Midőn ezokáért vala-
melly Ország tanátskozni és hadat akar vala indita-
ni a' Romaiak ellen, ottan tsöngetni kezdet az a'
kép, melly arra az országra néz vala a' toronynak
karimáján, és halván a' Romabéliek a' tsöngetést,
ottan zászlót tőnek ki, melly arra az országra mutat
vala: Es hamarlással készülének minden erejek-
kel arra az Országra. Ezt látván minden Országok,
meg ijednek vala a' Romaiaktól, és senki nem mere-
ellenek támadni, mert a' képek mindgyárt hirt tész-
nek vala a' tsengetéssel a' toronyba.

Tsinála ismét Virgilius Romába egy mindenkor
égő tüzet, hogy annal fűtőznének a' szegények.
Tsinála ismétien a' tűz mellett egy igen szép forrás
kutat is, hogy a' szegények abbol innának. A' tűz
és a' kút között ismét állata-fel egy képet, mellynek
homlokára ezt írta: *Az ki engemet út; azonna-
ittetik.* Ez kép pedig sokáig ál vala ott. Végre
juta egy Papozlár, ki meg olvasván az írást a' kép-
nek homlokán, gondolkodni kezdé ő magában,
hogy hogy volna ez, hogy valaki tégedet útne,
ismét az üttetnék? En mást hiszek, hogy ha én
tégedet ütlek, és onnét le-dűjthetlek, talám vala-
mi nagy kintset talállok labaid alatt. Es az oka,
hogy nem akarnád, hogy valaki meg-ütne tége-
det. Akkor egy dorongal úgy üté a' képet, hogy

mindgyárást le-dőle. Mikoron pedig a' kép le-
dült volna, ottan meg-aluvék a' tűz, és a' forras-
is meg-állá. Ez vala a' nagy kints, mellyet a'
Papozlár találá.

Mikoron ezt a' szegények meg-látták volna, igen
kezdének rajta bánkodni, és meg-busulván mon-
dának: Bezzeg meg-kell annak halni a' ki ezt a'
képet le-dűjtötte, és minket ennyi sokjotul meg-
fosztot.

Annak utánna három Királyok gyűlénék egybe,
kiken nagy fok boszszúfogokat tőttenek vala a' Ro-
maiak. Tanátskozni kezdének ezokáért, mikép-
pen álhatnának boszszút az Romaiakon. Monda
az edgyik: Hejában lészén minden munkánk, mi-
glen a' visla torony a' képekkel fen vagyon; Mert
mindgyárást tsengetnek a' képek, és hirré adnak
nékik minden ellenek való hadat. Mikoron ekkép-
pen beszéllenének egymással, elő-állának egyne-
hányan a' vitézek közzül, és mondának: Mit ad
felségtek minékünk, ha mi el-vesztyük azt a' tor-
nyot mind képestől? Mondának a' Királyok: Va-
lamit tudtok kívánni. Mondának a' Vitézek:
Adgyatok négy tonna aranyat minékünk. A'
Királyok meg-adák nékik. El-menének azért a'
vitézek, és el-vivék magokkal a' négy tonna ara-
nyat. Es mikoron a' Roma Városá eleibe-ju-
tottanak volna, el-áfsak az edgyik tonnát a'
kapu előtt éjel, és annakutánna bé-menének a'
Varasba.

Es bé-

Es bé-menvén, találá őket előla' Tsászfár, és kö-
szönvén nékik, monda: Barátim, honnét valók
vadtok? Es mit kerestek a' mi Várasunkba? Fele-
lénék a' vitézek: Nézők vagyunk, és álom magya-
rázók: De mi egyébről nem álmodozunk, hanem
csak aranyról, és valahol arany vagyon el-rejtve,
előttünk. Mint hogy pedig hallottuk felségednek
jó hírét, azért jöttünk ide, hogy szolgállyuk felsé-
gedet. Monda a' Tsászfár nékik: Meg-probállak
először benneteket, ha a' ti dolgotok igaz lészén,
tehát örömeist vészem szolgálatatokat, és bővön
lészén fizetéstek. Felelénék a' vitézek: Felséges
Urunk, semmi fizetést nem kívánunk, hanem a'
mit találunk, annak felét kívánnjuk. Monda a'
Tsászfár: Képes dolgot kívánnjatok. Jöjtek-el
velem. Es bé-vivé őket a' Palotába, és ennick
adata.

Minék-utánna el-végezték volna a' vatsorát,
mondának a' Tsászfárnak: Ha felségednek tettzik,
had mennyünk nyugodni. Az üdösb közöttünk
álmot lát ezéjel, és holnap meg-jelentyük azt fel-
ségednek. Felele a' Tsászfár: Bátor, mennyetek-el
Isten hírével. Isten adgya hogy jó álmot láthasson.
El-menének ezokáért a' vitézek, és éten-étízaka-
vigadának, és tsufolkodnak vala a' Tsászfárral. Mi-
koron pedig meg-virradot volna, fel-kelelénék; és
menének a' Tsászfárhoz. Es az idösb vitéz monda
a' Tsászfárnak: Felséges Uram: Jó álmat lattam
ez éjjel. A' Városnak kapuja előtt vagyon egy
tonna

tonna arannyal rakva, el-ásva: Felsőged jöjjön el,
és meg-mutattjuk hol vagyon. Es áfalsuk meg.
Mondaa' Tsászfár: El-megyék veletek: Meg-valik,
ha igazat mondotok.

Es mikoron a' kapu eleibe mentenek volna, El-
kezdék az ásást. Es meg-találák a' tonna arannyat.
Es ki-vonak azt a' veremből. Es látván azt az Tsá-
sfár, igen örüle néki, Es meg-öszta vele az Aran-
nyat.

Es monda a' második vitéz: En rajtam immár
a' szer, én látok ez éjjel álmat. Mondaa' Tsászfár:
Isten adgya, hogy te-is olyan álmat lás. Reggel
midőn a' Tsászfárhoz jötenek volna, Mondaa'
Tsászfár: Jó álmat láttálé? Felele a' Vitéz: Bezzeg
jót: Mert a' másik kapu előtt is olyan tonna va-
gyon el-ásva. Es mikoron meg-áfták volna a' hel-
lyet, ot-is olyan tonna Arannyat találának: Es a-
val-is meg-ösztozának.

Monda az harmadik Vitéz-is a' Tsászfárnak:
Felsőges Uram én is álmat látok. Mondaa' Tsá-
sfár: Aldott legyen az óra, mellyben hozzám jöt-
retek. Isten adgya, hogy te-is jó álmat láttál legyen.
Reggel midőn a' Tsászfárhoz mentenek volna.
Mondaa' Vitéz: Felsőges Tsászfár, Bezzeg jó ál-
mat láttam: Mert a' harmadik kapu előtt két olyan
tonna Arany vagyon el-álva. Es mikoron ott ásta-
nak volna, meg-találák a' két tonna Arannyat: Es
a' Tsászfár igen örüle nekik, és az edgyik tonnát adá
a' Vitézeknek, Es monda: Soha nem láttam olyan

igaz

igaz mond-
dának: H
De immár
Mondaa' T
jó álmat lást

Reggel mi
mondának né-
hatnánk most
Fejedelmek né-
mongyuk-meg
Sieffetek véle, és.
vitézek: Amaz to-
mellyen a' tsengetyue-
kénsvagyon, tiszta finu
arany: Nem tudgyuk hol
kat hozzá, hogy el-vitettef
Nem vehettyük azt ki onne-
nos torony ez Romának.
Felsőges uram, Mi magunk na-
sen, hogy a' toronynak semmi
izen: De éjjel kell-meg ásnunk,
ánk ne tudollyon. Mondaa' Tsászfár
nyetek el, áfsátok-meg: Reggel én-
megyek.

El-menének ezokáért a' vitézek, és meg-
éjjel a' toronynak az edgyik szegeletit, és istempe-
leket vetének alája: Annak-utánna tüzet rakának
az istempelek alá, és el-szőkének a' Varosbol. E-
mikoron immáron egy mélföldig mentenek voln-

F4

és a' to-
ól: Es ek-
toronyo

delmek, az
s a' Tsászárra
olog ez hogy
etsülhetné ezt
om hamis fér-

s, hogy mondha-
ra alatta. Es arra
ők ki-vennék on-

nne, sem a' toronyba
anak a' Római Urak: Te-
z Aranyat, hogy drágább
mint a' mi jeles és hasz-
tól, Mellyek mindenko-
nk minden ellenségünknek

veszedelmes hadakat, mellyek
ak támadni? Ha ezokáért olly
vagy Aranyba, Imé mi meg-töl-
lat Arannyal: Es meg-kapván cleve-
ék ötet.

ik-utánna el-jövének véletlenül a' Királyok
ómára, és meg-ostromlák a' Vároft, és meg-vévék
zt, Es sakmánt tönk minden marhájokban.
ismonda a' Tsászárné a' Tsászárnak.

Eszébe vőrt-e felséged az én Példa beszédemet?
képes torony, te felségedet jedzia te eszeiddel.

Miglen

Miglen e
kat senki.

láttya a' te fe-
példáznak el-
nák a' fejedet, c
utánna ők Uralla
mind én rajtam, és
ért lásd-meg mit mivelsz.

Jeles példát beszéllettél énnékem.

hogy nem ásnak vermet alá, mint a' ...
ástanak, mellyet le-dőjlötenek. A' miért ő nállan
tőrekednek, annak ezennel meg-kell halni. Felele
az Aszszony a' Tsászárné: Felleged azt mivellye.
Es éppen marad fellegednek a' birodalom, minden
ditsősegeddel. Meg parantsolá ezokáért a' Tsá-
szár, hogy ki-vinnék a' fiát, és fel-akasztanak.

XXV. RÉSZ.

MIKEPPEN ISMET A' TSASZAA
fiát ki-vitték fel-akasztani. Es mikképpen az ő
ötödik Mestere Josephus meg-mentötte
az haláltól.

ES midőn ismét ki-kezdenék vinni az Tság
szár fiát, hogy fel-akasztanak. Fel-zendüle
az egész városbelé, mint szegény bődög és minde
nyájan igen meg-keserülék ötet, és különb-külömb
panaszolkodó beszédekkel sirattyák vala ötet. Fa
midőn ekképpen ki-vinnék ötet, elől találá őket a'

...na' Tsá-
 űet hajta
 : Ne fiessé-
 ribe fietek, és
 utom őtet ma-
 ólna az udvarba,
 eibe, és köszönea'

a' Tsászár: Isten el veszesse
 ...am te-is igyekezel engemet meg-
 ...ant a' vitézek meg tsaltak Octaviánus
 Tsászárt. Felele a' bölts Mester Josephus: Ha a'
 vitézek meg-tsalták Octavianus Tsászárt, azt nem
 tudom: De ezta' jutalmat nem érdemlettem vol-
 na te felfégedtől, hogy így fogadnál bé, a' mint bé-
 fogatz. Monda a' Tsászár: Várd jutalmát: Nem
 de jó szóllo vala az én fiam, és te néked, és a' te tár-
 saidnak adám őtet, hogy nemes tudományokra, és
 böltseségre tanitanétok őtet? De ti némát tsinál-
 tatok benne, hogy senkivel nem szólhat. Annak
 felette latorságra-is tanítottátok őtet. Mert felesé-
 gemen erőszakot akart mivelni a' lator.

Felele a' Mester: Hogy mostan némáلكodik és
 nem szól, Azt igen eszeessen miveli: De felféged
 hidgye, hogy nem néma: Igen jól és böltsen tud
 szólni, mellyet meg hallya felféged, nem sok idő
 mulva. Hogy pedig felféged azt mondgya, hogy
 erőszakot akart volna mivelni feleségeden: Ezt én
 semmiképpen nem hihetem: Mert nemes erköl-
 kü és igen bölts ifjú. Es tudom hogy effele bo-
 lond-

londfág után nem járt soha. De én mondom te
 felfégednek, Hogy ha meg-őleted fiadat felesége-
 dért. Nem különben léfzen dolgod, mint Hi-
 pocratesnek lön Galenussal. Mert boszszu al-
 laték Galenustert Hipocratesen, szinte alkalma-
 adóban..

Monda a' Tsászár: Bizony örömost hallanán
 azt a' Historiát. Monda a' Mester: En-is örömet
 meg-beszéllem, Hate felféged először viszsa ho-
 zattyá az ő fiát, és a' fog-házba téteti. Monda a'
 Tsászár: Am hozzák viszsa, Es el menének érette
 és viszsa hozák őtet a' fog-házba.

XXVI. R E S Z.

*JOSEPHUSNAK, AZ ÖTÖDIK BÖLT
 Mesternek példa beszéde Hypocrates és Galenus
 felől Mellyel meg-szabadítottotta a'
 Tsászár fiát az alkaszto-
 fától.*

ES Josephus, a' bölts Mester el kezdé é
 meg-beszéllé a' Tsászárnak a' példa beszédet.
 Egy jeles orvos Doctor vala, kinek Hypocrate
 vala neve: Ez olly igen éles elméjű vala, hog
 meg-haladgya vala mind az orvosokat. Ennek eg
 egy baráttya vala, Gálenus nevű, Ez-is igen éles e
 méjű vala, és igen tudos az orvosság dolgaiban
 Es arra igyekezik vala, hogy az egész orvosságná
 tudományát meg-tanulhatná, hogy minden Do
 ctor

torokat, Hypocratest-is meg-haladhatná. Ezt midőn Hypocrates meg-értötte volna, El-titkolá az ő mesterseges tudományát tőle: Mert láttya, hogy olly éles elméjű volna, hogy mindene-et meg-tanulhatna, és hogy végre őtet-is minden-éppen meg-kezdené haladni, és ő nálánál sokkal job orvos Doctor léjendő volna. Mikoron Galenus az ő baráttyának Hypocratesnek szándékát meg-értötte volna, nagyobb figyelmetességgel kezdte tanulni, annyira, hogy mindenképpen meg-kezdé Hypocratest haladni. Látván ezt Hypocrates, Irigykedni kezdte reja.

Lőn pedig, hogy a' Magyar Király küldene Hypocrates-ért, és azt hozzá hivatná, hogy az őt meg-gyógyítaná. Hypocrates tőn választ egy-évélben a' Királynak, hogy ő ez uttal nem jöhetne: De miért hogy tudgya vala az ő baráttyának, Galenusnak, jeles voltát, őtet borsátá a' Királyhoz jött volna, Nagy tisztelességgel fogadá őtet a' Király: De a' Király tsudálkozik vala rajta, Miért nem jött volna ő maga Hypocrates. Galenus meg-menté Hypocratest. Mivel hogy igen nagy és jeles dolog-an volna foglalatós, és azért nem jöhetet volna: Tanem hogy őtet küldötte volna ő helyében. És a' Király meg állá azon a' beszéden.

Annak utánna bé-méne Galenus a' gyermekeket látni. Es midőn meg-tapogatta volna a' gyermek-ek ereit, és a' vizeletit meg-látta volna: Monda Királyné Aszszonyoknak; Felséges Aszszonyom, a' te

a' te felséged vizeletit, és a' Királyét-is meg kel-nézegetnem, hogy a' gyermek betegségét inkább meg-ismérhessem. Mondának: Ez éjjel meg-fog-hatnyuk, és reggel oda adhatnyuk. Reggel mikoron mind a' kettőnek vizeletit meg-nézegetné: Felelé hívá a' Királyné Aszszonyt Galenus, és monda neki: Felséges Aszszonyom, te felséged énnékém meg-botsásson, Mert egy kérdést kell kérdenem te felségedtől: Kitsoda a' gyermek Attya? Felele a' Királyné Aszszony: Az Uram a' Király az Attya. Monda Galenus: Felséged meg-botsásson énnékém: Bizony nem a' Király az Attya. Felele a' Királyné Aszszony: Lássad, jó Doctor Uram mi beszélfesz? Bizony fejeddel jádzol. Monda Galenus: Tsak azt mondom, Hogy nem a' Király a' gyermek Attya. Tisztességet és fizetésért jöttem én ide: Nem hogy fejemet vegyék. Ha efféle szándékban vagyon felséged, Tehát én viszsza megyek a' honnét jöttem: Szent hozzátok.

Monda Királyné Aszszony: Szerető Doctor Uram, Ne mennyen-el te kegyelmed: Im meg mondom te kegyelmednek minden titkomat. Tsak hogy kegyelmed ki-ne nyitlatkoztassa. Monda Galenus: Felséges Aszszonyom, Távoll légyen a' én töllem, hogy ki-hirdetném: El-temetve léfzer nálam. Monda a' Királyné Aszszony: A' Burgondiai Hertzeg jött vala egyszer Uramhoz a' Királyhoz: Az veté magát mellém, és egy néhány szor néze szemembe, Attól fog a' Gyermekek lenni.

Es mo

Esmonda Galenus: Ne félljen felfegyed: En meggyógyítom a' gyermekeket. Es főze valami tehén-húst néki, és azt adá néki eni, Es vizet ada innya reja, Es mindgyárt meggyógyula a' gyermek. Es a' Király megajándékozá Galenust: De a' Királyné Afzszony titkon nagyobb ajándékokat ada néki. Es Galenus el-botsuzván a' Királytól haza méne.

Mikoron haza ment volna, megkérde Hypocrates a' Galenust: No, meggyógyítád-e a' gyermekeket? Felele Galenus: Meggyógyítám. Kezdé Hypocrates: Mivel gyógyítád a' gyermekeket? Monda Galenus: Valami tehén-húst főzök néki, és vizet adék rejá innya. Felele Hypocrates: Tehát nem jámbor, Hanem kurva az Annya. Monda Galenus: Ugyan afféle. Es Hypocrates gyűlölni kezdé Galenust, Esmonda magába: ha ezt el nem vesztém az útból, majd jobb és bóltsebb Doctor leszen én nalamnál: Es meg-tökéllé ő magában, hogy meg-akarná Galenust ölni. Lón ezokáért egyszer, hogy Hypocrates el-méne az ő kertébe: Es el-hiná véle Galenust, és monda néki: jere, barátom, mennyünk a' kertbe, és keressünk füveket. Monda Galenus: Bátor, mennyünk-el. Es mikoron a' kertbe volnának, monda Hypocrates Galenusnak: Amott egy szép fű vagyon, igen jó illatu, meg ide i érzem az illattyát: hajoly oda, és áldki: had-lássuk mitsoda? Es Galenus ki-ásá a' füvet. Es mikoron tovább mentenek volna egy kevéssé, monda

monda ismét Hypocrates: Ahol ismét egy igen szép fű, Vond ki azt-is. Es mikoron Galenus alá hajolna, hogy ki-ásná a' füvet, Hypocrates ki-voná a' hangszárt, és által üte Galeuust, hogy ugyan ottan meg-hala.

Nem fok idő múlva meg-betegüle Hypocrates, és bél poklos kezdé lenni. Es orvosságokat tsinála magának, és minden tudományát és Mesterségét meg-késérté magán: De nem használá semmit véle. Az ő tanítványi és minden felől hozzá jövének, és tsinálának orvosságokat néki: De semmit nem használának véle.

Midőn ézt látná Hypocrates, monda az ő tanítványinak: Hozzatok egy tsöber vizet, mutata egy néhány füveket nekik, és monda, hogy azokat a' tsöbörbő hannák. Es belé hányák a' füveket a' vizbe. Es monda: Sok lyukakat furjatok immár körös-környül a' tsöbörön. Es mikoron megfutták volna a' tsöbört, egy tsöp viz sem jöve kibőlöle. Esmonda Hypocrates: Szerelmes fiaim: Im már látom, hogy az Istennek haragja vagyon rajtam, és hogy az Isten ő maga ál bősztut rajtam: Mert imé száz lyukat furtanak a' tsöbörön, még-is a' füvek miatt nem jő semmi viz kibőlölle. Oh szerelmes fiam, tsak élne mostan az én barátom Galenus, kit én meg öltem, szánnya az Isten, a' mindgyarást meggyógyitana engemet: De az Isten bősztut ál rajtam, Es meg-keel halmom. Es ezt mondván, a' fal felé fordula, Es ottan meg-hala.

Es monda

Es monda a' Mester a' Tsászárnak : Felseged Uram, Vótteé felséged eszébe az én példa beszédemet ? Es hová mennyen annak az ő értelme ? Monda a' Tsászár : Jól vóttem eszemben. Monda a' Mester : Bizonyába mondom : Ha felséged meg-öleti az ő fiát az ő felesége beszédére, nyilván igen nagy kárt val te felseged : Mert idővel nagy ügyekben nagy segítséggel lehet felsegednek a' te fiad, mint Galenus meg segíthette volna Hypocratest : De minek utánna meg-ölte vala, ő magának megkelle halni gonosz lelki ismérettel. Monda a' Tsászár : Bizony ez mai napon is megmenekedik az én fiam, Es nem hal-meg. Felele a' Mester : Felseged igen jól, és ditsirendő dolgot tselekeszik :

En is igen köszönöm te felsegednek. Isten legyen felsegeddel.

XXVII. R É S Z.

MINT VESZÉKEDIK ISMÉT A'

*Tsászárné, hogy meg-tsálhassa az Urát
a' Tsászárt, hogy meg-ölessé
a' fiát.*

Mldön meg-hallotta volna a' Tsászárné, hogy megmenekedet volna ez uttal is a' Tsászár fia, és hogy azt meg nem ölték volna, sirni és jajgatni kezdé, és az hajait ki kezdé szaggatni, és panaszkodással kezdé kiáltani, mondván : Jaj jaj, én szegény nyomorult Aszszonyi-állat. Adta volna a

na az Isten, hogy soha nem jöttem volna ki az Atyámnak házából : Bátor szellemmel soha nem láttam volna ez átkozot földet. Lám minden embertől halálos bosszúságot kell szenvednem ? Békefésében és nagy örömben lakhattam volna az én Atyámnak házában, &c.

Mikoron a' Tsászár meg hallotta volna a' Tsászárnénak kiáltását és írását. Bé-méne a' feleségének házába, és monda neki : Szerelmes szivem : Miért bándokol olly igen ? Felele az Aszszony : Hogy, hogy tudnék veszteg halgatni, Holott én nagy Királynak Leánya vagyok ? Hogy, hogy szenvedhetném el olly igen nagy bosszúságot ? Felseged sem áll bosszút érettem, mint ígérte vala ennékem. Monda a' Tsászár : Bizony nem tudok mit mivelni. Azon vesződöl minden nap velem, hogy fiamat meg-ölessen : A' bölts Mesterek pedig arra viszsznek tanátsokkal, hogy ne-ölessen meg : Nem tudom, mit művellyek. Felele a' Tsászárné : Szintén úgy jár felseged, mint edgy Király járt az Hop-mesterével. Monda a' Tsászár, Hogy, hogy járt volt a val : Örömet meg-hallanám. Monda a' Tsászárné : Im meg-beszélem.

XXVIII. RÉSZ.

AZ TSASZARNENAK HATODIK
Példája, Az Királyról, és annak Hopmesteréről.

Mellyel igyekezék a' Tsászárné Pontius Tsá-
szárt meg-tsálni, hogy a' fiát
meg-öletné.

VAla egyszer egy Király, igen rút sze-
mély undok fel-puffadozott felfel-annyira,
Hogy rejá tekintvén az Aszszonyi-állatok, mind-
gyárt irtoznának tőle. Es egyszer Romába mé-
gyen vala nagy sereggel, hogy erővel onnét el hoz-
ná szent Péter és szent Pálnak testeket. Mikoron
ezokáért útban volna, marada éjjel egy Varosban.
Es monda az ő Hópmesterének: A' mint látom
szép Aszszony emberek vadnak ez Városban: Sze-
rez éjjelre egy szépet énnékem, hogy velem hál-
lyon. Monda a' Hópmester: Ez Aszszony népek
jól láttyák termetedet, Bizony egy sem jö-veled
hálni. Ha nem ha bő pénzt adunk néki. Monda a'
Király: Hozz tsak egy szépet, ha szinte ezer Aran-
nyat kell néki adnom.

Mikoron a' Hópmester ezt meg-hallotta volna.
Gondolá ő magában: Ebe-véré: Szép pénz az
ezer arany. Bizony ezt másnak nem engedem. Es
el-méne az önnön feleségéhez, ki igen szép és jám-
bor vala, és monda annak: Jó atyámfia, Ha akar-
nád, Ez éjjel nagy summa Arannyat kevés munká-
val nyerhetnél minékünk. Meg-kérdé az Asz-
szony:

szony: Mivel nyerhetném? Monda az Ura, a'
Hópmester. A' Tsászár azt kívánja, hogy egy
szép Aszszony embert szerezzek néki, hogy ex éjjel
véle hállyon: és ezer arany forintot ígér néki: Mi-
nek botsáttjuk az Arannyat másnak kezében? Jere
tehát hály véle: Mi nem igen nagy munka, edgy
éjjel véle hálni. Felele az Aszszony néki: Hogy
hogy mivelném olyan nagy bünt egy summa A-
rannyért? Bolondság volna, Hogy a' kevés Aran-
nyért, mind az én tisztességemet lelkemet el-vefz-
teném. Mondaa' Hópmester: Kérlek fogadgy szót:
Ne botsátsuk az Arannyat más ember kezében.
Mert ha nem miveled, Bizony mind éltig meg-bá-
nod. Ezt halván az Aszszony, meg-ijede az Urától,
Es akarattya ellen meg-igére magát, hogy kedvét
akarná mivelni.

Halván ezt az Hópmester, bé méne a' Királyhoz,
és meg-mondá néki, Hogy egy igen szép Aszszon-
nyi-állatot szerzet volna: De kevesbet nem akarna
egy éjjelre venni ezer forintnál. Monda a' Tsá-
szár: Jól vagyon. Es mikoron bé-fetédett vol-
na, El-hozá a' Hópmester az önnön szép feleségét:
a' Királynak. Mikoron éjjel a' titkok szólnának, fel-
kele a' Hópmester, és bé-méne a' Tsászárhoz, és
monda néki: Felseges Uram, majd meg-virtad,
Ta feleséged adgya-meg az Arannyat az Aszszony-
nak, és botsádd el: Hogy még a' setétben el-me-
hessen tőlled. Felele a' Tsászár: Eregy-el tsak:
Még dolgom vagyon véle. Es a' Hópmester meg-

szomorodék, és el-méne. Edgy ora mulva ismét bé-méne: De ismét ugyan azon bánatban kellették viszsza jöni. Két ora mulva ismét bé-méne a' Hópmester a' Tsászárhoz: De a' Tsászárt akkoron is elküldé őtöt. Mikoron a' Hópmester látta volna, hogy meg-kezdene virradni, Bé-méne sietséggel a' Tsászárhoz, és monda: Felseges Uram, meg-kezd virradni és világosulni, Botsádd-el a' Aszszonyt: Mert nem jó hogy nap világnál el-mennyen tölled. Felele a' Tsászár: Eregy-el, szegezd-bé az ajtót: Mert igen kedvellem ezt az Aszszonyt. Monda a' Hópmester: Felseges Uram, Felseged botsádd-el az Aszszonyt, Mert én Felsegem. Monda a' Tsászár: Nem hiszem azt: Nyisd-meg az ablakot: Es a' Tsászár nézni kezdé az Aszszonyt, Tehát a' Hópmesternek szép felesége.

Es igen meg-haragvék, és monda a' Hópmesternek: Látor vagy, Látult tselekedtél: Látor, a' te jámbor feleségedet el-kelletté adnod egy kevés Arannyért? Meny-el ördögbe: Nem méltó vagy, hogy ez többször feleséged legyen: Meny-ki Országomból. Ha nap nyugot után meg-találnak Országomban tehát fel-akasztatlak. Es a' Hópmesternek el-kelle szökni az Országból. A' Király pedig magának tartá a' Hópmesternek feleségét, és holtig nagy tisztességben tartá azt.

Annak-utánna el-méne a' Király, és igen nagy néppel meg-szállá a' Roma Vároft, és sokáig vitatá azt, és annyira szorongatá őket, hogy a' Városbéli-
ek arra

ek arra végezek, hogy meg-adnák néki szent Péter és szent Pálnak testeit. Valának pedig hét bölts Mesterek, fő tanácsok Romában: Es a' polgárok hozzájuk menvén, meg-kérdék őket, Mit kellene tselekedniük? Két dolog előttünk, Vagy oda kell adnunk a' szent testeket: A' Vároft el-kell vesztelnünk. Felele az első Mester: No, egy napig meg-oltalmazom én a' Vároft, és a' szent testeket. Monda a' második Mester: No, én-is edgy napig meg-oltalmazom. A' többi-is ugyan azont mondanak.

A' Király fenyegetni és ostromlani kezdé a' Vároft. Es az első Mester ki-méne a' Városból, és szólni kezdé a' Királlyal nagy böltsen, és frigyét kívána tőlle. Es el-tsudálkozik vala a' Király az ő böltseségén: Es a' nap meg-állatá az ostromokat. Es ekképpen tselekedének a' több Mesterek is naponként. Hatod napon el-menének a' Polgárok a' hetedik Mesterhez, és mondanak néki: Tisztelendő Mester Uram: A' mint értyük, meg-eskütt a' Király ezen, hogy hólnap a' Vároft ostrommal akarja meg-venni: Kérünk tégedet, hogy könyörülly rajtunk, és lássad, ha hólnap meg-szabadithatód a' Vároft, mint a' Mesterek tselekedtenek ez elmúlt napokban, Es monda a' Mester: Meg-látom, mit mivelhetek.

Virradora egy tsoda öltezetet vön ő magára, melly rakva vala kőrös környül hosszú páva tollakkal, és két fényes meztelen tört vön kezében,

Es fel-hága a' toronynak tetejére, Szinte a' felső gombra, és úgy köté a' fényes tőreket a' nyakára, mint ha mind a' kettőt ki-jőne a' szájából: Es forgatni kezdé magát a' gomb felet a' pávás tollu öltözetben, és fénlenek vala a' meztelen tőrök. Mikoron meg-láttak volna a' Királynak népei, mindgyárt be-menének a' Királyhoz, és meg-beszellék néki az igen nagy tsodat, mellyet a' toronynak tetején láttanak vala: Es mondának a' Királynak, Felfegyed lássa-meg a' nagy tsodát, a' toronynak tetején: Né talántán a' Keresztyéneknek Istene jött alá mennyégből, és a' forgattya szájában az éles tőreket, és borszszut akar állani rajtunk a' mi igyekezetünkért: Ne maradgyunk ezokáért itt.

Mikoron a' Király meg-látta volna a' tsodát a' toronynak tetején, Meg-ijede, és monda: Hamar költözzünk innét, és mennyünk vissza. Es a' Király hamarsággal el-indula minden népével, Látván ezt a' Romaijak, mindgyárast utánnok üzenek, és a' feregnek nagyobb részét el-verék, mind Királyostol. Ekképpen szabaditá meg a' bős Mester az ő tsufondáros tselekedetivel a' Roma-Vároft.

Es monda a' Tsászárné az Uranak, felfegyed uram, Meg-értette-e felfegyed az én példa beszédemet? Felele a' Tsászár? Meg-értettem. Vötte-e felfegyed eszében, Mit tselekedett a' Hópmester az ő Királyaival? Maga mindeneket ő reja bizott vala,

vala, szinte úgy olázkodik a' te felfegyed fia, tisztesség és birodalomnak kívánságából, te felfegyed után, hogy felfegyedet meg-foszthassa a' Tsászári birodalomtól. Ezokáért te felfegyed nem akarja őtet meg-öletni, tehát szám ki vesse őtet, és üzze el-őtet meszsze idegen országra, hogy ne jöhelsen te felfegyedhez.

Annak.utánna, hallotta-e felfegyed mint tsalták meg a' Mesterek a' Királyt Roma alatt: Szintén azonképpen igyekeznek az hét Mesterek te felfegyedet meg-tsalni, és az ő álnokságokkal meg-ölni, ezt pedig ezért mivelik, hogy tégedet el-taszigálván a' birodalomnak méltóságából, fiadat vihessék helyedbe, Hogy ez után annak neve alatt ő mindenit és mindennél, birhassanak. Felele a' Tsászár: Bizony mondom te néked, hogy ezt véghez nem viszik: Mert hólnapon meg kel halni az én fiamnak. Jó reggel parantsolá az ő szolgainak, hogy ki-vinnék az ő fiát, és fel-akasztanak.

XXIX. RÉSZ.

MIKEPPEN HATOD UTTAL KIVITETETT A' Tsászár fia fel-akasztásra, és miképpen Cleophas az ő hatodik Mestere meg-szabadította őtet.

Mikoron ez okáért a' Tsászár szolgái ki-vinnék őtet fel-akasztani, ismét sirni és jajgatni kezdé mind az egész Város. Es elől találá őket

őket Cleophas, a' hatodik bölts Mester. Es az egész nép könyörge a' Mesternek, hogy bé-sietne a' Tsászárhoz, és mindenképpen érette lenne, hogy megizabadítaná a' nemes és ártatlan iffiat, ki egyedül volna az Országoknak, és az egész Tsászári birodalomnak örököse. A' Tsászár fia is térdet fejet hajta a' Mesternek.

Bé-siete azokáért a' Cleophas Mester a' Tsászár eleibe esék, és kőszöne néki. Felele a' Tsászár: Isten el-vefesse dolgaidat. Monda a' Mester: Felseges Uram: Bizony nem ezt érdemlettem volna. Monda a' Tsászár: Ebet érdemlettél: Mert néked adtam vala, és a' te társaidnak az én fiamat, ki jól szólhat vala: De ti néma bolondot tsináltak benne. Es latorfágra szoktattátok, mert erőszakot akart mivelni feleségemen, Es ezért ki küldöttem, hogy a' latrot fel-akaszszák: De bizony ti sem menekettek-meg. Felele a' Mester: Hogy néma volna, azt én nem hiszem: Mert jeles beszédű bölts iffiu. Most jób néki ha nem szól. De harmad napra, haélhet meg láttya te felseged, ha tud szólni avagy nem. Hogy pedig te felseged azt mondgya, hogy erőszakot akart volna mivelni te feleségeden, ezen én igen tsudálkozom, hogy olly hamar el-hitted feleségednek szavát, holott feleségednek tudni kellene, Hogy egy aszszony állat egy óráig száz hazugságokat tudgyon gondolni, és annak felette ölkötásra károm százaltnok tsalárdságokat. Ha ekképpen kezded hinni feleségednek szavát,

vát, könnyen történhetik, hogy ő miatta ugy léfzen dolgok, mint egyszer egy vén nemes vitéznek, ki felesége el-áltása miatt, lo farkon hordozának, és az akaasztófára fel-köték.

Monda a' Tsászár: Kévánnám hallani azt a' Historiát: Beszeld-meg énnékem: Monda a' Mester: Ha felseged viszsa hozattya az ő fiát a' fogházban. Tehát meg-beszéllem. Es a' Tsászár parantsolá, hogy mindgyarást viszsa hoznak. Es viszsa hozák ötöt a' fogházban. Es a' Mester el-kezdé, és meg-beszéllé a' példa beszédet a' Tsászár előtt.

XXX. RÉSZ.

CLEOPHASNAK AZ HATODIK Mesternek, példa beszéde, az vén vitézről, ki feleségének eztekélléséből három vitézt meg-öle. Es annak utánna az gyilkosfák miatt rettenetes képpen el-vefze.

Vala edgy üdőben edgy Tsászár, annak valának három jeles vitézi, kiket igen szeret vala. Vala pedig az üdőben Romában egy Nemes vitéz, ki immár koros vala. Es meg házassulván, vón egy igen ifiu szép leányt feleségül magának, ki igen kedvel vala, szinte mint felseged kedvellé a' Tsászárnét. Ez a' szép menyerske valami hinni varrást tud vala, és igen jeles énekes vala: Mert

igen szép jeles szavatskája vala. Es lön mikoron ez egyszer a' nyári házban űlne és varrana, igen szépen mondgya az énekeket. Es midőn a' Tsászfárnak az edgyik vitéze azon elő méne, meg-állá az útban, és halgatni kezdé a' szép éneklést, és feltekintvén, meg-látá a' menyetskét, hogy igen szép személy volna. Es ottan fel-gerjede az ő szive: Es fel-mene a' házban hozzája, és tsétselni kezdé vele az Adámnak dolgai felől: Végre monda néki: Szép Alzfony, mit adgyak, hogy egy éjjel veled hállyak? Felele az, adgy száz forintot. Monda a' vitéz, meg-adom, melly időben jöjtek hozzád? Felele a' Menyetske: Szintén kilentz orakor estve: De hozd-el veled a' száz forintot. Es el-méne, annak utánna el-jöve a' másik Tsászfári vitéz, és szidte így jára a' menyetskével, mint az első, és annak tiz orára ada tzélt hogy a' száz forinttal hozzájőne, annak utánna el-jöve a' harmadik vitéz-is, és az is szintén úgy jára a' menyetskével, mint az első, és a' második. Ennek pedig tizen edgy orára ada tzélt, hogy a' száz forintal hozzájőne. Es mindenik vitéz titkon tartá a' dolgot. Hogy edgyik sem érti vala a' másiknak az ő dolgát.

Minek utanná az álnokságos lator menyetske ekképpen meg-szegődött volna mind a' három Vitézzel, el-méne az ő urához, a' nemes vén vitézhez, és monda néki: Uram ha szómat fogadod, tehát egy dolgot jelentek tenéked, és ezennel edgy jó summa pénzt nyerhetünk: Mert szükségünk volna

rejá,

rejá, miért hogy szegények vagyunk. Felele az ura, szódat meg-fogadom. Monda a' Menyetske: Meg-szegöttem három vitézzel, hogy egy egy éjjel hállyak egygyikkel, és mindenik ígért száz forintot, orát-is hadtam mindennek, mikoron hozzám jöjjen, és hogy mindenik el-hozza az ő száz forintját, ezokáért, ezt akarnám, hogy a' három száz forint miénk lehete, ők pedig nem hálnának velem, mert a' vitézek erős legények és nyakasok, én nem győzném őket farral, &c.

Monda az ura, hogy hogy lehetne ez? Monda az álnok menyetske, Így lehet, im mindenik vitéz hozzám jő az ő pénzével a' hagyot orára, te pedig az én házamban légy az hegyes töreddel az ajtó megett, és mikoron az első el-jő, mindgyárt üsd által a' hegyes törrel, és bé-vonszuk azt a' kamorába, el vévén a' pénzt tőlle: Annak-utánna a' másodikat, az után a' harmadikat-is. Es így lészzen mind a' három száz forint miénk. Felele az ura, félelmes dolog ez: Mert meg-tudgyák ezt, Es meg-kellettik érette halnunk. Monda az álnok menyetske: Ne fély én módgyát találom, hogy el-temessük a' dolgot, hogy senki meg nem tudgya, és az ura megengede az ő tanátsának.

Mikoron kilentzét űtne az óra, ottan el-jöve az első vitéz a' száz forintal. Es mikoron a' menyetske házában bé kezdene menni, ottan a' vén vitéz, az menyetskének az ura, az ajtó megett álván, által űté őtet az hegyes törrel. Es bé-vonák az holt testet

az k2

az kamorában, el-vévén a' száz forintot, annak után-
na tiz orakor a' másik vitézzel is úgy tselekedik,
tizen-egy orakor a' harmadikkal is. Es monda a'
vén vitéz, az álnok ményetskének az ura, med-
gyünk szerelmese? Mert ezeket meg-kezdik hól-
nap keresni, ha it meg-találják őket, halálnak lé-
szünk fia. Monda a' Menyetske, ne légy szorgal-
matos, és ki méne az utzára, és el-hivatá a' bátyját,
ki edgyik vala az el rendelt őrizők között: Es
monda néki, szerelmes bátyám. Egy titok dolog
van előttem, mellyet senkinek nem merek emle-
teni. Kérlek adgy jó tanácsot, Ez éjjel tiz orakor
jőve hozzám a' Tsászárnak vitézi közzül edgyik,
és erőssen firtata, hogy akarattyát mivelném, Es
mikor kereskednék a' kebelemben, és én vele
tufakodnám, el-jőve az uram, és mindgyarást által-
túte őtet a' hegyes tőrrel. Ott fekszik halváná-
lunk, és ez világban nem tudom, hová el-rej-
tsük őtet.

Felele a' bátyja, bizony nem kis dolog ez, jó hu-
gom, de mind azon által, meg-mentlek, adgy edgy
fákot énnékem, és a' Menyetske hoza egy fákot né-
ki: és az edgyik holt testet, mellyet elő vontanak
vala, a' sákban butatá, és hátára vövé azt, ki vitéz,
és a' Tyberis folyó vizbe rázá azt, és visszsa jőve,
a' hugához és monda, ez oda vagyon, a' Tyberis
folyó viz el vitte. De addig mig az bátyja meg-jő-
ve, más testet vonata elő az urával, és monda a'
bátyja, igen szomjuhozom, monda a' huga, im egy
palatzk

palatzk bort hozok, és mikoron el-ment volna, hir-
telen visszsa futamék, és monda, Bátya, visszsa jött
a' holt vitéz, kit el-vittél vala, és a' bátyja el-méne,
és látá hogy olyan holt test ott volna, és azt is a'
fákban butatá, és a' Tiberis mellett egy követ kötö-
a' nyakára, és bé hányá azt a' vízben, és mon-
da, Bizony ha lehet, nem máfzkálsz onnét ki
olly hamar.

Visszsa jövet, ismét borért méne a' Menyetske,
és ismét bé futamék, és monda, szerelmes bátyám,
bizony ismét visszsa jött a' meg-ölt vitéz, és oda-
méne, és a' harmadik testet is bé-butatá a' fákban,
és monda, látom vitéz uram, hogy versenyés vagy,
bizony olly helyre viszlek, hogy ez héheten visszsa
nem jössz ide. Es vállára vövé, ki vivé a' hegy
oldalában az erdőre, és egy fához kötven a' fákban
a' testét, fok fát horda, és nagy tüzet csinála kör-
nyüle, és mikoron ot forgolódnék a' tűz környül,
a' hafa kezde fájni, és egy nagy fa meg-éméne, hogy
ott a' természetnek szükségét tenné, és mikoron ot
ülne, addig jőve egy katona az uton edgy lovon.
Es mikoron a' nagy tüzet látná, monda, bizony je-
les tűz ez, oda-megyek és meg-fűtőzöm nála, mi-
glen tellyességgel meg-virrad, és le-szálla az loról, és
meg-köté a' lovat az ut mellett és a' tűz mellé méne,
és fűtőzék ot a' tűznél. Azon közben fel-kele amaz
a' nagy fa meg-ül, és fel-kötven a' gatyát, a' tűz
mellé méne, tehát ott láttya a' katonát. Es monda
néki. Kitsoda vagy? Felele az, vitézlő ember va-
gyok.

gyok, és virradora bé-mégyek a' Városban. Monda az, ördög vigyen-el, én el-fáradtam tégedet annyiszor ki-hordanom, és agyon veré a' katonát, edgy szekertzével, tudván, hogy az volna az huga házatól, és a' tűzbe hánnyá a' katoná-nak-is tettét.

Nem igen sok idő múlva egybe vesze az vén, nemes vitéz a' menyetskével. Es meg-fenyeketé a' menyetskét az ő gonofságáért, a' menyetske, kiáltani kezd valami embereknek hallottára, és monda, vaj vén vigyor, haszontalan kos, tetzik hogy gyilkos ag eb vagy: Talám engemet is ugy akar sz meg-ölni, mint a' minap meg-öléd a' há-tom vitézt. Halván ezt az emberek, bé-mondak a' Tsászfár udvarában. Es a' Tsászfár mindgyárt el-külde, és meg-fogatá az szép menyetskét mind ura-tól. Es a' Menyetske mindgyarást meg-vallá a' vitézeknek halálát, mivel hogy az ura meg-ölte volna őket.

Es a' Tsászfár törvént tétete reájok, és az urát lo-farkon hordozák, és az akasztó-fa alá vivén fel-akaszták őket. Az aszfzonymnak pedig fejét vövék. Ez vala a' nagy álnokságnak és tsalárdáságnak jutal-ma.

Es monda Cleophás Mester a' Tsászfárnak: Meg-értette-e felseged a' példa beszédet? Felele a' Tsá-szfár: Jól. Monda a' Mester. Bizony ha felseged meg-öleti az ő fiát, az te felseged feleségednek be-dőre és vádlására. Bizony gonoszban leszen dolgod,

dolgod, hogy nem a' nemes vén vitéznek. Felele a' Tsászfár. No, bizonyos légy ebben, hogy meg nem hal ez máinapon, és a' Cleophás Mester meg-köszöné ezt a' Tsászfárnak, Es el-butsuzék tőlle.

XXXI. RÉSZ.

MIKEPPEN AZ TSASZARNE AZ
*ő hetedig példa beszédével meg-akará az Urát,
 az Tsászfárt, tsalni, hogy meg-ölet-
 néje az ő fiát.*

Mikoron meg-hallotta volna a' Tsá-szfárné, hogy ismét meg-menekedet volna a' Tsászfár fia a' haláltól, ismét a' Tsászfárra futamék, firással és jajgatással, Es monda: Ugyan meg-ölöm magamat, látván hogy felseged nem akar bősztat érettem, nyavalyásért állani. Monda a' Tsászfár: Isten meg-oltalmazzon attóly, Ne gondoly afféle hitvánságokat, mert magadat el-vesztenéd mind testestől lelkestől. Minket pedig örök szégyenben kevernél. Felele a' Tsászfárné: No nem fogat szót, felseges uram, De nyilván ugy kezdesz fiaddal jarni, mint egyszer egy Király járt vólt az ő Hóp-mesterével. Monda a' Tsászfár: Mint járt vólt vele? Örömet hallanám a' Historiát. Felele a' Tsászfárné, im meg-bézzéllem felsegednek.

Vala egyszer edgy gazdag Király, ki igen szép feleséget vón magának. Es azt olly igen féltette, hogy

hogy udvarában az kapu mellett egy szép tágas tor-
nyot tsináltata, és abba rekeszté szép feleségét, és az
toronynak kulcsait mindenkoron a' sebbe viseli va-
la, az aszszony pedig ezen igen bánkodik vala...
Nappal pedig az ablakon kinéz vala az útzára az
városban, és az ablakban ülven, ott varrogat vala.
Jöve pedig a' Tsászárs udvarában edgy szép termetű
jeles vitéz, ki szolgálatot keresvén, Es mikoron a'
toronymellett el-menne szolgálival, meg-látá ötöt
a' Királyné aszszony, és fel-gerjede az ő szíve nagy
szeretettel a' Vitézre, és kőhentenikezde az ablak-
ban. A' Vitéz halván a' kőhentést, fel-tekinte az
ablakba, és látá ott a' Királyné aszszonyt, és felette
igen tsudálkozik vala az ő szépségén, és az ő szíve
felette igen fel-gerjede rája, és elméne onnét.

Bé menvén ezokáért a' Vitéz a' Királyhoz, és
kinálá a' Királyt szolgálattyaival. Monda a' Király
ő magában: Jeles termetű ember ez; Bizony idő-
vel hasznát vehetem ennek. Es szörzé a' Vitézt,
húszon ött lora, ki nagy frissen viselé magát, és
szorgalmatos lón a' Királynak kedve keresében, de
mindenkoron a' toronynak ablaka alá mégyen
vala sétalni. A' Királyné pedig tsak meg nem hal-
vala érette; de semmi képpen szemben nem lehet-
nek vala egymással. Egyfzer tehát hogy ott jár vala
az ablak alatt, a' Királyné a' bál tsötsit meg-mutatá
néki és egy tzedulát vete le néki kiben meg-tanítá a'
Vitézt, mit tselekednék, hogy szömbé juthatának
egymással.

Egy-

Egyfzer a' Király hirtelen ki-méne vadászni, és
nem lón senki ki ki-menne vele, hanem tsak az ud-
varbéli inasok. Monda a' Király: Nem tudom
hol-járnak az uraim, hogy nem jó senki ki el-ve-
lünk? Az én vitézem sütsen itt. Azon közbe,
el-érkezék a' Vitéz. Monda a' Király: Későre
jötök utánnam. Monda a' Vitéz: Felseges Uram,
nem mi bűnünk, hanem a' Hópmesteré, ki nem
tötte hírré minékünk, hogy felseged ki akar menni
vadászni. Bizony ő dolga volna, hogy az udvar-
ban laknék, és szüntelen vigyázna felsegedre, és
idején meg-jelentené a' Vitézeknek a' felseged aka-
ratyát, kik úgy tudnának hozzá készülni, és alköl-
matos időben jelen lenni. Monda a' Király: Sem-
mire kellő a' Hópmester; így ezokáért ez után te
légy Hópmesterem, és tsináltas magadnak házat az
udvarban valaholott szereted.

Mikoron ezokáért haza mentének volna, a' Vi-
tez, vagy az új Hópmester, mindgyart hivata kü-
művőseket és átsokat, és meg-hagyá nekik, hogy
a' kapunál lévő torony mellett épitenének házat né-
ki. mint a' Királyné az előtt a' cedulában meg-tani-
totta vala ötöt. Es mikoron építeni kezdenék,
méne a' Király oda, és monda: Igen hitván helyre
épited a' házat. Felele az új Hópmester: Felseges
uram sőt igen jó helyen lészem itt; mert a' kapuba,
és az egész udvarba is vigyázhatok innét, és min-
denkoron eszemben vehetem, az ki ki s' bé-mé-
gyen. Monda a' Tsászár: Ez is jó. Meg-épité.

H

szoká.

ezokáért a' házat a' torony mellett, úgy hogy a' toronynak edgyik fala, az ő házának-is fala lön.

Es mikoron el-készült volna a' ház, el-botsátá mind a' kűmővőseket, egytől el-válva, kit bé-híva az végső boltba, és monda néki: Szerelmes barátom, egy dolgom volna, mellyet reád biznék, ha veszteg halgatnál, és hited volna, én pedig nagy ajándékot adnék tenéked. Felele a' kűmőves: Vagyon hitem. Es meg-esküvék a' Hopmesternek, hogy veszteg halgatna. Akkor monda néki: Látodé itt, lyukazd által a' falt, úgy hogy egy ember rajta által buhassék. Es a' kűmőves mindgyarást által-lyukasztá. Akkor a' Hopmester ada edgy giraranyat a' kűmővesnek, és így azzal el-botsátá.

Es a' Hopmester bé-buvék a' toronyba a' Királynéhoz, kik etöffen ölelgeték egymást, és játszadoznak vala gyönyörűségelen. Mikoron azért meg-elégettenek volna, a' Királyné ada egy arany gyűrűt ajándékba a' Hopmesternek hogy a' lenne az ő szereteteknek jele. Akkor a' Hopmester ismét ki-buvék a' toronyból az ő házába, és a' Királyné egy nagy szőnyeget függeszte a' lyuk eleibe. Es ezt a' gyönyörűséges játékot üzik vala egymással gyarkorta a' Királyné és a' Hopmester.

Történék egyszer, hogy a' Király ki-menne vadászni. Es mikoron sokáig vadásztanak volna a' hevségben, le-szállának a' lovakrol egy erdő mellett. Es mikoron ott az árnyékon nyugodnának, el-aluvék a' Hopmester a' fűben a' Király mellett.

Es m

Es mikoron a' karját ki nyújtotta volna, meg-látá a' Király a' Hopmester újában a' gyűrűt, kit meg-ismére, hogy ő adta volna a' Királynénak, első véle hálásakor. Es monda a' Hopmesternek: Hol vetted ezt a' gyűrűt? Mert énnékem-is szintén ilyen gyűrűm volt. Felele a' Hopmester: Egy-hugom adta ajándékba énnékem örök emlékezetnek okáért.

Mikoron tovább vadásztanak volna, monda a' Hopmester az ő szolgainak: Ha a' Király kérdend hová mentem, mondgyátok-meg néki, hogy az álmom után a' hideg kezdet borzogatni, és azért mentem haza. Ki mindgyarást bé-méne a' házba, és bé-buvék a' toronyba a' Királynéhoz, s' monda: Szerelmes szivem, a' Király meg-látta a' gyűrűt az újamban, és meg-kérdé, hol vettem. Es monda: hogy ő néki-is szintén ilyen gyűrűje volt egyfzer. Félek hogy haza jűvén elő-kezdi kérni tőled az gyűrűt. Nesze ezokáért, és tőd-el. Akkor a' Királyné el-vővén a' gyűrűt, tévé az ő ládájában.

Mikoron azért a' Király haza jutott volna, mindgyárt bé-méne a' toronyba, és meg-nyitvan az ajtókat, monda a' Királynénak: Szerető feleségem, hozd elő a' gyűrűt, mellyet első éjel néked adtam vala, ki az én te hozzád való jó akaratomnak örökkévaló jele lenne. Felele a' Királyné: Metzen felféged véle? Monda a' Király: Örömeft-lát-nám. Akkor a' Királyné mene a' ládához, és meg-nyitván azt, ki-vővé a' gyűrűt, és adá a' Királynak.

Ha

Es lát

Éslárván a' Király a' gyűrűt, monda: Szinten hasonlo gyűrűt láttam má a' Hopmesternek az újaban, és azt tudtam, hogy ez a' gyűrű volna az, ki miatt kétségben estem vala hozzák, ki miatt igen megharagudtam vala, de kérlek botsáls-meg. Es ki-méne a' toronybol.

Annak-utánna jövének valami jeles népek a' Hopmesternek hazájabol oda, kiknek készite jeles ebédet. Es kéré a' Királynét, hogy ő is ott lenne a' vendégekkel, és vigadna vélek. Mikoron azért el-jöttek volna a' vendégek, el-juta a' Királyné-is nagy szép öltözetekben, és kezde edgyütt vigadni a' vendégekkel. Mikoron azért meg-hallotta volna a' Király a' sip szókat, meg-kérdé az ő szolgaitol, hogy mi dolog volna? Mondának a' Királynak: Jeles emberek jöttek a' Hopmesterhez az ő hazájabol, és azokkal vigadoz mostan. Monda a' Király: No, én-is oda megyek, és vigadok vélek. Es mindgyarást oda indula. Midőn azért bé-ment, volna a' hazba, fel-szökellék a' Hopmester, és le-ülteté a' Királyt a' vendégek mellé. Akkor a' Királyné vön egy kappant ki az tálbol, és tévé a' Király eleibe, és monda: Felseges Urunk, felseged egyék, és vigadgyon velünk. Reá tekintvén, el-tsudálkozá az ő szépségén, és gondolá, bizony szép aszszony ez, szintén olyan mint az én feleségem. Es kérdé, hogy honnét való volna ez aszszony? Felele a' Hopmester: Felseges Uram, ez az én sze-

én szeretöm és galambom. Es az Király nem győz vala eleget reája nézni.

Mikoron el-költ volna az ebéd, mindgyarást fel-kele a' Király. Es könyörge a' Hopmester a' Királynak, hogy tovább mulatna. De a' Király monda: Nem lehet; mert nagy dolgom vagyon. Mikoron azért lassan a' garádtson alá-kezdené menni, a' Királyné-is bé-mene az boltba, és a' toronyba által buvék a' lyukon, a' szépruhákat le-vetvén, öltözék mindgyarást a' hetetízakai öltözetekben, és az ablakba üle, és ott várja vala a' Királyt. Azon-közbe fel-érkezék a' Király-is a' toronyba, és igen nézőgeti vala a' závárokat, és mind éppen találá őket.

Bé-menvén azért a' toronyba, találá ott a' Királynét, hogy az ablakba varrana. Es ölelgetni kezdé őtet, és monda: Szerelmes feleségem, meg-botsáls, mert kétséges löttem vala hozzád. Mert én má a' Hopmesternél voltam ebéden, ki az ő szeretőjét hozta vala oda, életemben nem láttam két aszszonyi-állatot, hogy edgyik a' másikhoz olly hasonlo lött volna, mint a' vala te veled. Es ugy kelek fel, hogy meg-láffalak, hogy ha még-isitt vagy. Kérlek hogy meg-botsáls. Akkor monda a' Királyné: Nem nagy tsuda ez, mert edgyik ember a' másikhoz fokszor hasonlo.

Mikoron ezt az játékot egynehány esztendeig tzte volna a' Hopmester a' Királynéval, egybe társkozának, hogy ketten el-mennének a' Hopme-

fter hazájába. Akkor a' Hopmester mene a' Királyhoz, és monda néki: Felseges Uram, immár egy-néhány elztendeje vagyon, hogy felsegedet hiven szolgaltam, könyörgök azért felsegednek, hogy felseged engem immár hazámban botsásson; mert örökségemet és nemzetemet meg-kell látnom. Monda a' Király: Maradgy itt im jóságot adok, és uraságban élhetz. Felele a' Hopmester: Felseged eleget adott énnékem, tsak egy dolgot kérek felsegedtől. Monda a' Király: Meg-adom, valamit kérsz. Felele a' Hopmester: Felseged adgyon levelet, hogy az én szeretőmet, kit felseged látot, szabadon el-vehessem magammal hazámban. Monda a' Király: Vidd el szabadon. Akkor a' Hopmester el-takarítá a' Királynénak kint-sét az magájéval edgyütt, mind a' hajóra. Es annak-utánna el-butsuzván az Királytól, el-vivé vele, az Királynét az ő hazájába, és el-inditván az hajót, szörnyen mennek vala.

Reggelre kelve, az Király fel-méne a' toronyba, hogy ott-mulatna az ő-szép Királynéjával. Es mikoron meg-nyitotta volna a' tornyot, tehát tsak a' helye vagyon. Es mikoron a' toronyban széllyel kereskődnék, és a' szörnyeget fel-emelte volna, látá a' nagy lyukat, mellyben ki-s' bé-jártanak vala. Es mindgyáraft sirni és jajgatni kezde, és a' Hopmester atkozza vala, de héjába.

Es monda a' Tsászárné a' Poncius Tsászárnak: Hallác felseged a' példa-beszédet? Igen hiszen felseged

seged a' hét Mesternek, szinte mint a' Király hűn a' Hopmesternek, De félek, hogy ők tsak ezen járnak, hogy mind engemet, mind felsegedet szégyenbe ejtsék. Felele a' Tsászár: Légy békeséges, holnap a' nap, hogy meg-kell halni az én fiainak.

XXXII. R É S Z.

MINT VITTEK HETED UTTAL

a' Tsászár fiát akasztani, és mint szabadított-meg őtet az ő hetedik Mestere,
Joachim.

Reggelre kelve, ismét parantsolá a' Tsászár, hogy ki-vinnék az ő fiát fel-akasztani. Es mikoron látta volna a' városbéli nép, hogy ismét ki-vinnék, erőssen keferülik vala őtet. Es elől találá a' hetedik Mester, Joachim, ki igen vén vala. Látván ezt a' Tsászár fia, térdet fejet hajta néki. Es a' Mester szolla nekik, és monda: Baratim, ne siessetek vele reménfégem vagyon, hogy meg-szabadítom őtet. Es a' nép könyörgeni kezdé néki, hogy hamar sietne a' Tsászárhoz, és mentené meg az iffiat. Az Joachim Mester azért sieté a' Tsászárhoz, és le-esvén előtte. köszöne néki. Felele a' Tsászár: Isten el-vezesse dolgaidat. Monda a' Mester: Mit vétettem valaha felsegednek? Felele a' Tsászár: Nem vétettél? Nem vétettél? Néked ajánlottam vala az én fiamat, és a' te társaidnak, hogy oktatnátok és börtönségre tanitanátok őtet,

de ti néma bolondot tóttetek benne, annak felét-
te, latorságra is tanítottátok, mert erőszakot akart
mivelni feleségemen, ezokáért ám fel-akasztyák;
de bizony ti is meg haltok ő véle egyetembe.

Felele a' Mester: Felsőges Uram: Nem nema
a' te felséged fia, ihol fejenibe fogadom, hogy hol-
nap reggel szóll felségeddel, ha addig élhet, és tsu-
dálkozni fogsz az ő bölts. beszédin. Es akkoron
meg-mondgya felségednek, melly igen hamissan
vádolta őtet a' te feleséged, és meg-is bizonyította,
annak utánna osztan vége lészen ez veszekedésnek.

Felele a' Tsászfár: Ha ez így lenne, meg-elégedném
véle. Monda a' Mester: Felsőged el-hidgye be-
szédemet. De ha elnem akarod hinni, és meg-
öleted fiadat, úgy lészen dolgod, mint egyszer egy
Vitéznek lön dolga, ki mikoron az ő feleségének
vérét látta volna, meg-hala miatta. Monda a' Tsá-
sfár: Mint lőte annak dolga? Örömet hallanám
ez Historiát. Felele a' Mester: Meg-beszélletem
a' Historiát, ha felséged viszsa hozatná fiát. Ak-
kor az Joachim Mester el-kezdé, és meg-beszéllé a'
Tsászfárnak a' példa-beszédet.

XXXIII. R É S Z.

VAla egyszer egy Vitéz, kinek edgy szép
Felesége vala, kit igen kedvel vala, annyira,
hogy soha nem lehet valanála nélkül. Lön ezoká-
ért egyszer, hogy kotzkát játszodnának egymással,
és az

és az aszszonyi-állat a' kotzkát vetvén, az kezét üté
az késbe, melly az ura kezébe vala, és vére kezde jár-
ni a' kezéből valamennyire. Látván ezt az Vitéz,
el-ijede, és el hala: Es mikoron szintén el-ájult vol-
na, az felesége vízzel öntözi vala őtet, hogy ismét
fel-ébreztené. Es mikoron szeméit meg-nyitotta
vólna, monda: Hamar hozzátok Papot, mert ez-
ennel meg-kelek halmom, hogy láttam az én szerelmes
feleségemnek vérét. Akkor a' szolga el-futamodék
a' Papért, hogy hamar el-jőne, és meg-gyóntatná
az urát. De minek-előtte viszsa-térne a' szolga,
meg hala a' vitéz.

Es mikoron meg-holt vólna az Vitéz nagy sirá-
lom és jajgatás lön annak házában. Es a' Vitéznek
a' felesége sirattya vala az urát, mondván: Jaj sze-
relmes és tőkélletes uram, hogy hagyál el engemet
szivem? Medgyek? Soha nem megyek többé fér-
hez. Ollyan leszek mint egy görlytze, melly miko-
ron a' társa meg hal, soha annak utánna mással nem
társalkodik, és soha zöld ágra nem ül, hanem mind
éltig aszszúra, a' nagy bánatnak miatta. Es miko-
ron eléggé siratták vólna a' Vitézt, el-temeték tisz-
teffeggel.

Mikoron immár el-temették vólna őtet, a' ko-
porfora dülvén a' felesége, monda: Jaj szivem,
nagy szeretetedből holtál meg, látván az én vére-
met: én-is meg-halok éretted, és az koporforol el-
nem megyek. Mondának az ő rokonai: Mit ve-
sződöl? Jőj haza, és a' szegényeknek adgy alamis-

nát az jámbornak lelkeért, azzal többet használsz, hogy nem itt való léteddel. Felele az Aszszony: átkozott tanátsok vadtok, hogy hogy mehetnék el az én szivemnek koporsojátul, ki hozzám való szerezetiből holt meg, látván az én véretem. Mikoron ezeket a' rokonságok meg-hallották volna, mondának neki: No, ha egyebet nem mivelsz benne, immé ide a' tzinterembe házatskát t inálunk, lakjál itt remete modra, és mi gondot viselvén reád, táplálunk. Es ekképpen házat tsinálván neki, ott marada.

Vala pedig az időben olyan törvény az országban, hogy mikoron valami gonosz tévő embert halálra ítélnek vala, mint a' lopokat az akasztó-fára, tehát az Ispánnak kell vala a' fel-akasztot embert az akasztó-fán egy hétig őrizni. Ha pedig nem jól őrizi vala, és el-lopják vala a' fel-akasztot orvot az akasztó-fáról, tehát az Ispannak mind feje mind oroszága el-vész vala miatta. Lőn pedig azon a' napon, mikor el-temették volna a' Vitézt, hogy pedig orvot is fel-akasztanának, melly napon igen erős hideg idő vala. Mikoron azért este bé-sötétedett volna, forgolodik vala az Ispán az akasztó-fa törnyűl pánztélba és sifakba lévén, de igen dedereg vala az erős hidegben. Végre monda: Bizony ezt el nem álhatom, amoda egy világot látok, oda megyek fűtőzni.

Mikoron azért mind a' világ után ment volna, cuta a' tzinterembe a' kis házatskához, ahol az el-teme-

temetett Vitéznek özvegye kefereg vala. Es zörgetni kezdé az Ispán. Monda az aszszony: Ki so-da zörget? Felele az Ispán: En vagyok, kérlek az Istenért botsáfs bé; mert ezennel meg-kell halnom olly igen fádom. Monda az aszszony: Nem borsathatlak, mert én immár apátza módra lakom itt. Monda ez: Tisztelendő aszszonyom, nyisd-meg; mert én vagyok amaz nemes Ispán, a' ti szomszédok. Akkor az aszszony meg-nyitá az ajtót, és bé-botsátá az Ispánt. Es mikoron meg-fűtőzött volna, beszéllenikezde az aszszonnyal, és monda: Szép személy vagy aszszonyom, házassagra méltó volnál, hogy nem mint apátzafára. Mikoron jó férfiuratalálnál, egynehány gyermekeket hozhatnál ez világra. Jobb volna ezokáért hogy ennek az apátzafának béket haddál. Felele az aszszony: Ispán uram, ha én ezt tudtam volna, hogy így kezdenél engemet oktatni, bezzeg ide bé nem jöttél volna az ajton. Nem kell énnékem senki házassága. Egy férfiu sem hál én velem soha. Meg-hidd, hogy immár bé-fődve tartom köldökömöt. Inkáb akarok szörnyű halállal meg-halni, mint szintén meg-holt az én jámbor Vitézem, az ő én hozzám való szerezetiből, hogy nem mint valamelly férfiúval akarnék közösködni.

Mikoron ezokáért az Ispán meg fűtőzött volna, meg-köszöné az aszszonynak, és ismét az akasztó-fa felé méne. Es mikoron az akasztó-fa alá jutott volna, látá, tehát el-lopták az akasztot embert, Es el-ijeda.

el-ijede, mert tudta az Országának erős törvényét, és alá s' fel-ballagván, nem tud vala mit tenni. Végre ismét a' tziinterembe méne, és bé-menni akar vala a' nemes apátzához. Mikoron a' meg-értené, hogy az Ispán vó na, meg-nyitá azonnal az ajtót, és bé-botsátá. Es monda az Ispán: Tisztelendő aszszonyom, nem jól jártam, nem tudom mit mivellyek, mert el-lopták az akasztot embert, tudod mitsodás erős törvény vagyon ez országban, fejembe és jofzágombajár, kérlek azért szerelmes aszszonyom, adgy jó tanátsot, mit kellyen mivelnem.

Az nemes apátza nézni kezdvén az Ispánt, látá hogy jeles nyakas ferfiu és igen szép személy volna, ottan gerjedni kezdé szívében reá, és monda néki: Jó tanátsot adhatnék, és könnyen meg szabadjál, de nem mondom meg a' tanatsomat. Monda az Ispán: Mind a' tévő léfzek, a' mit kíván szölem, csak jelents-meg tanátsodat, hogy el ne veszszek. Monda az Apátza: Ha tudnam, hogy jó szerizámod volna a' kék vászonba, én hozzád mennék, és azt igéred hogy el-vennél engemet, tehát meg mondanám a' tanátsot. Monda az Ispán: Probályuk-meg először, annak-utána bátor. Es így a' nemes Apátza meg-probálá az Ispánt. Es mikoron edgy jó ideig próbálta volna, monda az Ispánnak: Szivemlelkem, ez a' tanáts; er nyissuk meg az én el-temetett vitézemnek koorloját, és ki-vévén a' testét, kösd az akasztó-fára,

fára, és az emberek azt tudgyák, hogy az az orv, mellyet oda akasztottanak vólt, és ekképpen meg-menekedel.

Monda az Ispán: Jere bátor, jó léfzen. Akkor el-menvén, meg-nyiták a' koporlot, és ki-vövék a' testet. De monda az Ispán: Meg-ismérik, hogy nem az orv; mert egy újonnan vágott seb vala az ortzáján, ennek pedig nintsen. Monda az Apátza: Vágj egy sebet mindgyárt az ortzáján. Felele az Ispán: Bizony általlom ezt mivelni; mert ez jámbor igen jó szomszédom és jeles barátom vala. Monda az Apátza: Add ide a' szekertzét. Es fogvan a' szekertzét, nagy sebet vága a' holt testnek az ortzáján. Monda ismét az Ispán: Füle sem vala az orvnak. Es az Apátza mind a' két fület el-metzé az útanak. Monda ismét az Ispán: Monya sem vala. Es az Apátza foga a' kést, és el-metzé az urának a' monyát.

Annak-utánna hátára vövé az Ispán a' Vitéz. nek testét, fel-köté az akasztó-fára, kit az emberek látván az akasztó-fán, azt tudgyák vala hogy az orv volna, maga a' nemes Vitéznek teste vala. Egy hét múlva mené ismét az Ispán az Apátzához, kit az Apátza nagy ölelgetéssel fogada. Ez az Ispán meg-köszöné néki az jó tanátsot, mellyel meg-menekedett vala. Akkor monda az Apátza néki: Jó Ispán uram, probályuk meg még-is egyfzer a' vászonbéli szerfizámot. Es újonnan meg-probálak. Egy idő múlva mikor eleget próbálták volna, monda

monda az Apátza: Jere immár a' Paphoz, és esküdgyünk-meg edgymással, mert az ég alatt nintsen senki-is, kit fellyeb szeressék kegyelmednél. Felele az Ispán: Bizony én meg nem esküszöm veled, mert ha szinte most szeretet a' próbáláért is, de ez a' szeretet nem lenne állandó, mert az előtt-is igen szereted vala a' nemes Vitézt, az én jámbor szomszédomat, de hamar el-feletkezél róla. Sőt artzul vágád, és a' két fülét s' monyát-is el-métzed. Maradgy azért szent Apátzaságodban, és el-mene.

Es hat holnap mulva dagadni kezdé az Apátzának a' hasa, az tizedik holnapba szép kettőst hozá ez világra. Ki példa lön minden embereknél, a' mellyből meg-tanulhattyák, hogy melly igen tökéletesek legyenek az aszfszony-népek, sőt melly igen álhatatlanok legyenek az ő ígéretetekben, végeztésekben, és minden dolgokban.

Akkor monda az Joáchim Mester a' Tsászárnak: Meg-értette é felseged az példa beszédet? Felele a' Tsászár: Jól. Bezzeg lator aszfszony vólt ez! No, jó Mester, nem járok immár az én feleségemnek szava után, tsak hogy halhatnám az én fiamnak szavát egyszer, annak-utánna örömmel meg-halnék. Monda a' Mester: Felseged holnap gyűjtse egybe a' Fejedelmeket és a' tanátsos Urakat, és azok előtt meg hallya felseged az ő szavát.

XXXIV. RÉSZ.

MIKEPPEN BESZELLET A

Tsászár fia a' Fejedelmek és Urak előtt.

Masod napon bé yivék a' hét Mesterek a' Tsászár fiát a' Tsászár udvarában, Es mikor bé-ment volna a' Palotába a' Mesterek előtt, az Tsászár eleibe mene, és kezét nyújtván, monda: Felseges Uram, és édes atyám, Isten éltesse Felsegedet fok esztendeig, minden jóba. Halván a' Tsászár az ő fia szavát, el-ájula. Es midőn rósa vízzel megkenték volna az homlokát, fel-ébredt. Es mikor a' fia ismét szóllani kezdé az attyának, nagy örömből a' Tsászár, minden ő egész udvarával.

Es monda Diocletian az attyának: Felseges Atyám uram, minek előtt meg-mondom minden szűkségemet előttd, és az Uram előtt, kérem Felsegedet, hogy hivassad ide a' Tsászárnét minden ő leányival, és midőn jelen leszen, annak-utánna meg-mondom az én mondómat. Akkor a' Tsászár meg-parantsolá, hogy a' Tsászárné minden leányival el-jöne, és jelen lenne. El-jöve azért a' Tsászárné nagy nehezen és bánkodva. A' fia pedig parantsolá hogy rendel állanának a' Tsászár és az egész udvar előtt. Kik rendbe állának. Akkor a' Tsászár fia szóllani kezdé, és monda: Felseges Uram, és édes atyám; láttya felseged ezt a' magas leányt, melly zöld bársonyban vagy? Felele a'

Tsászfár: Jól látom; Felségem igen szereti azt, és gyakorta azt ajánlotta énnékem. Monda a' Tsászfár fia: Felséges Uram; Felséged vonassa-le rola minden ruháit, hogy meztelen legyen előtted és az uraim előtt, annak-utánna meg-tudhattya felséged a' Tsászfárné jámborságát, és minémű leányok legyenek az ő udvarában. Felele a' Tsászfár: Edes fiam; nagy szemérem volna ez ennyi sok jámbor előtt. Monda az fia: Felséged parantsollyon, hogy le-vetközzék; Mert ha nem míveli, én magam kezdek hozzája, és le-vetköztetem. Parantsolá annak-okáért a' Tsászfár, hogy le-vonnák minden ruháit rola.

Es mikoron le-vetköztették volna minden ruháiból, és meztelen ott állani, tehát a' szép leánnak a' két lába között egy nagy alkotmas költője vagyon. Mikoron ezt meg látták volna a' Tsászfár az udvarbéliekkel, el tsudálokozána rajta, és nagy zene bona lön mind az egész udvarbéliek között; Mert némelleyek katzagják vala: Némelleyek pedig tsokorgattyák vala fogokat, és átkozzák vala a' Tsászfárnét, és mind az asziszony népeket, szidalmazván azonnak álnoklágokat. Es monda Dioclecian az attyának: Felséges Uram, és édes atyám; Felséged azt monda, hogy a' Tsászfárné igen szerette, ezt a' leányt: Ne tsudálokozzék felséged rajta; Mert többször hált ezzel, mind éjel mind nappal, hogy nem felségeddel. Es monda a' Tsászfár: Vaj gonosz álnok latorné; lám ez széles világon sem volt

áln

álnakb és latrab teremtettt állat te náladnál. Es meg hagyá, hogy mingyárást fejét vennék a' Tsászfárnénak, a' költogatós leányt pedig meg-égetnék. De a' Tsászfár fia monda az Attyának: Felséges uram; nem kell fogni a' törvénynek ki-adásával, hadd legyen nyilvánban minden ő vétke, annak-utánna úgy kell őtet meg büntetni. Felele a' Tsászfár: Am előtted vagyon, tselekedgyél a' te ítéleted-szerént véle.

XXXV. RÉSZ.

MINT MENTI A' TSASZAR FIA

mágit, és mint vádollya a' Tsászfárnét.

A Kkor szólván a' Tsászfár fia, monda az attyának: Felséges Uram, és édes atyám; mikoron felséged utánna küldöt volna a' Tsászfárnénak elztekléséből, meg-nézvén az én Mesterimmel az tsillagokat, ha jó volna éhaza jönnöm avagy nem, és úgy jelenték a' tsillagok, hogy ha meg-térnék mindgyárást, tehát szidalmaz halállal kellene meghalnom. De ha meg-térvén, és hét napig megtartoztathatnám magamat, és senkinek nem szólnék semmit, tehát meg-menekedném. Es ez az oka, hogy hét egész napig nem merem szólni senkinek, noha a' Tsászfárné fogna engem vádolni felséged előtt. Hogy én erőszakot akartam volna csevelni rajta, mind hazugság az. Erete volt

ugyan

ugyan minden-képpen, hogy reá vonnyon, és val-
tig ölelgetvén, meg-mutatá kebele-béli szép almá-
it, és hegyes köldökét-is; De nem teheté szerét.
Hogy pedig látá, hogy reá nem birhatna, úgy ofz-
tán kezde magát kormólni és ruháit szaggatni, a'
mint felseged-is akkor látta.

Ezt halván a' Tsászárs, igen meg-haragvék, és
monda a' Tsászárnénak: Oh te átkozott gonosz
és álnokfágos teremtet állat; Nem voltamé elég
tenéked, és a' te nagy monyu leányod? hogy még
fiamat-is reá akartad vonni? Akkor a' Tsászárné
eleibe esvén, kegyelmet kezde kérni. Monda a'
Tsászár: Oh minden rendbéli aszszonyi-állatok
között átkozottab és aláb való latorné! Nem egy
halált, hanem hármát érdemlesz.

Es ismét szolla a' Tsászár fia, és monda: Nyilván
vagyon szerelmes édes atyám uram felsegednél,
hogy ez te álnokfágos feleségednek hazugfágáért
mindennap akasztani vittenek. Mindazáltal az én
Mesterimnek okosságok és bõltéseségek által, az
isten engem a' haláltul meg-szabadított.

Monda a' Tsászár: Oh szerelmes
légyen a' szempillantás a' mellyen
hallak tégedet olly szépen disputálni. De az okos-
ság azt adgya előmbe, mint hogy a' te Mesterid is
néminémű hasonlatosságoknak szépen elő beszél-
lésevel szabadítottanak meg tégedet a' haláltól, így
azért te-is valami hasonlatosságból vött példa-be-
szédet, mellyet elménkbe be-foglalván, hogy

dámbak lehelsünk, szép rendely mi előttünk elő-
beszélly.

Felele erre a' Tsászárnak fia: Parantsolly tehát
kegyelmes Uram, hogy mindenek mig szóllásom-
nak véget vetek, tsendességbe és halgatásba legye-
nek, és vesztreglésekkel nékem bõtsületet tegyenek,
kit bizonyos büntetéssel meg-parantsolván, hogy
ekképpen az reá vetendõ törvénynek, mind én
magam, mind felseged, s' mind pedig Isteni és em-
beri törvény szerént-is legyen elég.

A' Tsászár pedig azonnal az udvari szolgákkal,
minden embereknek vesztreg létével és halgatással
való parantsolatot ada ki. Es annak-utánna az Tsá-
szár fia-is nagy szép hasonlatosságot kezde beszélle-
ni, a' mint következik:

XXXVI. R É S Z.

AZ IFFJU TSASZARNAK HA-
sonlatossága.

V ala edgykor edgy fő választott nagy
renden való Virézlõ ember, kinek tsak edgyet-
len egy fia vala, mint én tinékek. Kit õk igen
szeretnek vala. Ezt az atya meszfze földre edgy
bõlt Mesternek ajánlya, hogy azt az jó és tisztellé-
ges erkõtsõkben és deáki tudományba oktató és
tanítaná. Kinél mikor hét egész esztendeig tanule-
võlna, egykor haza kívánák õtet az õ szülei. Kül-
tök ezokáért levelet néki, hogy minden hallasz-

tas-nélkül haza jöjön, miképpen te-is engemet, haza hívattál. Az fia pedig engedvén az atyának, haza-mene, a' mint ő neki parantsolva vala az ő attyától. Kinek haza jövetelin az ő szüléi felette igen örülvén vigadnak vala, mivel hogy tisztes és ékesiffiú-is vala. Történék továbbá, hogy edgykor asztalhoz szüléi le-ültek volna, a' fiok pedig lenn forgolódván az asztali szolgálatnak gondgyát viseli vala. Egy Filemile az ablakon bé-repüle, ki tsuda mely gyönyörűségesen szól vala. Mellyet mikor a' Virézlő ember, az attya meg-látott volna, monda: Bizony ékeffen és gyönyörűségesen szól, bezzeg jól lenne annak dolga, kiez gyönyörűséges éneket értvén, és azt meg-magyarázhatná. Az fia pedig monda, hogy ő mind értene. De félne azon, ha meg-mondgya, hogy attyát meg-háborítaná. Monda az attya: Beszeld-meg fiam az éneklésnek az ő értelmét, és annak-utánna meg-látom, ha kellyené reád haragudnom, és az én feleségem, a' te anyád-is hallja meg. Akkoron az ő fiok el-kezdvén monda: A' Philemile jelenti, hogy én gazdag, nemes, és hatalmas ember léfzek. El-annyira, hogy ti mindnyájan tisztefféget téstetek. Kiváltképpen pedig atyám kezem mosodására való vizet tart, anyám pedig, kéz-kendő-tart, ez háborít meg-tikketek. Monda az attya: Soha te a' mig élsz, nem éred hogy én és a' te anyád szolgálynk tenéked. Mert meg-bizonyitom, hogy a' Philemile hamisan éneket, és hogy te-is hazudtál.

Mikor ezeket mondotta volna, fiát rá az tengerbe bé-veté, mondván: Ez az éneklésnek meg-magyarázása. De hol az úszásba felette igen tudós vala, a' tenger kőszálra úfza, kiinn harmad napig étlen. Harmad nap múlva mikor egy hajóval eve ott elő, az iffiú nagy éhség miatt kényszerítettve, a' hajós Mestert az evezéssel edgyüt meg-szólítá, és kéré őket az Istenért, hogy ott ne hadnáják őtet. A' hajósok mikor meg-látták volna az iffiúnak szép termetét, és ékes voltát, bé-vövék a' hajóbá, és idegen földre vivék őtet. Mikoron annak okáért a' ki fogó helyre jutottanak volna. Egy Városba való Hertzegnek árullyak vala az iffiat, mellynek el-is adák. Ki mikor észébe-vőtte volna, hogy az iffiú észéffen viseli magát, mindent reája kezde bizni, hogy szorgalmatoson végben vinne, és szeretvén őtet szépen tartya vala.

Idő járva, annak a' tartománynak Királya gyűlést hirdete, ugy hogy minden Urak, fő emberek, Hertzegek, és az egész birodalomban való szin nép a' tanátsba mind jelen lőnnének. A' Hertzeg pedig tudgya vala, hogy az iffiú nagy böltseséggel, észéfféggel tadománnyal tellyes volna, azonnal fel-ékesítettvén őtet, el-vivé magával.

Mikoron azért a' Király parantsolatya szerént mind jelen volnának, akkoron a' Király így kezdé beszédét: Szerelmes hiveim, hogy ez gyűlésünknek okát meg-értsétek milygyen, csak rövid beszéd-

elentem: Mert vagy eszem, vagy iszom,
mit tselekeszem, valami Hollók minden-
yülem forogván repeznek, el-annyira,
ő rettenetes reám való kákogásokat nagy-
al halgatom, kiken rettenetes nagy bánatom-
n. Hogy ha azért valaki közzületek olly ta-
lálkoznék, a' ki énnékem ezt meg mondhatná,
ezek miért kákognak és járnak utánam mindenütt
és hogy őket el is űzhetné tőlem, hogy többé vis-
sza én reám ne térnének, hogy az ő rettenetes ká-
kogásokat ne hallanám, leányomat annak feleségül
adnám, és holtom után minden jofszágomban örö-
kös birodalomban hadnám.

Mikoron ezeket a' Király elő-beszéllotte volna,
senki nem találkozik a' ki az ő kívánságára meg-
felelhetne, és eleget tehetne. Mert senki nem érti
vala, hogy mit akarnának ezek Hollók az ő iszonyu
kákogásokkal. Az iffiú pedig az ő urát a' Hertze-
get meg-szólitván, monda néki: Hogy ha a' Ki-
rály az ő fogadásának állana, én az ő kérdésére és
kívánságára eleget tennék, és meg-felelnék. Mon-
da a' Hertzeg: Meg-mondhatomé ezt, avagy írá-
som által bizvást meg-jelenthetemé a' Királynak?
Felele az iffiú: Nints drágább életemnél, kibe foga-
dom, hogy az ő kérdésére eleget tészek. A' Her-
zeg pedig leg-ottan a' Király eleiben. menván,
monda: Felseges Uram, ismérek egy bölts embert,
a' ki minden orában a' felseged kérdésére meg-fe-
lelhet. Hogy ha felseged, a' mit a' fejedelmek és
Urak

Urak előtt fogadott, azt ő néki bé-telleyesti, a' re-
kívánságodnak ő-is eleget téssen. Felele a' Király:
Az én országomnak drága Koronájára esküszöm,
hogy valamit fogadtam, abba álhatatoson meg ál-
lok, és bé-telleyestem nagy hűséggel. Halván ezt a'
Hertzeg, azonnal az iffiat a' Királyhoz vivé. Az
Király pedig az iffiúnak monda: Oh te jámbor
iffiú, meg-felelhetzé az én kérdésemre? Felele az
iffiú: Felseges uram, felsegednek kész vagyok meg-
felelni. A' kérdésnek feleleti pedig semmi nem e-
gyéb; hanem hogy három Holló jár utánad, vagy
lovadon, vagy kolyádon valahova mégy avagy
meg-jősz, ha kívánod meg-tudni, miért mivelik
ezt; Ekképpen fejtem meg ez te kérdésidet.

Lön egyszer, hogy egy bokor Holló, edgy hím
és egy nőstény, ki kőköttek volna az ő fiokat. A'
időbe pedig, abba a' tartományba nagy éhség táma-
dott vala, el-annyira, hogy az éhség miatt sok em-
berek, vadak, madarak és minden-féle állatok so-
kan meg-halnának. A' ki-köketett hollo-fiú a' fé-
szekbe hagyatott vala az anyjától, és soha hozzája
nem mégyen vala, mellyet mikor az apjok hollo-
látot vólna, a' nagy szűkségben-is valami nagy ne-
hezen az ő fiát táplalgattya vala. Mészze néh-
távozván, és eledelt szerezvén, fel-tardogaldogalá
el-annyira, hogy mint maga immár ugy repülhe-
vala. A' hollo-fiúnak el-szökött anyja pedig, mi-
kor egyszer az apjok hova nem vólna, haza jutta.
Látván pedig a' nagy hollo-fiát kíváná hogy ő néki

is közilenne hozzája. Az apjok hollo penig ellent tartván benne, szemére hányá néki, hogy a' nagy szükségkor árvalágra hadta volna, és így ezokon semmi közil és nyájaskodása is nem lehetne véle. Az annyok hollo penig ez beszéden igen felháborodván, monda: Hogy ő költötte volna és szülte volna is a' hollo fiát, melly miatt nagy fájdalmokat és háborúságokat szenvedett volna, azért igazabb dolog volna az, hogy ő az annyával élne inkább, hogy nem mint az annyát megvétvén, és tsak az apjok holloval társalkodnék. Es ez okon járnak felsege Uram utánad, mint edgy igaz és hatalmas bíró után, hogy ezeket megítélvén, igaz és méltó törvényt, avagy igazságot szolgáltattál ki ő nékik, és mellyikkel éllyen inkább az hollo fia. Es ha azt akarod, hogy ez után az hollok kákogási megzúnyyenek tőled, mondgy igaz törvényt és sententziát ki nékik, hogy ha az apjok hollovalé, avagy az annyokéval legyen inkább társasága, és edgyütt való élete? Es az után meglátod bizonyoson, hogy megfúznak a' kiáltástól, és elrepűnek tőled.

Akkor monda a' Király: Igaz és nem hamis sententziát mondok ezeknek a' mennyire én ez dologhoz értek, az én fejemenek Koronájára mondom, hogy, mivel az annyok hollo ilyen nagy szükségének idején el hadta volt az ő fiát, méltóak és illendőnek tetszik, hogy ez az ő fiával való társalkodástól, és véle edgyütt való éléstől, meg-

fosztattassék. Noha ő azt veti okul, hogy nagy fájdalmokat és nehéz nyavalyákat szenvedett az szülésbe. De arra azt felelem, hogy a' fájdalom és bánat öröme volt akkor néki, mikor látta, hogy az ő mezitelen fia a' fészekben elevenen van. Holott peniglen az apjok szintén ugy tenyészhet és nemzhet fiakat, és a' szükségnek idején atyai voltát is megemlekezvén megmutatta, mondom hogy az ő fél-nevelt fiával éllyen, társalkodgyék és barátkozzék, az annya penig ne társalkodhassék. Mikoron azért a' hollok eszékbe vötték volna ezt a' sententzia ki-mondást, nagy kiáltással elrepűlenek, és az után nem láttatának a' Királytól.

Es szólta a' Király az iffiúnak, s' monda: Kérlek mond meg ki neved? Felele az iffiú: Alexander énnékem nevem. Monda a' Király: Oh én szerelmes fiam, ennek utánna atyád akarok lenni, és hogy ha történik, hogy az én leányomat feleségül vészed magadnak, bizonyára Egyiptusnak Királya lesz.

Mikor azért az iffiú a' Királynál sokáig laknék, mindenek igen szeretik vala őtet. Tufakodásba és bajvivásba mindenkor győzedelmes vala. Elannyira, hogy immár senki nem mér vala szembe menni véle.

Ugyan az időbe vala egy Tsászárság, kinek Cyrus vala neve, ki az ő szép és tisztes természetével és nagy bőltsefével mind ez egész földön való fejedelmek,

ket fellyül hallad vala, kinek ékeflégét és tökéletes drága erkölcsét, drága köveknél, aranynál, ezüftnél, és minden drága Tsászári öltözetnél, a' Király inkább kívánnya vala látni. Ezt meg-értvén Alexander, az fogadot attyához bé-menvén, monda: Mind ez világ a' Cyrus Tsászárt ditsiri. Ezokon ha feleséged jó akarattya, el-megyek ő hozzája szolgálni, tsak azért, hogy az ő börtsefégét meg-tanuljam. Felele a' Király: Jól tetszik énnékem. Azért végy hozzád bővön aranyat, ezüföt, és vidd el veled. Mindazáltal ha alkolmatos először az én leányomat fiam Alexander vid haza feleségül. Felele Alexander: Ments-meg feleséges Uram, mig meg-jövök ismét. Monda a' Király: Holott ez légyen kívánságod, engedek tenéked. Alexander pedig el-butsuzván az attyától, szép öltözetekkel és vitézi szerzsámokkal, fel-ékesített sereggel meg-yen vala a' Tsászárhoz. Kihez mikor jutott volna, térdet fejet hajtván, ékefen köszöne a' Tsászárnak. A' Tsászár székiből fel-kelvén, és őtet meg-tsokolván, monda: Hol vagyon a' te lakó helyed? Felele Alexander: En az Ægyptiai Királynak fia vagyok, és jöttem Tsászari méltóságodhoz, hogy ha hatalmasságodnál kedves volna szolgálatom, szolgálnék. Monda a' Tsászár: Mind éltig jól légyen tenéked, örömmel akarom szolgálatodat venni, és te énnékem Asztalnakom légy, és étkemert fogjad. Felele Alexander: Kész vagyok minden kívánságodnak, és paranc-

tsolatidnak engedni. Akkor a' Hopmester lakó helyt matata néki. Alexander pedig börtsen víseli magát mindenben, kiért a' Tsászár felette kedvellé őtet. Nem sok idő múlva az Isracliták Királya fia-is szolgálni mene oda, kinek neve Ludovicus vala, ezt-is igen szereti vala, ezt-is ekképpen fogadá bé, meg-tudván lakó helyét. Kit mikor meg-kérdet volna, monda: Vagyok az Isracliták Királynak fia, nevem pedig Ludovicus. Monda a' Tsászár: Alexander énnékem Asztalnakom, te pedig Pohárnakom légy. Mellyet Ludovicus a' Tsászárnak tisztefféggel meg-köszöne. Es ad-őket edgymáshoz, kik annyira hasonlók valának edgymáshoz, hogy meg nem ismérhetni vala őke edgymástól, kik felette igen edgymást szeretik vala. Ennyibe Alexander különböz vala, hogy erős vastag egésféges testtel bir vala, Ludovicus pedig keskenb testtel és vékonb erővel is bir vala. De az ő ábrázattyokba és magasságokba egymáshoz illenek vala.

A' Tsászárnak pedig vala edgyetlen-egy leánya Florentina nevű, kire az attya halála után az Ország nak birodalma kell vala szállani. Mellyet a' Tsászár igen szeret vala, mert szép termetű és ékes vala kinek magán való udvara vala. Es minden nap mikor immár az ebéd fel-akarna kelni, kiváltképpen való drága étket vífznek vala a' Tsászár asztalán, az ő tiszteffégeért. Mert ez földi fejedelmek gazdagsággal és méltósággal fellyül hallad vala.

Es mikor

Es mikor többet nem akar vala enni a' drágán készült étkekből, Alexandertől bé-fzokta vala küldeni, melly által Alexander a' leánynak szeretetebe és kedvébe jutot vala. Történék azért egykor, hogy Alexander az étkek el-készítésébe volna foglalatos, Ludovicus pedig viselé az Asztalnakfágot Alexander helyett, el-annyira, hogy a' drága étket is ő vinné-bé a' Tsászárlányának, mellyre mikor a' leány szép szemeit vetette volna, azonnal meg kérdé kinek hinák, és honnét való volna. Monda Ludovicus, hogy ő az Israeliták Királya fia volna, és hogy az ő attyának szolgálna mostan. A' leány monda, hogy jól vagyon, légyen szerentsés a' te dolgod-is. Mellyet Ludovicus meg-köszönnén, el-méne előle. Azon-közbe senki nem vala ki pohárt töltene a' Tsászárnak. Kit mikor Alexander észfébe vött volna, a' ki az ő tárlának tisztit viseli vala, a' Tsászárnak gyorsan pohárt tölte. Minek utánna penig az ebéd fel-költ volna, azonnal le-ekvék Ludovicus ágyába, kit mikor Alexander meg értett volna, hozzá mene, és monda: Oh én szerelmes társom Ludovice, mond-meg énnékem, mitsoda nyavalyád vagyon? Felele Ludovicus: Felette nagy véletlen nyavalya talált, kiből jól ifjnérem, hogy meg-gyógyulásom nem leszen. Kérdé ismét Alexander, mi oka lehetne ez hirtelen nyavalyának, és mitsoda tagjába volna a' fájdalom? Felele Ludovicus: Szivembéli nyavalyám. Monda Alexander: Tudom én honnét esett ez az nyavalya

valya rajtad. Mikor itt nem létembe a' Tsászárlány asztalárul való drága étket a' Tsászárlányának fel-vitted, annak szépsége és ékes termete sebhette-meg szivedet. Felele erre Ludovicus: Oh szerelmestársom és barátom Alexander, soha az ég alatt egy tudós orvos-is ilyen igazán meg nem mondhatta volna e' nagy szertelen való nyavalyám, mint te meg-mondád. Tud-meg azért szerelmes társom, hogy énnékem meg-kell ebbe hálnom. Monda Alexander: Légy bátor szivel, melletted leszek, nem halsz ez nyavalyába meg. Ezek-mind így levén, Alexander a' házból ki-méne a' városba, és maga saját pénzen egy szép selyemből szót keszkenőt, ki drága kövekkel és gyöngyökkel fel vala ékesítve, nagy drága áron meg-vón, és Ludovicusnak neve alatt a' Tsászárlányának, Florentinának vivé, mellyet mikor a' Tsászárlánya meglátott volna, monda: Oh jó Alexander, vallyon hon vötte Ludovicus ez nagy jószágot? Miért ajándékoz engemet ez ajándékkal, holott engemet még csak egyszer látott? Felele Alexander: Felféges asziszonyom, mert ő az Israeliták Királya fia, a' ki minden-féle drága szépséggel és gazdagsággal bővölködik. Miért pedig ez ajándékot adta felfégednek, tudgyad hogy hozzád való szeretetiből, és érted meg-betegedet, ha meg-hal, felféged leszen oka, vigasztallya-meg azért felféged. Monda a' Tsászárlánya: Alexander, illy tanácsot adtze énnékem, hogy az én szüzességembe és hirem nevébe

be kárt vallyak. Ezt ha más adná is énnékem tanácsul, néked intened kellene róla, hogy ne mivel-ném, de látom hogy holtomat kívánod. Mennyi-el előlem, soha eszemben sem volt, nem is mivel-lem; mert minékünk semmi jónk belőle nem kö-vetkeznek, azért többé erről meg se emlekezzél. Ezeket halván Alexander, fejet hajta, és ki-méne-előle. Harmad nap múlva ismét a' Városba méne, és Ludovicus hire nélkül ismét maga pénzével drága szép kőveket és gyöngyöket vón, mint an-nak-előtte. Azokat is Ludovicus neve alatt az a' Tsászfár leányának bé-mutatá. Ki mikor on e' drá-ga szépséget meg-látta volna, Ludovicushoz kön-yebb és lágyabb szível lön, és monda: Bizony igen tsudálokzom jó Alexander, hogy te engemet mennyiszor láttal, magad el-hagysz, és másnak szol-gálgván, te nem kérsz engemet. Felele Alexander: Nem felettéb indit fel engemet ez az ok, mert az nekem kedves baráttya vagyok, azt szinte ugy kell szeretni mint önön magát. Ezokáért az Istenért ne hadd ötet, hogy éretted meg-hallyon. Monda a' Tsászfár leánya: Eredgy-el előlem, ne ints többé vefféle dologra. Mellyet halván Alexander, el-méne-előle. Es harmadszor akképpen tselekvék, mint annak-előtte. Es mikor a' Tsászfár leánya meg-látta volna, akkor is el-vővé tőle az ajándékot, és monda: Ha egyéb nem lehet a' dologba, mennyi-el, és jelents meg Ludovicusnak, hogy a' mikor n' kar jőjön-el, és az én ajtómat nyitva talállya. Mel-lyet

lyet halván Alexander, mene nagy örömmel az ő baráttyához, Ludovicushoz, és monda: Légy vigan és ne bankodgyal, mert a' Tsászfár leányat arra birtam, hogy nem akarattya kívül-is néked enged, és valamikor hozzá mégy, készen találod. Mikor ezt Ludovicus hallotta volna, mint egy mély álomból fel-ferkéne, és ugy tetfzék, hogy mindgyá-rást meg-gyogyula. Es éjel hozzája menvén, az ő kívánsága szerént vele mulata, és hála. Mikor ez meg-lőtt volna, és az szeretet-is egymás közt meg-erősöbött volna, mind annyiszor a' mennyiszor akarja vala, hozzá mehet vala, és kívánságok-sze-rént egy-mással gyönyörködnek vala kit immár a' Tsászfár udvarabéli szentelt Vitézeknek-is tudnak vala, és mindenütt hire el-terjede, hogy Ludovicus a' Tsászfár leányát Florentinat meg-szeplőfitette volna. A' fő szentelt Vitézek pedig tanátskoznak vala, hogy étszaka fegyveres kézzel reá ütnének, és Ludovicust meg-ölnék. Mellyet mikor Alexan-der meg-értött volna, ő-is fel fegyverkezvén elle-nek állá az ő társaival, és az ő társáért kész volt ő mindenkor meg-vinia. Mikor ez meg-lőtt volna, es látták volna a' fő szentelt Vitézek, hogy Alexan-der ő ellenek állana, Ludovicust Florentinához minden bántás-nélkül engedik vala menni, és sem-mi boszszuságot neki nem tésznek vala. Mert Ale-xander mindenkor kész vala meg-vini az ő társa-ért. Ez dologba pedig semmi hire nem volt Ludo-
vicus

vicusnak. De a' Tsászfár leányánál minden dolgok nyilván voltak.

Azon-közben pedig történék, hogy Alexandernek levelet írának az ő atyjának udvarából, hogy Egyiptusba az ő atya meg-holt volna, és hogy ő mennél hamarébb haza sietne, hogy bírná az atya helyében az Országot.

Alexander pedig el-olvastván a' levelet Ludovicus-fal, a' Tsászfár leányának is meg-mutatták a' levelet, hogy Alexandernek haza kellene menni minden ok veletlen. Kiért mind ketten igen nagy bánatba esének. Akkor Alexander a' Tsászfárhoz gmenne, és el-butsuzván, monda: Felsőges és hatalmas Tsászfár, hazámból küldöttnek levelet, mellyben értem az atyámnak halálát, ezokon könyörgök te hatalmasságnak, hogy legyen szabad menésem gaz én atyám házához. Mind-azon-által, hogy nem mint hatalmasságnak nehézségére lenne az én el-menetelem, inkább akarom hogy el-vesztizen minden Királyi gazdagságom.

A' Tsászfár erre felelvén monda: Bizonyára az én tőlem való el-távozásodon bánkodom, és neheznek tetszik énnékem, hogy most udvaromból el-ménisz, mindazonáltal ez nagy szükséges dolgaudban téged meg nem tartoztatlak. Így azért, Isten árgyén jó szerentsével és békeséggel házadhöz. Ha még szükség, végy hozzád kintsemből annyi kőldéget és gazdagságot, aranyat, ezüstöt magadnak, kivel bővön bé érjed utadat, mellyet jó akaratomol adtam.

Ale-

Alexander pedig ezt meg-köszönnvén a' Tsászfárnak, és az után a' Tsászfárt az ott jelen lévő fő-fő Urakkal és Hertzegekkel meg-követvén el-butsuzék. Mikor pedig az útnak eredne, Florentina és Ludovicus két egész mély-földig kísérek őtet. És mikor a' tőlök is Alexander el-butsuznék, mindenik fir vala, és nagy keferűséggel válnak-meg egymástól. És a' Tsászfár leánya monda Ludovicusnak: Nem ok-nélkül vagyon most a' mi fíralmunk az Alexander el-menetelin, mert hogy ha ő nem lőtt volna, te én velem soha nem közösültél volna. Mert ő te hied nélkül háromszor vót énnékem drága szép kőveket és gyöngyöket, és a' te neved alatt hozta énnékem. A' te ellenségid leselkedésnek keményen ellenek állott, ki még életét is te éretted nem szánta volna el-vesztetni. Azért szükség minékünk bánkodnunk az ő tőle való el-távozásan. Monda Alexander: Ne szomorkodgyatok szerelmes barátim, mert az énnékem hagyattatott országot kezemhez kell vennem. Én azért titek az Istennek ajánlak. De még egy dolog vagyon hátra, mellyet tenéked szerelmes barátom Ludovice meg-mondok: Immár négy egész esztendeje vagyon, mitől fogva a' Hispanusok Királyának fia ez tiszter kívánnya vala, kinek neve Geydon, mihelt ez az én meneteletem meg tudgya, leg-ottan ő a' Tsászfárhoz jó, és a' minémű tiszter a' Tsászfárnál kíván, meg-nyeri.

K

Attuk

Attul a' Tsászfár leányát alattomban igen meg-nyörizzed és oltalmazd, mert ha értésére eshetik, hogy néked közöd volt vele, tégedet azonnal a' Tsászfárnál bé-vádol, és halálra ítéltetvén meg-ölnék. Erre Ludovicus felele: O Alexander minden dolgomba a' mint lehetokoffan meg-oltalmazom magamat. De egy dologra kérlek téged hogy meg-miveld. Kérdé Alexander, hogy mi volna az az az dolog? Ludovicus monda: Vagyom nálam egy gyűrű kiténnékem az én anyám adott, azt néked ajándékon adom, hogy mind örökké az te bűnűidbe visellyed és hordozzad. Hogy valamikor azt látándod, én roham meg-emlekezzél. Alexander pedig tőle a' gyűrűt el-vővén, az után nagy szép áldásokkal Istennek ajánlván őket, tőlök el-válék.

A' hű Alexander haza méne azért nagy jó egészségbe és erőbe az Ægyiptusba. Annak-utánna nem sok idő múlva a' Hispanusok Királyoknak fia, Geydon, meg-érté, hogy Alexander a' Tsászfártól el-ment volna, nagy fietséggel a' Tsászfárhoz jutván, alázatoson ajánlya vala az ő szolgálattját, és könyörög vala hogy venné udvarában szolgálatra. Monda a' Tsászfár: Szinte jokor jutottál hozzám, mert Alexander el-ment tőlem, és ennek helyébe állatlak. Kit ő igen meg-köszöne a' Tsászfárnak. Lőn azért egyszer, hogy a' Tsászfár Alexandert, igen ditsirné. Felele Geydon: Hatalmas Tsászfár, ez felsegednek nagy gyalázattjára volt. Kérdé a'

Tsá-

Tsászfár; hogy miért mondaná ezt? Felele Geydon: Felsegednek egy leánya vagyon, kit Ludovicus annak izgatása és álnokságos tanácsa által meg-szeplőtített, és valamikor akarta véle hált. Kit mikor a' Tsászfár hallott volna, el-íszonyodék ez rettenetes dolgon, és nagy haragra fel-gerjede. Történék ugyan akkor, hogy az Palotában általmenne Ludovicus, kit mikor a' Tsászfár látott volna, parantsolá hogy oda hinák, kinek monda: Mit hallok én te felőled? ha igaz, meg-halász érette. Kérde Ludovicus, hogy mi volna? Felele Geydon: Meg beszéltem ő felsegenek, hogy sok időtül fogva leányával közösködöl, és hogy az úgy légyen, fegyveremmel edgy hagyott napon meg-bizonyítom. Monda Ludovicus: Kész vagyok én-is veled meg-vini, ez te hamis vádolásodért, és tégedet meg-ölvén meg-bizonyítom, hogy te én reám hamissan és undokul hazudtál. Es a' Tsászfár napot hagyta az viadalra.

Ezek meg-lévén, Ludovicus a' Tsászfár leányához menvén monda: Jaj énnékem és az én életemnek, meg-kell hálnom, a' mit lám Alexander ennek előtte jövendőt volt, igen igazak voltak, és fejemre tellyesedtek. Mert Geydon engemet a' Tsászfárnak bé-adott, hogy én te veled háltam, melly dolog meg, bizonyítására bajt akar velem vini. De tudod nyilván és mások-is tudgyák, hogy Alexander én nálamnál erősb, és hozzá hasonló erővel itt az udvarba senki-is nintsen, én pedig igen erőtelen és

vékony testtel bírok. Monda a' Tsászárlánya: Ha egyéb ez dologban nem lehet, az én tanácsomnak engedvén, siess a' Tsászárhoz és mond ezt; hogy mostan hoztak atyádtul levelet, ki halálos ágyában fekvén, parantsollya hogy minden ok vetetlen haza siess, és ha halála találkoznék lenni, reád szállana az Ország. Ezokáért szükség, hogy az bajviadalnak napja halladékba mennyen, és kérjed hogy olly napot tégyen, hogy arra megérkezhesél, a' mint az én szívem mondgya ezt meg nyered. Mellyet hogy megnyerhes, sietséggel meny Alexanderhez, és őtet feletteigen kérjed, hogy az én hozzám való szerelmeért, és a' ti egymás közt való barátságtokért, ez mostani nagy szükségedbe légyen segítség, és vion megéretted Geydonnal. Mert ti olly igen hasonlatosok vagtok egymáshoz a' ti ábrázatokban, hogy senki titeket is nálamnál egyéb meg nem ismérhet, ha ezt miveled, a' reád következő nyavalyából megmenekedél. Ki mikor ezt hallotta volna, monda: Bezzeg hasznos tanács ez. Es mindgyarást a' Tsászárhoz menvén Ludovicus, térdet fejet hajtván könyörög vala az Tsászárnak, hogy őtet atyához menni engedné, mert halálos ágyban volna. Ezt ő neki megengedé, de illy ok alatt, hogy a' meg-hagyott bajviadalnak napjára megjőjön. Ludovicus ismég könyörge a' Tsászárnak, hogy ha lehetséges volna valamikevés idővel hallasztaná tovább az ütközetnek napját, kire ő is megérkezhetnék. A' Tsászár erre

erre kegyelmesen felelvén monda: Tovább hallasztom a' viadalnak napját, de ha az hagyott napra meg nem jössz, valahol annak utánna megfoghatnak, fejed esik-el, azt parantsolom. Felele erre Ludovicus: Minden kétség-nélkül és késedelem nélkül arra a' napra megjövök. Ezek után a' Tsászárnak jó akarattya megköszöné. Es sietséggel mégyen vala Egyiptusba Alexanderhez. Kinek jelenlétét Alexander hogy megértette volna, igen örülvén eleibe méne. Es mikor szembe jutottanak volna, nagy örömmel megölelgetvén edgymást sokollyák vala. Ludovicus pedig monda: Oh szerelmes barátom: Mostan tellyességgel az én életem te kezédbe vagyon, és megjelenté mint történt volna dolga a' Geydonnal. Tudod szerelmes barátom Alexander, hogy te én nálamnál erősebb és egészségesebb vagy, én pedig nyavalyás és erőtlen, mostan azért engemet hozzád Florentina borsátot, hogy te énnékem segítséggel légy. Ha pedig meg nem segítesz, oda vagyon az én életem. Alexander kérdé, ha tudná-e valaki egyéb ez dolgot, hogy most ő hozzája jött? Monda Ludovicus, hogy senki egyéb nem tudná a' Tsászárlányánál Florentinánál. Es mikor ezeket mind megmondotta volna, az után a' földre lábaihoz leborula Alexandernek, és keservesen kezde sirni Ludovicus. Kinek Alexander monda: Mond meg énnékem mellyik napot hadták a' bajviadalra. Ludovicus a' hagyott napot megmondá. Megszámlálván azért,

Alexander, monda. Hogy ha ez egy éjel ithon maradok, semmiképpen a' meg-hagyott napra el nem érkezem.

Továbbá tudgyad szerelmes barátom, hogy én mostan akarom haza vinni feleségül a' Királyi leányát a' holnapinapon, kiután én-is a' Királyi nevet viselem. Léteznek itt sok szántalan vitézlő személyek, fő Urak, Herrzegek, és ha tsak egy napig késem-is, te el-vezted dolgodat. De hogy nem mint tégedet el-hadnálak, Mátkámat és országomat inkább el-hagyom. Azért én-is a' mit reád bizok légy hű hozzám abba. Itt légy azért az én képembe, és viseld gondgyát a' menyekezőnek. Es mikoron az ágyas-házba menéndesz, légy hű hozzám. Es mikor ezeket mondotta volna, lovára fordulván nagy sietséggel a' Tsászárhoz mégyen vala Ludovicus helyet. Ludovicus pedig feleségül haza vivé a' Király leányt Alexander képében. Es minek-utánna a' nagy és drága készülettel szerzett lakodalom meg-lőtt volna, és még jól bé sem fetétedett vala, az ágyas házba edgyütt a' Király leányával viszik vala, ő pedig éles szablyáját ki-vonván, helyhezteté közikben, hogy a' Király leányának testét az ő rešte semmiképpen ne illetné. Mellyen a' Király leánya felerte igen tsudálkozik, de tsak edgy fzót sem szolla hogy miért mivelné ezt. Es mindugy tselekedék, mig Alexander távuly lön. Továbbá mikor immár Alexander a' Tsászárhoz sietséggel jutott volna, monda a' Tsászárnak: A-

tyámat

tyámat halálos ágyban hadtam hatalmas Tsászárral, de az én hitemet hogy meg ne fzegjem, meg-jöttem ismét a' baj-viadatra, és vigan meg-akarok vini. Monda a' Tsászár: Jól és hűségesen tselekedted.

Florentina pedig mikor meg-értette volna, hogy Alexander Ludovicusért el-jutott volna; fölötté igen nagy örömbel lön, és őtet titkon hozzá hivatvan mindgyarást nagy szeretettel fogadá, meg-tsokolá. Es monda: Bizony boldog volt az a' nap és ora, a' mellyben fogontattál volt, és születtette volt-is. De mond-meg kérlek hon hagyád Ludovicust, ő pedig meg-beszéllé minden módon néki. Kit meg-köszönnén a' leány szépen. Es az ő Kamorájába Ludovicus helyett mégyen vala, ahol senki ő nálánál egyéb nem vala, és minden gyanúság nélkül Ludovicusnak vélik vala az egész udvar népe. De tsak egyedül ez dolgoz Florentina, az Tsászár leánya tudgya vala.

ITT ALEXANDER IMMAR
Geydonnal Ludovicus helyen
bajt vi, és győzedelmes
léssen.

AZ baj-vivásnak hagyott napjára vir-
radvan, minek-előtte a' köz hagyot helyte,
minia mennének, Alexander a' Tsászárnál Geydon
helyen létebe ilyen beszédeket szólla: Hatalmas
Tsászár, Geydon hogy én reám és a' Felféged leán-
yára hamissan hazudott, és vádolt, ez mai nap vi-
gáz módra meg-viván, az ő veszedelmével meg-
bizonyítom. Viszont Geydon-is monda: Sőt
Felfégedet meg-ölvén, bizonságul hagyom, hogy te
Földed széplősttetett meg Florentina.

Es ezeket szolván, lovokra fel-ülének, keményen
és nagy sebességgel mennék vala őszve, mindenik
kemény és nagy tsapásokkal egymáson ejtven mind-
nap estig szörnyen vivának. Végezetre osztán A-
lexander erősb lévén Geydonnal, meg-győzé, és
fejét éles szabtyájával el-űtvén, a' Tsászár leányának
vivé, ki nagy örömenek miatta a' véres fejet kezébe
ragadván, az ő attyának a' Tsászárnak bé-vivé, és
fel-szóval monda: Imé hol vagyon amaz hamis-
mulónak feje, a' ki hamissan bé-vádolt engemet,
Földed.

Továbbá, mikor a' Tsászár meg-tudta volna,
gy Alexander volt volna a' kit Ludovicusnak
alít

alít vala, és győzedelmesvólna, hozzá hivatván
monda ő néki: Szerelmes szolgám Ludovice,
mind tenen magadat, s' mind az én leányomat e'
mai nap a' haláltól meg-mentetted. Azért én ná-
lam ennek utánna szerelmeresb léssz. Felele erre
Alexander. (Mert a' Tsászár nem ismérheté meg,
és monda: A' hatalmas Isten, ki mennyégbe lakik,
ő az ki meg-tartya az ő benne bizokat. De ha tet-
szik felfégednek, kérem felfégedet, hogy engemet
az én atyámhoz, kit halálos ágyban hadtam nagy
beteg, bortsás haza, mert most is csak nagy sie-
tséggel jöttem a' viadalra, és ha meg-könnyebbe-
dik, azonnal viszsa térek. Monda a' Tsászár:
Ennekem-is felette igen terzik, csak hogy hamar-
fággal hozzánk jőj, és én tőlen mindent a' te
kévanságod szerént meg nyerhetz. Alexander
onnat el-indulván az ő háza népéhez siet vala.
Minek utánna haza érkezet vólna, Ludovicus őtet
látván, felette nagy örömben lön és monda: Sze-
relmes barátom Alexander, kérlek mond meg
mint vitted véghez igyemet? Monda Alexander:
Sietféggel meny-el haza a' Tsászárhoz, és ő néki
mint ennek-előtre szolgály, mert én fel-fogadtam
hogy viszsa megyek. A' te ellenfégedet meg-
győzvén fejét vévén, győzedelmes lőttem. Kit
Ludovicus nagy tiszteféggel meg-köszönvén, és
monda: Elete mettsak tenéked köszönöm, mert
te tartottad azt meg énnekem, azért neved mind
örökké bortsüllöm. Onnat azért Ludovicus ismét

vízfza-méne a' Tsászfárhoz, és a' Florentinához, az ő szerelmesfzeretőjéhez, nagy sietséggel.

Alexander pedig bé-menvén az ő Királyi Palotájába, és éjel a' Királyné afzfzonnyal hála, kit szépen és gyönyörűsegesen véle beszelve, tsokolgat és ölelget vala. A' Királyné-afzfzony pedig monda: Ideje volna immár a' fzeretnek jelenségét meg-bizonyítani. Kinck monda Alexander: Miért mondod azt? Amaz pedig monda: Nemde minden éjel, ennyi időtől-főgva, és feleségül vőtel engemet, még-is mindenkor meztelen szablyádat közzénk helyhezteted? hogy a' te tested az én testemet ne illetné? Mellyet mikor Alexander meg-hallott volna, gondolá szívébe, hogy az ő barátja Ludovicus hiv vőlt volna hozzája, és monda: Oh én szerelmes jegyesem, nem gonosz akaratból vőlt ez, és semmi hamis sziből-is nem tselekedtem azt. Hanem a' mint köz-példába szokták mondani; hogy az afzfzonyi-állatok természetekben igen változók, azért kilértettelek meg tégedet. Mellyet mikor a' Királyné hallott volna, magában így kezd gondolkodni: Hogy ha te illy boszfzsúságot és idegenséget mutattál én hozzám, s' így próbálgasz engemet, meg-hidd hogy meg-boszfzullom ha modot találok benne. Mert soha hozzád ezt nem véltem volna, hogy ezt tselekednél velem.

Nem fok idő múlva a' Király udvarába edgy fővitézt felette igen kezd a' Királyné-afzfzony fzeretni,

retni, el-annyira, hogy titkon tanátsot kezdének tartani, hogy Alexandert meg-ölnék. Mérget elegyitének azért Alexandernek mind ételébe és italába, mind-az-által meg nem hala tőle, hanem igen meg bél-poklosula, mellyet mikor az Ország béli fő fő Urak eszekbe vőttek volna, ezt mondgyak vala: Egy bél-poklos se birja a' mi országunkat, és azokáért ők fel-támadának, és országbo ki-űzék.

Annak-utánna nem fok idő múlván, mikor mind a' Tsászfár, s' mind az Israéliták Királya megholt volna, és immár tsak Ludovicusra szállot volna az ország gondgya, és minden birodalom hatalmában volna. Melly dolgot Alexander mikor meg-értett volna, így gondolkodik vala magában és monda: A' Ludovicus énnékem felette igen jó barátom, és Tsászfárrá tétetett, hozzá menni fietek. Fel-kelvén azért étfzaka egyedül, és edgy pártzá vővén kezébe, Ludovicushoz fiet vala. Mikor azért a' Tsászfár várához fok bél-poklosok, fekélyek és szegények gyűlnének, hol varván a' Tsászfárnak alamifnáját, kik közzé Alexander-is űlt vala. Es mikor egy kevesse ott űlt volna, történék hogy Ludovicus Tsaszfár menne ott elő az ebéd ő helyre. Kimikor asztalhoz űlt volna, az Alexander, k annak-ellőtte Király vala, zörgetni kezd az ajtón. Az ajtón-álló pedig ki-jővén, kérdé hogy mit zörgetne? Felelenéki Alexander és monda: En nyavalyás ember, ki fekélyekkel és bél-poklosággal

rakva vagyok, és én a' ki mindeneknél meg-utáltatott és el-vettetett vagyok, kérlek tégedet az Istennek neveért és a' Király Alexanderért-is, hogy bortsáls-bé, hogy ottben a' Tsászfár előtt a' földön ül-vén, ehessem. Monda az ajtón álló: Tsodálom hogy azt kívánod tőlem? Mert szinte most kezdet a' Tsászfár az ebédhez. Mind-az által mivel hogy az Isten neveért kérsz, im meg-jelentem a' Tsászfárnak a' te kívánságodat. Akkor mene hamar az Tsászfárhoz, és monda: Itt kin egy szegény ember vagyon, ki fekélyekkel és bél-poklofsággal rakva. Fellegednek könyörög az Istenért és az Alexander neveért, hogy őtet bé-ereszszem, és a' földön felleged elő-tegyék. A' Tsászfár hogy az Alexander nevezetét hallá, azonnal parantsolá hogy bé-botsáffák, ha add látná ki volna, és ő előtte ennék. Az ajtón álló pedig a' Tsászfár akarattyár értvén, azonnal bé-ereszte, és hagyá hogy asztal előtt a' földre ülne. Mikor néki ezek meg-engedtettek volna, ismét szólla a' szolgák közzül egynek, és monda: Szerelmes barátom, kérlek az Istenért és az Alexander neveért, kérjed a' Tsászfárt hogy engemet hadgyon az ő pohárából innya. Monda néki a' szolga: Mint hogy az Istenért kérsz, meg-mivelem. De nem emberséges dolognak itélem lenni, hogy te abból igyál, mert tudom hogy ha te abból iszol, soha többé a' Tsászfár abból nem iszik. Mellyben a' szolga el-jarván, meg-jelenté a' Tsászfárnak. A' Tsászfár pedig halván Alexander nevét, mindgyárt paran-

parantsolá, hogy az önnön pohárát meg-töltenek és néki adnák, a' mellyből maga iszik vala. A' szolga jo borral ottan meg-tölté a' Tsászfár pohárát, és Alexandernek adá, hogy mind meg-innyá. Kit Alexander meg-ivék, és a' gyűrűt mellyet Ludovicus nékie adott vala, egymáshoz való szereteteknek bizonyosságára, a' pohárba ereszté. Es monda a' szolgának: Kérlek szerelmes barátom, hogy a' pohárt ez gyűrűvel edgyütt mutasd-meg a' Tsászfárnak. Mellyet mikor a' Tsászfár meg-latott volna, azonnal meg-ismére, és monda magába: Vagy Alexander meg-hólt, vagy penig ez fekélyes és bél-poklos ember ő tőle lopta-el. Es azonnal parantsola fejére és életére, hogy addig sohová ne menne, míg vele nem szállana. Alexander vállal vonitván; monda: Hogy nem mégyen és kész a' Tsászfárnak mindenben engednie. Fel-kelevén azért ez ebéd, parantsola hogy a' bél-poklos embert hozzá hinák, kit a' Tsászfárnak titkos házába vivék a' Tsászfárhoz, kitől kérkezkedni kezdvén monda: Kérlek tégedet, mond-meg énnékem, hol vetted te ezt a' gyűrűt? Ki monda: Uram ismérédé a' gyűrűt? Felele a' Tsászfár: Jól ismérém, mert régen ez a' gyűrű enyim vólt, és én adtam vála Alexandernek. Alexander pedig felele és monda: Ezt bizonynál mondom fellegednek, hogy valakinek ez gyűrűt adtad vólt, azon adta viszsza mostan, és ha nem tudnád én vagyok az Alexander. Kit mikor a' Tsászfár hallot volna a' földre borulván felette igen kefer

refen fira, és ezeket mondgya vala: Oh szerelmes barátom Alexander, lelkemnek és életemnek jobbrésze! Miképpen rútult-meg illy igen a' te szép tested, és ékes drága termeted. Kinek felettéb vala a' te én hozzám való szerelmed és hűséged? Felele Alexander: Mikor a' mezitelen éles fegyvert te közöztted és a' Királyné között étszaka tartottad, azt a' Királyné gonosz végre magyarázta, nehéz szível szenvedvén. Es annak-utánna egy fő Vitézt meg-szeretett, kivel mindennap paraznázkodott. Azok ketten adtanak énnékem mérget az én ételembe és italomba, ki miatt ez bél-poklofságban estem, Mikor ezeket a' Tsászfár hallotta volna, az földről fel-kele, és meg-tsokolván mondá neki: Oh én szerelmes barátom Alexander, tellyes szívemből bánom ez te esetedet és nyavalyádat. Mit kell immár énnékem tselekednem, mert éretted meg-halok. Kérlek édes barátom békeséggel szenvedgyed ez fájdalmat. Imén bölts és tudos Doctöröket és orvosokat világ szerte szerént kerestetek és hozatok, hogy tégedet ha lehet ez nyavalyából meg-gyógyítsanak. Eskérlek hogy te magadat senkinek meg ne jelentsed, de kivált-képpen Florentinának mert felette nagy bánatba és buba esnék miattad. Ezeket mikor meg-hadta volna Alexandernek, az után minden féle szűkségére, házra, ételre és itálra, ruhára, gondot visel reája. Annak-utánna mind az egész Országba széllyel követekebotsáta, és parantsolatot adván ki, hogy a' fő tudó Docto-

Doctörök minden késedelem nélkül hozzája sietnének.

Nagy fok bölts tudos Doctörök gyülekeztenek vala azért hozzája kiknek jelen léteken a' Tsászfár igen örül vala, és kezdéjhozzájok illyen módon ő beszédét: Jeles és drága férfiak, vagyon énnékem egy szerelmes barátom, ki rút bél-poklofságba vagyon, hogy ha valamiképpen meg-gyógyithattyátok, titeket mind fejenként tisztefféges ajándékkal meg-ajándékozlak. Az orvos Doctörök néki így felelének: Hogy ha Istennek jó akarattya, mi mindnyájan minden módon meg-kísítsük. Mikoron azért a' tagokat és az ereket meg-tapogatták volna, és vizelletit vérét-is meg-nézték volna, eze mondgyák vala, hogy soha semmi-képpen abból ki nem gyógyulhatna. Mellyet mikor a' Tsászfár hallott volna, felette igen meg-szomorodék, és parantsolá ismét a' szegényeknek és mind a' Papoknak, hogy a' felféges Istent az ő könyörgésekben szivek-szerént meg-találnak, hogy Alexandernek ekébbi joegésffégét és erejét meg-adná. Hasonlóképpen a' Tsászfár-is az Istennek az ő ágyába buzgoságoson könyörög vala, hogy Alexandert gyógyítaná-meg. Továbbá Alexandernek az égből szöszat adatott, mondván: A' Tsászfárnak őt fia vagyon, mellyet Florentina szült, hogy ha ő az önnön kezével őket meg-ölné, és azoknak vérekkal tégedet meg-mofogatna, a' te bél-poklofságod meg-gyógyulna, és a' te ekébbi egésfféged meg-jöne. Ezeket Alexander

halván, ő magában gondolkodván mondgya vala: Ném méltó a' mit én hallok hogy meg-légyen. 'A' Tsászárt pedig éjelen nappal könyörögvén Istennek segítségét várja vala, hogy Alexander meg-gyógyítsa.

Es mikoron egykor a' Tsászárt az ágyba fekünnék, nyilván való szozatot halla. Melly ezt mondgya vala: Tudgyad hogy Alexander jól tudgya mi módon és mitsoda orvossággal gyógyulhat-meg. Melly szozatot halván az Tsászárt, bémene Alexanderhez az hol fekszik vala, és monda néki: Oh szerelmes barátom Alexander, az Istentől meg-tudtam, hogy te jól tudod, miképpen gyógyíthatnának-meg tégedet, azokáért jelents-meg énnékem, mert vélem hogy nem méltó hogy én tőlem sejt el-titkolly. Erre monda az Tsászárnak: Nem tsuda hogy én azt el-titkoltam, noha meg-lehetne, de képtelen és méltatlan dolognak itélem azt lenni. Mikor ezt a' Tsászárt hallotta volna, felette igen kéri vala az ő hozzá való hűségért, és intvén őtet hogy meg-jelentené, mert általan fogva meg-akarná tudni. Mert abban semmi egyéb nem lehetne. Monda Alexander: Ha énnékem meg-kell gyógyulnom, őt dolognak kell először meg lenni. De énnékem job ez órába meg-halnom, hogy nem mint edgy abba meg-légyen, azért tellyességgel az én akaratom ellen vagyok. De mivel hogy illy igen nagy szorgalmatossággal akarod meg-tudni, ez dolgot tenéked meg-jelentem. El-kezdvén azért

Alexan-

Alexander ekképpen beszéllé-meg az dolgot rendszerezént: En az teremtőtől értettem, és szozat által hallottam, hogy ha méltó és lehetséges volna, az te őt fiadat meg-ölvén, az ő vérekbe engemet meg-mosnál, az én előbbi egészségemre fordulnék. Ezt azért halgattam el, mert nem méltó, sőt ugyan természet folyása ellen-is vagyok, és nem vagyok méltó, hogy tsak edgyik-is az én egészségemért meg-öllessek. Ludovicus Tsászárt monda: Nem jól vélekedel én felőlem, vadnak énnékem ugyan őt fiaim, és ha még annak fölötté őt volna-is, te éretted mind edgyik meg-ölném, tsak hogy te az te előbbi állapotodra és egészségedre jöhess. Mindgyarást ezokáért az Tsászárt az ő feleségére vigyáztván, meg levé hogy szolgáló-leányokkal és Frautzimerekkel az Templomba menyen, és mikor el-ment volna, bémene a' gyermekek hazába, és mindeniket az önön kezével meg-öle, és vireket egy edénybe vévén, vivé Alexanderhez, és ő néki minden testét az gyermekek vérével meg-mosogató. Alexander pedig mindgyárt meg-kezde gyógyulni, kit az Tsászárt-is jobban meg-ismére hogy Alexander volna, és a' nagy szerelmének miatta mindgyárt meg-tokolá őtet, és monda: Oh Alexander most ismerlek-meg tégedet? Boldog és áldott légyen az az óra, az mellyen én az én fiaimat meg-öltem, és az az szempillantás, mellybe az ő véreket az te egészségedért ki-ontottam. De kérlek szerelmes barátom Alexander, hogy menny-el három mély földnyire innét, és

L

másod

Másod nap izend-meg az te jöveteledet, hogy már
 tenéked nagy örömmel mennyek elődbe. Felele
 Alexander: Jót kívánsz, és menten nagy fereggel
 titkon elmene. Harmad-nap mulva meg izene A-
 lexander az Tsászárnak jövését, hogy meg akarná
 látogatni. Mellyet mikor Florentina hallot volna,
 igen nagy örömben lón, és monda az Tsászárnak:
 Nagy szépen fel ékesítettett hajókkal menny eleibe,
 én is az én aszszony barátimmal és szolgálóimmal
 utánad megyek. De még nem tudgya vala Floren-
 tina, hogy az ő szerelmes gyermeki meg-ölettek
 volna. Mikor azért ő hozzá jutottanak volna, igen
 nagy örömmel fogadák őtet, és egy szép Palotába
 vivék. Es mikoron az ebédnek ideje el-jött volna,
 Alexander az Tsászer és az Tsászárné közzé ültet-
 teték. Ki nagy vig kedvel az mennyire lehet vala.
 Mellyet mikor az Tsászár látta, így szollitvan meg-
 őtet, és monda: Ohén szerelmes Florentinam, tel-
 lyes szivemből örülök, hogy illy szép gyönyörűsé-
 ges tréfákkal, és vig kedveddel az Alexandert vidá-
 mitod és örvendezteted. (Ezt pedig hozzá teszi
 vala.) Mond-meg kérlek szerelmes feleségem,
 hogy ha lattadé amaz bel-poklos embert, az ki az I-
 sten neveért itt az földön mi előttünk évék, és az
 mi pohárunkból ivék! ő pedig felele és monda: Jól
 láttam, és azt mondhatom hogy soha olyan rút
 bel-poklost nem láttam. Az Tsászár pedig ismét
 meg kérde, hogy ha Alexander olyan volna, és
 semmi-képpen egyéb módon meg nem gyógyit-
 hatnák

hatnák, hanem ha az mi őt fiainknak vérekkal mos-
 náknak meg, akarnád, ilyen-képpen gyógyulhatna-
 meg avagy nem? le Florentina: Ah mit mon-
 dasz? Az Isten ug, tessén és szerezzen, hogy hatiz
 fiaink volnának is mind meg-öletném ő érette, tsak
 hogy Alexander meg gyógyulna volt. Mert ha
 egyszer Alexander meg-halna, többé őtet viszsa
 nem hozhatnók; De ha az én fiaimat meg-ölném-
 is, még én iffiú lévén több fiakat és leányokat hoz-
 hatnók, Isten segedelme velem lévén. Mellyet mi-
 kor az Tsászár hallott volna, monda: Bizonyyal
 mondom tenéked, hogy az a' bel-poklos, az ki az
 minap az földön mi előttünk évék és ivék, Alexan-
 der Király vala, az ki mostan itt ül közöttünk. Mert
 őtet semminémű Orvos meg nem gyógyithatta,
 miglen az mi őt fiainknak vérekkal meg nem mo-
 sattaték, Azért mindnyájan őket tulajdon az én ke-
 zeimmal meg-öltem, és azoknak vérekkal őtet
 meg-mostam, melly után tellyeffeggel meg tisztult,
 és most szép ábrázatba vagy.

Mindgyáraft nagy fel-szóval Florentina kezdé jaj-
 gatni mind a' Dajkákkal egyetembe, és nagy sírás-
 sal az gyermekek Kamorájába futának. Es mikor
 bé lépett volna az anyyok, látá hát az gyermekek az
 ágy előtt játszodozni, és a' Te Deumot éneklik.
 Kik mikor láttak volna, egyszer s' mind az Tsászár-
 hoz futamának, és az mit történtenek, mindenek-
 nek beszélik vala, ők pedig mindnyájan fel-kelvén,
 be-menének az gyermekekhez, kikkel edgyütt tan-

tzolván gyönyörködnek vala, és az felséges Istennek ilyen nagy jó teteményiért nagy halakat adnak vala.

Annak-utánna az Tsászárok néppel Alexanderrel edgyütt Ægyptusba méne. Az Alexander feleségét pedig Ludovicus Tsászár, melly a' szentelt vitézzel gyakorta vétkezik vala, megégettetni parantsolá.

Mind ezek meg-lévén, vala az Tsászárnak egy húga, és azt adá Alexandernek feleségül. Mikor azért az Országot ilyen tsendességgel nyerték volna meg. Az Tsászár visszsa-tére haza az ő Országába.

Továbbá Alexander mindeneket eszeffen és okosan tselekedvén, minden ellenségit meg-győzi vala. Edgykor azért juta eszébe az Florentina, és az ő Attyának anyjának emlekezeti, kik őtet az tengerbe vetették vala, melly távol földre vala az Ægyptustól, küldé ezokáért ő követeket az ő attyához, hogy egy Király jöne hozzá vendégségbe, és őket meg látogatná. A' követ az Alexander Király attyához jutván, nagy bötsülettel és tisztelességgel az Király nevével köszöntvén őket, monda: Tudgyatok, hogy egy nap a' Király az ő seregével nalatok ebellik. Az szentelt Vitéz erre felele és monda: Al-dott légyen az a' szem-pillantás, mellyben gondolta az Király hogy nálam ébéllyék. De ő azt nem tudgya vala hogy az ő fia volna. Az annya-is annak felette ilyen szót szolla: Soha minékünk nagyobb kedvet

kedvet és tisztelességet nem tehetet volna, mint hogy végezte, hogy mi nálunk egyék, az mint te mondod. Az követ visszsa térvén a' Királyhoz, meg-beszéllé mely igen nagy örömmel várnák az ő el-jövetelit. Az Király azért nagy sereggel az ő attyához és anyyához mégyen vala. Az Attya az Király eleibe ki-menvén, mikor látná hogy a' Király el-közelgetne, térdre esvén és az Királyt köszönte. Az Király őtet az földről fel-emelvén, parantsolá ismét hogy lovára ülne. Es fel-ülvén, edgyüt az szentelt vitéznek várába mennek vala. Az annya-is eleiben jöven az földre borula, és az Királyt aláza-tossan köszönté. Kit az Király fel-emelvén-meg-ölele. Az annya pedig monda: Felséges urunk, nagy kegyelmességet és tisztelességet tész minékünk, hogy az mi hazunknál akar szenni, és úgy tettízik néked az ebéllés.

MIKÉPPEN ALEXANDER

Király az ő attyával ebéllik, de
az ő attya őtet meg nem
isméri.

MInek-utánna immár az szentelt Vitéz
látná, hogy mindenek el-kezültének
vólna az ebédre, és mindenek helybe volná-
nak monda az Királynak: Ideje felséges U-
ram az asztalhoz ülni. Mikor azért az Király
az asztalhoz ülne, az Vitéz mosdót fogván,
az Királynak mosdó vizet tart vala; az annya
penig kendőt fogván, a' Király előtt tartya
vala. Mikorezt a' Király látná, mosolyog-
vala magába titkon, és alattomba mondgya
vala, az Philemilének éneklése most tellye-
sedik-bé, tudni-illik, az melly meg-jövendő-
lte vala, hogy az ő attya vizet tartana neki,
és az annya kendőt. Szolítván azért egy fő-
szolgáját, parantsola hogy az attya kezéből
az mosdó vizet el-fogná, és az annya kezéből
az kendőt. Az Vitéz monda: Méltatlánok
vagyunk-é mi erre, hogy mi felségednek
szolgálynak, engedgye-meg felséged, hogy
ez kis szolgálat legyen kedves nálad. Monda
az Ki-

az Király: Ez soha többször ne legyen. A' Ki-
rály pedig le-ülvén, az attyát bal-kéz felől és
annyát job-kéz-felől ülteté. Es ők az mint
tőlők lehete, sok tréfákkal, és vigaságokkal,
az Királyt tartják és vigasztallják vala.

Az ebéd fel-kelvén, a' Király egy titkos
házba indulván, parantsolá hogy az ő attya
és annya utánna mennének, és senki több ő
naloknál benn ne lenne. Alexander azért az
szentelt Vitéznek monda: Szerelmes Vité-
zem és jó aszszonyom: tsak edgy gyermek-
tek sintse? Kik felelének, hogy egy sem vól-
na: Ismég kérdé, mi-olta edgyütt volnának
hogy ha vólt-é vagy egy fiok avagy nem?
Monda az Vitéz: Felséges Uram, vólt egy,
de az-is meg-hólt. A' Király meg-kérdé, mi-
tsoda fele halállal hólt vólna meg? A' Vitéz
felele: Természet-szerint való halállal. A'
Király pedig monda: Hogy ha meg-értén-
dem, hogy egyéb fele halállal hólt meg, tik-
teket hazugoknak mondlák. A' Vitéz mon-
da: Felséges Uram, miért hogy ilyen szor-
galmatossággal tudakozol az mi fiunk fe-
lől? Monda az Király: Nem ok-nélkül kér-
dezke dem. Azért valóban igazán meg-aka-

rom ti tőletek tudni, avagy tinéktek ma meg-kell hallnotok, ők pedig mikor látnák, hogy az Király valoba és bizonyába mondaná ezeket. Mindketten az földre az Király labaihoz borulván, életeknek kegyelmet kérnek vala. A' Király pedig őket felköltvén monda: No mondgyátok-meg immár nyilván énnékem, mint vólt dolga és halála az ti fiatoknak? A' Vitéz monda: Légy kegyelmes felleges Uram minékünk. Vala minékünk edgyetlen-egy fiunk, ki mikor egykor egy Philemilének éneklését magyarázná mielőttünk azt mondván, hogy az Philemile azt énekle né, hogy mi ő néki jóvendőbe szolgálnánk, én ő néki mosdó vizet, és az annya kendőt tartanánk, és néki szolgálnánk. Azokáért én szertelen nagy haragra fel-idulván őtet a' tengerbe vetém. Monda a' Király: Mitsoda nyavalyátok avagy gyalazatokat lótt volna, ha mind azok bé-telleyesedtek volna-is, a' melly felől ő tinéktek jóvendőlt vólt. Bizonyára szertelen nagy bolondság vólt, hogy az Istennek végezése és akarattya ellen tusakodttátok és magatokat fertelmes és undok bűnbe, gyilkosság-

kosságba, még penig fiatoknak halálába kezetekeket kevertétek. Tudgyátok azért szerelmes szüleim, hogy én vagyok az ti fiatok, kit a' Pontus tengerbe vetettetek vala. Mellyet hogy hallottak vólna, felette igen el-rettenének, és ismét fejeknek kegyelmet kérnek vala. Monda a' Király: Ne félljétek, semmi nyavalyátok nem lészén. Má az én Országomba titeket helyheztetlek, és mindeneken uralkodgyátok az mig éltek.

Annak-utánna Diocletianus a' Tsászárfia monda az Tsászárnak: Vödé eszedbe mit mondék? Monda az Tsászár: Jól vőttem eszembe. Az fia monda: Azon-képpen engem-is, holot az Isten nagyob elzelességgel és bőltseféggel szeretet és fel-ékesített, hogy nem mint egyebeket, semmi-képpen tégedet a' te Országodtól meg nem fosztottalak vólna, és a' te ditsőffégedet semmiben meg nem kissebithettem vólna. Mint aza' fiú, ki az ő attyának minden tisztelességgel vala, mind az által az attya még-is a' tengerbe vetette. Monda a' Tsászár: Oh szerelmes fiam, bizony szép példa-beszédet mondál, kit én soha sem hallottam, ez után minden birodal-

momat és Országomat néked kezedhez bocsátok. Monda a' fia: Immáron mondgyunk sententiát az én mostoha anyámra a' te feleségedre. A' Tsászárazonnal parantsola a' Biráknak, hogy mondgyanak sententiát. Felelének a' Birák: Hatalmas Tsászár, mi szűkség mi nekünk Sententiát mondanunk e' dologba, holott feleséged mondgya: Hogy méltó halálra, azért ölesse-megtsak feleséged. A' Tsászárnét azért lofarkra kötven, mind az akasztófaig ki-vonák, és ott fel-akaszták. és az után le-vévén, meg-égeték, és még egyéb szégyent is tőnek rajta. Azon-képpen annak fzeretőét-is halálra viték és darabonként vagdalák. Ennek mind az egész kősség örül vala, hogy ilyen szörnyű büntetések lőtt volna a' bűnösöknek. Annak-utánna nem sok idővel a' Tsászár meg-hala. Es az attya halála után az Országot birnia-kezde, és az ő hetbőlts Mesteri mindenkor ő körülötte forognak vala, kiket nagy bősületbe tart vala. Kikért mindenektől nagy ditsiretet vészen vala. Egyéb dolgába mind-az-által kegyet-

len

len vala, egész húsztendeig a' keresztényeknek nagy veszedelmek vólt. Es mikor hatvan-nyolcz esztendő vólna, meg-égeték őtet. Es ő-is meg-hala.

AZ Asszonyok tudom haragusznak,
Es a' Nyomtatónak gonoszt mondanak,

Ez Könyvetskének szép példájáért,
Kik mutatták benne az álnok vért.
Ők-is Isten teremtett állati:
De általok az őrdög igen vi,
Mert bűn által őket meg-hatotta,
Es minden álnokságra hajtotta,
Mellyek miatt rakvák gonossággal,
Álnoksággal, minden tsalárdsággal.
Ezért pogány bőltsék őket hitták,
Necessarium sebes malomnak.

m Férfiak ha tölök lehetnének,
 ts Angyalt szép életben lennének,
 s Es mert hogy semmiképpen nem lehet,
 te Mert az emberi nemzet nem vehet
 te Maradáfra való szaporodást,
 sz Hanem ha rendel követi egymást :
 d Ezért közötül Asz szony állattal
 g Az férfit, és nagy nyavalyát vall,
 ts Mérges kégyót kebelében tartya,
 k Melly őtet játszodtattya és rágja.
 fe Elméje változik egy orában, (ban,
 te Szaszszor, de mindent or ravasság-
 A Hamar szeret, de hamarébb gyűlöl,
 v Sőt köves adományért hátra dől,
 m Sem Istennel sem ő tisztefféggel
 sz Nem gondol, jádzik az ő végével,
 ne Es noba firok az undakságban,
 T Azért igen jámbor ő, azt mindgya:
 a Nagy sirással urát igent salya,
 M
 v
 ér
 sz

Esnya-

Es nyavalyást tétor
 Mert mindenkoron
 Miképpen az eb bu
 Nem mondom hog
 Maga sok köz zül
 Bölts Salamon az
 A példa-beszéd
 Ki azért olyan
 Méltán az jámbor
 De mellyber
 Ennek nen
 Sem aran
 Sem bi s
 Sem a
 Sem pa
 Ponci
 Azért
 Szüléki
 Jámbor

gya,

gyöngy
 im him,
 söntyü gyü
 sem az sze
 aszárnen
 a módra
 agyon b
 szszor

US HISTOR.

meg-ajándékoz,
gy drágakintset ho?
as feleiben tart,
Poncius Tsászar
járt,
kegyes Isten.
ind kívüls' mind-
ben.

